

De Pengepressede

20 fortællinger om at være ung
med ondt i økonomien

UNGDOMSBUREAUET

De Pengepressede

20 fortællinger om at være ung
med ondt i økonomien

De Pengepressede – 20 fortællinger om at være ung med ondt i økonomien.

UNGDOMSBUREAUET

Ungdomsbureauet er en non-profit organisation, der laver pop-up initiativer, som understøtter unges deltagelse i samfundet i forsøget på at skabe danmarkshistoriens mest samfundsengagerede ungdom. Der sker gennem bøger, konferencer, workshops, undervisning, analyser, festivaler og happenings om samfundsproblematikker, hvor unge bør inkluderes. Ungdomsbureauet står blandt andet bag Danmarks første demokratifestival for unge; Ungdommens Folkemøde. *De Pengepressede* indgår i *De-serien* sammen *De Flygtede*, *De Engagerede* og *De Frafaldne*, der undersøger ungdomslivet i Danmark.

Se mere på www.ungdomsbureauet.dk

De Pengepressede

20 fortællinger om at være ung med ondt i økonomien

© 2020 Første og eneste udgave

Udgiver: Ungdomsbureauet

Ansvarshavende redaktion: Olav Hesseldahl

Projektledelse: Markus Kleinbeck

Redaktion: Markus Kleinbeck, Pernille Petersen og Victoria Dahl Understrup

Oplag: 3.000 og netversion: <https://ungdomsbureauet.dk/vidensbank>

Grafisk tilrettelæggelse: Nikola Wulf-Andersen (www.nwadesign.dk)

Trykkeri: Specialtrykkeriet Arco

ISBN: 978-87-997405-2-9

Finansieret af: Lauritzen Fonden

LauritzenFonden⁺

Samarbejdspartner: Ungdommens Røde Kors og Forbrugerrådet Tænk

**UNGDOMMENS
RØDE KORS**

**Forbrugerrådet
Tænk**

Indholdsfortegnelse

- 10 **Forord: Ungdomsøkonomi**
Markus Kleinbeck, Ungdomsbureauet
- 12 **Jeg har stuer i hele byen**
”Nadia”. Skrivemakker: Amalie Hünersen
- 18 **Jeg har skammet mig så meget, at jeg følte, det gjorde mig grim**
Nanna Gram Bentsen. Skrivemakker: Nickolaj Hagbard Jensen
- 24 **Handicaptillægget**
Anastasia Villadsen. Skrivemakker: Simone Møller
- 30 **Dræb trangen, før trangen dræber dig**
Rune Kristensen. Skrivemakker: Kaja Kristensen
- 36 **Frygten for at falde forsvinder aldrig helt**
”Jonas”. Skrivemakker: Mikkel Dohn
- 42 **Fra kærlighed til inkasso**
Julie Larsen. Skrivemakker: Sofie Holbek
- 48 **Glødende**
”Mahmoud”. Skrivemakker: Mikkel Walldo
- 54 **Er frossen dahl en godkendt valuta?**
Ida Albæk. Skrivemakker: Kaja Kristensen
- 60 **En løve på kontanthjælp**
”Henriette”. Skrivemakker: Zenia Thuborg Madsen
- 66 **Hvem bærer ansvaret for min økonomiske uformåenhed?**
Jakob Lund. Skrivemakker: Iben Marie Ryberg
- 72 **Har jeg tabt i livets spil?**
Christian Bay. Skrivemakker: Philip Nordstrøm

- 78 **Kære Louise, du er indkaldt til møde i fogedretten**
Louise Laursen. Skrivemakker: Monica Slavensky
- 84 **Penge vs. Olivia**
Olivia Droob. Skrivemakker: Emma Leth
- 90 **Fra uddannelseseventyr til gældsproblemer**
Mads Kofod. Skrivemakker: William Meyer
- 96 **Papir**
May Mira Munk. Skrivemakker: Jonas Pilgaard Kaiser
- 100 **Er jeg pengepresset?**
”Mille”. Skrivemakker: Marie Mayer
- 106 **Valget er dit**
Babette McPhillips. Skrivemakker: Nanna Hansen
- 112 **Aldrig igen**
”Kasper”. Skrevet uden skrivemakker
- 118 **Med livet i rygsækken**
Anna Boulund. Skrivemakker: Anne Larsen
- 124 **Mit frirum, mit tilflugtssted, min afhængighed**
”Astrid”. Skrivemakker: Pernille Abildtrup
- 130 **Efterord: Penge er ikke alt, men det føles tit sådan**
Mikkel Thorup, Idéhistoriker
- 134 **Tak til**

Ungdomsøkonomi

Forord af Markus Kleinbeck

Omkring 100.000 unge i Danmark er pengepressede. Det svarer til, at hver niende ung under 30 år har gentagende problemer med at betale sine regninger.

Problemet er til at føle på. Nogle er fanget i dyre forbrugs- og kviklån, mens andre er fanget i spilafhængighed, hvor vind og tab betyder ”prøv igen”. Nogle er hæmmet af arbejdsløshed og dyr husleje, mens andre er havnet på gaden. Nogle er vokset op med en enlig forsørger på kontanthjælp, mens andre sidder fast i moralsk og økonomisk gæld som følge af kriminalitet. Og det er kun et udpluk: pengepres tager mange former.

Hvert essay i bogen er et personligt og unikt vidnesbyrd. Men fælles for dem alle er, at de er unge og påvirkede – ja, pressede – af deres økonomiske situation, uanset om de spiralerer i gæld eller kun lige får det til at køre rundt. Derfor har vi givet bogen den lidt sammen-satte titel, *De Pengepressede*.

Der findes nogle, men ikke mange undersøgelser, der med statistikker og grafer viser udbredelsen af unge med ondt i økonomien. Tal er vigtige redskaber til at identificere tendenser, men for at vi kan imødekomme unges økonomiske udfordringer, må vi også lytte til de oplevelser, tanker og følelser, de udtrykker

med ord. For bag hvert tal, statistik og graf er der et ungt menneske med en vigtig og ærlig fortælling.

Tidligt i arbejdet med *De Pengepressede* gik det op for os, at selvom mange unge bekymrer sig og er pressede over deres økonomi, er det kun få, der vil stå frem og dele deres tanker og oplevelser. Det er sjældent fedt at stille sig frem og åbent fortælle, at man er på røven. Det bestyrkede os i bogens nødvendighed: vi er nødt til at bryde med det tabu, som en skrantende privatøkonomi repræsenterer. Pengepres er nemlig noget, vi ofte vender indad, skammer os over og holder hemmeligt.

For at vi som samfund og ungdomsgeneration kan hjælpe os selv og hinanden, er vi nødt til at adressere vores præstations- og perfekt-hedskultur. Vi må finde mod til at vise virkeligheden bag scenetæppet og tage et opgør med ”jeg har styr på det”-retorik og forestillinger om, at ungdomslivet altid er legende let. For unge, der bryder tabuet om penge, har som regel større sandsynlighed for at slippe ud af deres økonomiske udfordringer – om ikke andet, ud af det psykiske og sociale pres som udfordringerne skaber.

25 unge mellem 17 og 30 år meldte sig – trods betænkninger – til at skrive denne bog og dele

deres oplevelser med en økonomi, der gør ondt. Undervejs i skriveprocessen faldt syv forfattere fra, mens to hoppede på i slutspurtten. Vi er dermed endt med 20 pengepressede unge, der med hver deres unikke historie deler, når ungdomslivet gør ondt, og ens planer ikke udspiller sig som håbet.

Hver enkelt forfatter er parret med en frivillig skrivemakker, så når vi hylder bogens modige forfattere, skal vi også huske de engagerede skrivemakkere, der hver især har lyttet intenst og med stor nysgerrighed og åbenhed har spurgt ind til det, forfatteren har haft på hjerte. Skrivemakkerne har været vigtige medspillere i at bryde det tabu, som pengepres repræsenterer.

Ligeså mange former for pengepres, der findes, ligeså forskellige er de personer, som bogen er tiltænkt:

De Pengepressede er til dig, der identificerer dig med bogens beretninger. Vi håber, at visheden om, at du ikke er alene, kan give dig ro. Vi håber også, at du finder modet til at dele din situation med familie, venner eller andre omkring dig.

De Pengepressede er til dig, der ønsker at forstå, hvordan det er at have ondt i økonomien. Vi håber, at bogen kan åbne en verden af tanker for dig. Måske den også kan hjælpe dig til at række ud, hvis du kender nogen, der er pengepresset.

De Pengepressede er til dig, der beskæftiger dig med unge med økonomiske vanskeligheder.

Du kan bruge bogen som et kollektivt vidnesbyrd om de tanker, følelser og handlinger unge med ondt i økonomien har og udfører.

De Pengepressede er til dig, der underviser i f.eks. matematik eller samfundsfag. Bogens fortællinger kan f.eks. bruges som samtalestarter og sætte skub i privat- og samfundsøkonomiske tankestrømme.

De Pengepressede er til dig, der tager beslutninger om samfundets indretning. Bogens fortællinger kan give dig et indtryk af de tanker og følelser, der gennemsyrrer unge med ondt i økonomien. Forfatterernes fortællinger giver anledning til politisk eftertanke og handlekraft.

Med *De Pengepressede* bliver du lukket ind i unges hoveder på en åben og ærlig måde. Vi håber, at bogens fortællinger sætter sig lige så stærkt i dig, som de gjorde i os.

God læselyst!

Markus Kleinbeck
Ungdomsbureauet

Juli, 2020

Illustration of "Nadia"

Jeg har stuer i hele byen

Af "Nadia"

Skrevet i samarbejde med Amalie Hünersen

Jeg bor på et klubværelse i Nordvest med min mor. Vi deler køkken med tre andre. To fyre, en pige. De er allesammen studerende i starten af tyverne. Vi snakker ikke meget med hinanden.

Der er 6 etager ned til vaskekælderen. Dernede har vi i over et år har haft en kæmpe bunke vasketøj liggende, fordi vi ikke har plads heroppe. Forleden var jeg nede og vaske. Jeg væltede bunken ud på gulvet for at sortere det. Det stank hængemt ad helvede til, så jeg skyndte mig alt jeg kunne. Døren åbnede, og dér kom en pige ind for at hente sit nyvaskede tøj. Hun var blond, havde nogle fine gule sandaler på og en silkekimono. Jeg prøvede febrilsk at samle bunken lidt sammen og skubbe den ud af hendes synsfelt, men mine hektiske bevægelser fangede hendes opmærksomhed.

Jeg tænkte, om hun mon havde overvejet, hvem der havde den kæmpe klamme bunke liggende. Nu kunne hun sætte et ansigt på. Hun kastede et hurtigt blik på mig og bunken og gik ud igen med sit rene tøj. Jeg satte mit over og puttede nogle andres vaskemiddel i

maskinen. Jeg gik op igen og så de gule sandaler stå foran døren ved lejligheden under min.

Jeg er fattig og har altid været det. Min mor har aldrig haft et job. Hun fik sin HF som 34-årig og har siden droppet ind og ud af studier. Hun er meget intelligent og akademisk anlagt, men har haft livsomstændigheder, der til tider har gjort det uoverkommeligt at være både enlig mor og universitetsstuderende. Vi har altid levet på noget, ikke af noget. *På SU, på kontanthjælp.* Vi har haft omkring 10.000 kroner om måneden det meste af mit liv. Til husleje, og til min mor og mig.

Jeg er født i København. Jeg er københavner. I løbet af mit liv har vi boet ti forskellige steder rundt omkring i hele landet. Med de stigende huslejepriser i hovedstaden er det blevet næsten umuligt for folk med en indkomst under middel at bo i deres hjemby.

Landskronagade

Da jeg var lille, boede vi i en dejlig lejlighed på Østerbro. Huslejen var lav, og det var et gan-

ske fint sted at bo. Men så kom der nye ejere. Der var to ildebrande på to år, hvor mindst en af dem var påsat. Udbetaling af forsikringspenge. Anden gang sprang alle ruderne på den ene side af ejendommen. Der blev sat bølgeplader for vinduerne; de var sat ubehjælpeligt op med lidt skruer og tape, og der hang stadig store glasskår fast i kanten. Det levede vi med i seks år – i mørke og uden udsigt i halvdelen af lejligheden. Ejerne ville ikke skifte dem, og vi havde ikke råd til selv at få det gjort.

Jeg var omkring 6 år gammel, da jeg en dag kom jeg ud i køkkenet. Min mor lå på gulvet og græd. Hun havde snakket i telefon. Den lå ved siden af hende. Jeg spurgte, hvad der var galt. "De tager vores penge! De vil tage vores penge!" hulkede hun. Jeg aede hende på håret. Så skyndte jeg mig ud i gangen hvor jeg tog glasset med småpenge fra kommoden. Jeg gemte dem i min legetøjssovn, hvor min mor undrende fandt dem flere måneder senere.

Fyn

Det lykkedes os at fremleje lejligheden til nogle udvekslingsstuderende, og så flyttede vi til Fyn. Det var vi nødt til, for at min mor kunne studere på Syddansk Universitet og få den uddannelse, hun gerne ville have. Starte på en frisk. Til at begynde med boede vi i lidt tid hos en af mine klassekammeraters far i Vollsrose. Han syntes nok min mor var ret lækker.

Bagefter flyttede vi i en hyggelig kælderlejlighed i Odense. Men huslejen blev for dyr.

Vi fandt et lille hus, der lå ude i skoven ved landsbyen Ryslinge, tæt på Ringe. Det blev le-

jet billigt ud af skovfogeden. Huset var hvidt med bindingsværk og stråtag. Det havde set bedre dage. Indenfor var der 5 værelser, alt for meget til mig og min mor. I alle rum var der grimme, grå væg-til-væg-tæpper. Der var brændeovne i hvert værelse, men de var 100 år gamle. Der var kun to af dem, man kunne få ild i, og det tog en times intens opmærksomhed, før det *måske* lykkedes. Ingen radiatorer. Alle værelserne virkede underligt tomme og mærkeligt indrettet – vi havde ikke nok møbler til at fylde dem ud. Første gang jeg skulle tage et bad, sad der den største, fedeste tudse i hjørnet af brusekabinen. Jeg, et bybarn, kunne slet ikke tro på, at noget så ækelt fandtes i virkeligheden. Jeg nægtede at bade i to uger.

Jeg forestillede mig, at min mor og jeg befandt os i 1800-tallet, en kvinde og hendes barn alene i huset ude i skoven, nattekolde og isolerede. Vi gik hver morgen gennem skoven, op til busstoppestedet, når jeg skulle i skole. Det var en utrolig kold vinter.

I husets mindste rum stod der kun den store sorte lædersofa og fjernsynet, som alligevel vidnede om at årstallet var 2010 og ikke 1810. Her var jeg mest. Der var sket noget med fjernsynet, så det kun kunne vise sort/hvid. Jeg så de samme dvd'er igen og igen. Jeg så tegnefilm som andre børn, men jeg så også min mors voksenfilm. Jeg kunne godt lide "Volver" selv om den slet slet ikke var børnevenlig. Og så var den på spansk. Selvom den var i sort/hvid på fjernsynet, husker jeg det, som om jeg så den i heftige spanske farver.

Jeg husker det som, at jeg altid havde en dyne

omkring mig. Nogle gange pausede jeg filmen for at spurte ud i køkkenet, hen over det iskolde flisegulv og til fadeburet for at hente tvebakker og smør for så at spurte tilbage i min lille hule og spise smørmadder og fylde sofaen med krummer.

Tilbage til byen

Efter et år vendte vi tilbage til lejligheden i København. Landdrømmen fejlede.

Men de nye ejere skulle tjene penge. Nu ville de renovere køkkenet og sætte huslejen op fra 3000 til 10.000 kroner. Jeg tænkte, at køkkenet var det mindste problem, for der hang stadig løse glasskår og bølgeplader i vinduerne. Det var næsten blevet uudholdeligt at bo der, for udover bølgeplader, var der, hvad der følte som døgnnet rundt, larm fra maskinværktøj, der renoverede i de andre lejligheder. Vi kunne ikke flytte, ikke hvis vi ville blive boende i København. Det var i starten af 2010'erne, hvor boligpriserne i København, for alvor var begyndt at stige. Og de stiger stadigvæk.

Vi nægtede at få lavet nyt køkken og få forhøjet huslejen. Så søgte ejerne min mor over en ridse i gulvet, og krævede at vi enten betalte en latterligt stor erstatning eller flyttede. Til sidst tilbød de os 50.000 under bordet for at skride, og det gjorde vi så.

Nomadetilværelsen

Så startede en tilværelse af skiftende adresser. Min mor kunne få en praktikplads i Svendborg, og det var billigt at bo på den anden side af broen, på Langeland, så vi flyttede derned. Det var en fin praktikmulighed, og så kunne

vi bare være der, indtil vi fandt noget i København, for det ville nok tage lidt tid. Vi fandt ikke noget i København. Vi flyttede til Roskilde og boede i en kollegielejlighed ved RUC. Derefter hos min mormor i Tisvilde. Jeg flyttede ind til min morfar og hans kone på Frederiksberg for at starte i skole i København.

Nordvest

Endelig blev vi tilbudt klubværelset i Nordvest. Her har min mor og jeg sovet i samme seng i to og et halvt år.

Vores 15-kvadratmeters hjem er fyldt med bøger, plader, plakater, udklip og planter. Vores møbler er gammeldags, og over det hele er der forskelligt tingeltangel (en konkylie, en vandpibe, en violin, messinglysestager).

I mit hjem er ikke den grå IKEA-sofa, som man forestiller sig, at "de fattige" har, og der er ikke et evigt tændt tv eller Røde Prince i askebægeret.

Men jeg kan mærke, at jeg er anderledes end mine venner og bekendte i København. Uanset hvor godt jeg kan lide dem, er der en følelse af isolation der altid omhyller mig i sociale situationer og holder mig fra rigtigt at kunne knytte mig til folk. Jeg er bange for at blive afsløret i at være anderledes. Isolationen er allerværst, når folk snakker om bolig. "Det bliver bare så fedt, når man kan flytte ud! Altså at få sit *eget*, ik?," "Jeg kender nogen, der kan få mig ind" og "min far har sagt at han gerne vil hjælpe mig med en andelsbolig." Så får jeg bare lyst til at gå. Jeg spurgte min veninde, om hun ville oprette sig på studiebolig.dk, så kunne

hun være min medansøger, og så kan man søge om 2-værelses-boliger. “Nej, jeg tænker bare at blive boende hjemme indtil jeg kan få en andelsbolig”. Hun sagde godt nok det med andelsboligen med en snert af selvbevidst humor, men jeg kunne næsten ikke holde tårerne tilbage.

Tænk bare at kunne blive boende hjemme, have sit eget værelse. Måske går ens forældre én på nerverne, men når man kommer op at skændes, kan man i det mindste smække døren bag sig. Og tænk at have forældre, som har *andre penge* – opsparing, pension – end bare dem, der kommer ind hver måned. Nogen har en børneopsparing, som de kan få et kørekort for, og nogle få er så heldige, at der næsten er nok til et boliglån. Jeg ville bare så gerne være *large* og glad på mine venners vegne over, at de får de muligheder, de får. Jeg vil jo ikke have, at nogen skulle leve under det pres, som jeg har levet under. Men jeg bliver bare så *vred*. Og bundulykkelig. Jeg bliver kort for hovedet og svær at være sammen med, når jeg falder ned i hullet af tanker om fremtidsplaner og økonomi. Jeg støder folk fra mig, enten som offer eller martyr.

Jeg bliver sur på universet over, at jeg bliver ond i sulet, når det går andre godt. Og når nu skæbnen har behandlet mig så dårligt, kan jeg så i det mindste ikke få lov til at være sur og tvær over det? Det har jeg jo i virkeligheden slet ikke lyst til. Det vil jo ikke bringe mig nogen gode steder hen. Spørgsmålet er bare, hvordan jeg skal komme videre end den erkendelse, for det gør så *ondt*.

Mange unge har en stram økonomi, men jeg har aldrig oplevet en virkelighed, hvor penge ikke var et problem. Manglen på dem er en konstant sky af skam og mindreværd, som jeg har levet under hele mit liv. Det har sat sig dybt i mig.

Jeg har stuer i hele byen

Det er svært at få et sted at bo i København. Og det er næsten umuligt, hvis man er ung. Men det er ikke særlig mange, der er nødt til at bo på et 15-kvadratmeters klubværelse med deres mor uden nogen idé om, hvordan det skulle ændre sig. Min mor har gjort, alt hun kunne for mig, og min opvækst har været præget af bøger, musik og abonnement på Information i stedet for en tv-pakke. Men tænk hvis nu det skulle gå til spilde? Hvad hvis jeg ikke kan komme videre? Jeg vil ikke kunne tage en uddannelse, så længe min boligsituation er sådan her. Og hvis du skulle tænke, at det er, fordi jeg bare ikke har nok viljestyrke, så kunne du jo prøve at låse dig inde i et rum med din mor og forsøge at lave lektier.

Jeg går tit på café eller biblioteket, for der føler jeg ofte at have mere ro til at fordybe mig. Jeg har stuer i hele byen. Jeg kommer altid de samme steder, og på nogle caféer finder jeg for en stund den hjemlige tryghed, jeg længes efter. Hyggelig indretning. Fred. Men så også kun for en stund. For der kommer altid et punkt, hvor jeg ikke længere føler, at jeg kan tillade mig at blive siddende for den ene kop filterkaffe, jeg har råd til. Det bliver senere, stemmerne omkring mig bliver højere i takt med, at kaffe bliver skiftet ud med øl. Det vil blive *lukketid*.

Nautilus

Dengang på Fyn, da jeg lærte at læse, var de første rigtige bøger, jeg kastede mig over, skrevet af Jules Verne. Jeg elskede sci-fi-eventyrene skrevet for over 150 år siden, om rejser omkring hele jorden, til månen, til jordens indre og under vandet. Men det som dragede mig allermest ved “Den Gådefulde Ø”, “Rejsen til Månen” eller “20.000 fod Under Vandet”, var ikke sci-fi-opfindelserne, men derimod den måde, man i bøgernes beskrivelser af *inder-siden* af rumskibe, damplokomotiver, skibe, ubåde osv. fandt lommer af tryghed. Man lukker sig inde og indretter sig. Igennem et køje kan verden udenfor betragtes, uden at nogen af dens storme kan røre én. Alle børn elsker at bygge huler, og igennem bøgerne kunne jeg være i en hule og føle en tryghed, som jeg ikke kunne få på vores altid skiftende adresser i det virkelige liv. De indbydende rum på ubåden Nautilus, var afgrænsede og permanente, men ligesom mig altid i bevægelse og på vej mod et nyt sted.

Fotografi af Nanna Gram Bentsen

Jeg har skammet mig så meget, at jeg følte, det gjorde mig grim

Af Nanna Gram Bentsen
Skrevet i samarbejde med Nickolaj Hagbard Jensen

Jeg har været bange for at tage telefonen, når jeg ikke kendte nummeret, fordi jeg troede det var banken, der ringede. Jeg har været bange for at gå på gaden, når jeg var hjemme for at besøge mine forældre, fordi jeg frygtede, at min bankrådgiver pludselig ville dreje om hjørnet. Jeg har følt, at jeg ødelagde mit forhold til min familie, fordi jeg hele tiden var nødt til at bede dem om at låne mig penge. Og jeg har været så lidt som et klik fra at tage et kviklån, bare for at skulle undgå at spørge dem igen. Min dårlige økonomi skyggede mig uanset, hvor jeg var. En ubehagelig følgesvend jeg ikke kunne ryste af mig, og som jeg til sidst vænnede mig til. Jeg kunne ikke længere adskille min økonomi og min person. Jeg følte, jeg blev til min økonomi, og det fik mig til at sidde som et bræt: Stiv af skam.

Man kan kende en chance, når man ser den

Som nyudsprunget student, modstandsdygtig over for livets knubs, rejste jeg til København og siden til Holland for at tage en bacheloruddannelse i moderne dans og fysisk teater. Skolerne var dyre, og jeg tog et lån for at kunne

betale undervisningsgebyret. Jeg vidste godt, at et lån med 1.050 kr. i månedligt afdrag ikke var det optimale kort at have på hånden. Jeg erkender blankt, at jeg kunne have tænkt mig bedre om. Jeg kunne godt have ventet med at søge uddannelse og, ligesom alle andre, have skrubbet linoleumsgulve hos tandlægeklinikken for at imødekomme trange tider. Den tanke blev dog trumfet af det faktum, at jeg var blevet optaget på en uddannelse, som ikke lukkede ret mange ind. Man kan kende en chance, når man ser den, og da jeg stod blandt hundrede ansøgere og blev udvalgt til en af de fjorten pladser, virkede et sabbatår i provinsen som en helt absurd valgmulighed.

Det er seks år siden, jeg tog et lån og rejste til Holland for at blive danser. Siden da har jeg brændt fingrene og slået min psyke på danseseverdenen. Jeg oplevede ikke så mange spidse albuer, som forestillingerne om dansemiljøet ellers forkynder. I stedet oplevede jeg, at jeg skulle overgive mig fuldstændigt til skolens vision om, hvad og hvem en danser var. Det kunne jeg ikke. Jeg valgte at stoppe på uddan-

nelsen efter et år, kom mig over drømmeknuseriet og blev hængende i Holland, hvor jeg fik et dansejob på en børneforestilling. For tre år siden flyttede jeg tilbage til Danmark for at læse, og til sommer bliver jeg bachelor i antropologi. I al den tid har jeg skullet afdrage på et lån. 50.000 kroner kostede min drøm. Plus renter. Min økonomi blev efterhånden forskubbet, og ofte nåede min konto kun lige op over nul, når jeg fik SU og løn fra mit studiejob. Når min husleje var betalt, stod jeg tilbage med et hul, som jeg ikke kunne gøre noget ved før næste måned; et sultent hul, som voksede. Og så begyndte banken at ringe.

‘At have styr på det-retorikken’

Mens jeg skriver, gentages det samme mønster i mine sætninger. Så snart jeg har fremlagt en tanke og en pointe, kribler det i mine fingre for at forklare mig. For at nuancere og dække min ryg. ”Det er ikke fordi, jeg er forkælet,” skriver jeg. ”Mine tanker om økonomi er ikke bevokset med pengetræer,” skriver jeg. Jeg er i forsvarsposition og hyperopmærksom på de skyts, jeg bevæbner min kritiske læser med, når jeg fortæller, at jeg har økonomiske problemer.

For nogle uger siden talte jeg med antropologen, Pernille Hohnen, som introducerede mig for *‘at-have-styr-på-det-retorikken’*. Og det er den, der kiler sig ind i mit skriveri. Pernille Hohnen, som har arbejdet sammen med Forbrugerrådet TÆNK, fortalte mig, at vi taler om økonomi som noget, ’man kan have styr på’. Som noget rationelt, vi altid er i stand til at kontrollere. Som om god økonomi udelukkende er et spørgsmål om vilje. Som om der skal bare et budget og en solid, jysk sans for økonomi til for at holde kontoen i plus.

Hvis det er sådan, det hænger sammen, kan jeg godt forstå, jeg har behov for at dække min ryg, når jeg fortæller om min dårlige økonomi. Desuden har mit behov for at forklare mig rod i noget helt reelt. Jeg har nemlig opdaget, at *‘at-have-styr-på-det-retorikken’* er blevet integreret i min egen forståelse af økonomi.

Skammen bider

En søndag formiddag i februar sidder vi, mine forældre, min lillesøster og jeg, omkring køkkenbordet. Vi er glade, for det er man jo på sin lillesøsters tyveårs fødselsdag. Vi giver gaver, drikker et glas juice, snakker lidt om sommerferie. Krakow og det sydlige Polen kunne da være spændende! Vi diskuterer kaffekopper. Er den eller den pæneste? Jeg siger, at de riflede er pæne, men at keramiske kaffekopper nok falder mest i min smag.

Jeg tænker, at de andre må kunne høre det på min stemme. At noget hypotetisk i mine svar vil afsløre mig. Jeg har ikke råd til sommerferie eller kaffekopper. Faktisk har jeg ikke råd til noget som helst, og hvis ikke jeg får dækket overtrækket på min konto, vil banken spærre mit kort, inden der er gået en uge. Selvom det ikke drejer sig om et svimlende beløb, er jeg sat til vægs. Der er længe til den første, min pung er gabende tom, og fra mit lommefrug vokser ingen positive kontotal.

Den søndag bliver mine tanker dystre og onde. Tidligere på dagen kiggede jeg mig selv i spejlet og tænkte, at jeg så rødmosset og beskidt ud. Jeg må indrømme, at jeg altid har tænkt, at mit voksenliv ville være præget af en vis økonomisk standard. En tilværelse, som mindede

om mine forældres. Med så solidt et ophav følte jeg ikke, at jeg kunne tillade mig at være i økonomiske problemer. Jeg tænkte, at med mine forudsætninger måtte min økonomiske situation være selvforskyldt. Som om jeg ikke formåede at lytte efter, da de voksne uddelte råd om økonomi, og nu derfor viser mig som et økonomisk uansvarligt menneske, der ikke er i stand til at spare op eller behovsudsætte.

Da vi sidder rundt om fødselsdagsbordet sker et jordskælv inden i mig. Jeg har ikke fortalt noget om min økonomiske situation, men jeg ved, at jeg i løbet af den dag er nødt til at sige noget til mine forældre. Til at bede dem om hjælp, selvom det ikke er rimeligt. Jeg sidder omsluttet af en membran, og fra mit aflukke kigger jeg ud på mine omgivelser og føler mig kilometerfjern fra det morgenbord, jeg sidder ved.

Selvfølgelig er penge ikke en adgangsbillet til familieskab, men jeg kan ikke lade være med at føle, at min tilværelse ikke længere er kompatibel med min families. Jeg kan ikke være her på samme vilkår som dem, og fordi jeg ikke har evnet at styre min økonomi, er jeg blevet en byrde, som de skal tage hensyn til.

Det gør det næsten umuligt at sidde over for mine forældre og min lillesøster og se dem i øjnene. Jeg føler mig fattig på en selvforskyldt måde, som ikke berettiger mig til at bede om hjælp. Jeg har lyst til at gemme mig, til at skjule mit ansigt. Jeg skammer mig så meget, at jeg føler, det gør mig grim.

Nå, men så fik du da prøvet dét af

Da jeg stoppede på danseuddannelsen, var der en række standardsætninger, jeg mødte alle vegne. Blandt dem var der især én sætning, der sved mere end de andre:

”Nå, men så fik du da dét prøvet af.”

Der lå en skjult holdning pakket ind i den sætning. Den fortalte mig, at det bare havde været et spørgsmål om tid, før jeg kom til fornuft, blev ordentligt voksen og begyndte på en seriøs uddannelse. Nærmest som om jeg skulle løbe hornene af mig. Den sætning fik mig til at føle, at min ambition om at uddanne mig som danser hele tiden havde været urealistisk og naiv. Og da jeg så faktisk valgte at stoppe med at danse, fordi det ikke gik, blev den antagelse bekræftet.

Når nu mine økonomiske problemer netop begyndte med et lån, bliver formålet med lånet afgørende. Var det pengene værd? Jeg følte ikke, at jeg havde ret til at bede om hjælp til min økonomi, fordi min beslutning om at låne penge til en kunstnerisk uddannelse var blåøjet. Jeg havde taget et naivt valg.

At tage et lån til en uddannelse er et legitimt formål. Imidlertid kan jeg ikke lade være med tænke, at hvis lånet havde været til en boglig, akademisk uddannelse, i stedet for en kunstnerisk uddannelse, havde oplevelsen af min gæld været anderledes. Så havde det ikke i samme grad stået til debat, hvorvidt mit formål med lånet havde været fornuftigt eller ej.

Når det er sagt, havde jeg også en god oplevelse. Dansemiljøet er ikke at spøge med, men det er også givende. Uddannelse handler også om dannelse, og der ligger en styrke i at vælge en uddannelse fra, fordi jeg ikke ville gå på kompromis med, hvem jeg var. Jeg kunne se, at min vision var en anden end skolens, og hvis der er noget, jeg har lært af mine økonomiske kvaler, så er det, at man bør lægge sine penge et frugtbart sted.

Mit lån forklædte sig som overforbrug

Jeg ved, at jeg kunne have tænkt mig bedre om, inden jeg tog et lån. Alligevel vil jeg have lov til at være stolt af at være rejst til Holland for at blive danser. Det var ikke en dum idé at tage et lån, og jeg har besluttet, at min drøm ikke var naiv. Eller måske var den, men i så fald beslutter jeg at forbeholde mig retten til at drømme naivt.

At have fulgt sin drøm er et godt forsvar, når man skal legitimere de beslutninger, man har taget. Men hvis nogen virkelig skal kunne bruge min historie til noget, er det vigtigt at give et ærligt helhedsbillede. Jeg har altid været forholdsvis ubekymret, når det kom til penge. Aldrig ligeglad, men jeg har ikke været bange for at være uden penge i en periode. Jeg har brugt, hvad jeg havde, og tjent det ind igen, når jeg var flad. Jeg har brugt penge på dumme ting og på ting, jeg ikke behøvede, men bare rigtig gerne ville have. Også selvom jeg ikke havde råd. Sådan tror jeg, der er mange, der har det.

Ligesom mange andre har jeg skullet lære at styre min økonomi. Imidlertid har jeg bare skullet lære det, mens jeg betalte af på et lån,

som betød, at jeg havde færre penge hver måned. Det lyder simpelt, men jeg kunne ikke forstå, at jeg blev ved med at mangle penge – selv når jeg gjorde mig umage. Jeg kunne ikke forstå, at jeg ikke bare 'kunne få styr på det'. Fordi min økonomi var så stram, opdagede jeg ikke, at jeg for længst var blevet i stand til at styre mit forbrug, for grundlæggende manglede jeg stadig penge hver måned. Mit lån forklædte sig som overforbrug, og derfor holdt jeg aldrig op med at skamme mig.

Når jeg vælger at fortælle min historie, er det fordi jeg fik en forskrækkelse. Jeg blev forskrækket over at opdage, hvor negativt økonomi kunne påvirke mit selvbillede. Forskrækket over, at jeg faktisk tænkte og troede på, at penge var noget, der berettigede mig til at være sammen med andre. Min situation er stadig ikke løst, men det ordner sig. Jeg har talt med min familie, og så har jeg gjort det, jeg var allermest bange for: Jeg ringede til banken og lavede en aftale.

At skrive min historie er først og fremmest et opgør med mig selv. Jeg har haft brug for at indse, at jeg ikke længere har noget at skamme mig over. Jeg har lært at styre mit forbrug, og min økonomi kommer sig. Der kan være omstændigheder, som gør, at det er svært at få en økonomi til at hænge sammen. Derfor er min økonomi ikke en direkte afspejling af min person. Da jeg læste, at hver niende ung er i samme situation som mig, var jeg målløs. Min situation er svær, men almindelig. Jeg kunne have tænkt mig bedre om, men jeg er ikke økonomisk uansvarlig. Jeg har bare været i en økonomisk svær situation.

Fotografi af Anastasia Villadsen

Handicaptillægget

Af Anastasia Villadsen
Skrevet i samarbejde med Simone Møller

Nogle unge lever kun på deres SU, andre har et studiejob for at tjene lidt ekstra. Ingen af dem er som mig, og jeg er ikke som dem. Jeg får et handicaptillæg. Ja, det skal jeg lige gentage det for mig selv. Jeg lever af SU med handicaptillæg.

Boblen brister

Februar 2020: I bussen måtte jeg tørre tårer væk. På vej hen til skolen havde jeg det lidt som en kat, der vidste, at den skulle til dyrlægen. Jeg trak bare mig selv igennem det. Om jeg så skulle græde igennem hele dagen, så skulle jeg bare holde fast i min uddannelse. Da jeg kom hen til skolen, så kunne jeg ikke holde tårerne tilbage. Jeg var helt 'fed up'. Med sammenbidte tænder greb jeg om dørhåndtaget. Hvis jeg mister den her uddannelse, så bliver jeg slået helt ud. Jeg mister det hele for at sige det, som det er. Jeg satte mig ud på toilettet for at få en god græder og tænkte, at jeg havde det under kontrol.

Siden jeg var helt lille, har jeg haft et sind i alarmberedskab. Da jeg var 13 år, opdagede lægerne, at jeg havde en sjælden sygdom. De

tog blodprøver fra min øreflip og biopsi af min lever. Mine indre organer var skadet af kobberophobninger i min krop. Lægerne fortalte mig, at jeg havde Wilson – en medfødt sygdom der kan være dødelig uden behandling. På grund af en genetisk fejl, kan min krop ikke udskille det kobber, jeg optager fra mad. I stedet hober det sig op i leveren og i hjernen. Medicinen hjælper mig en del, men uanset hvor "rask" og stabil jeg er, vil jeg altid leve med bivirkningerne: Lav stresstærskel, dårligere koncentration og øget søvnbehov. Sommetider har jeg ligget i min seng og ikke haft planer, ikke bevæget min krop, men stadig stresset *the hell out* af mig selv.

Bivirkningerne er en dårlig cocktail, hvis man gerne vil passe både et studie og et job. Det er lige meget, om man skal bruge hovedet eller bruge kroppen, det bliver lynhurtigt for meget. Men det er ikke altid rart at forklare til nogen, jeg kun lige har mødt, når snakken falder på job, og "nå, hvad arbejder du så med?" I mit hoved hører jeg jinglen fra 'Hvem vil være millionær', altså den dramatiske melodi før det endelige svar. Spotlightet er landet på mig.

Is i maven

Min overlæge for Wilson hjalp mig med at søge om handicaptillæg. Han skrev en lægeerklæring og skrev om min fortid og om bivirkningerne. Jeg sendte en ansøgning afsted sammen med lægeerklæringen. De skulle se min jobhistorik og mine bankkonti. Ansøgningen var undervejs i fem måneder. Lige præcis den tid det tog at bide mine negle helt ned. Jeg var slet ikke overbevist om, at jeg ville jeg blive godkendt. *Kommer det til at løbe rundt, hvis jeg ikke får tillægget?* gik jeg og spekulerede. Hver eneste gang, tanken strejfede mig, sendte det et sug igennem min krop.

Jeg bruger i gennemsnit ca. 600 kr. om måneden på den medicin, som jeg skal tage hver dag resten af livet. Uanset hvordan min økonomi må have det, kan jeg ikke vælge den udgift fra. Følelsen af at trippe rundt på lavasten forfølger mig, og jeg må ikke træde ved siden af. Det var med den største lettelse og taknemmelighed, at jeg så tillægget tikke ind på bankkontoen første gang.

Uden SU er der intet tillæg, og uden uddannelse er der ingen SU. Min store passion er videokunst, og drømmen er at komme ind på kunstakademiet. Al den energi, jeg ikke bruger på at opretholde en normal dag, bruger jeg på at lave kunstvideoer. For det er kunst, der får mig til at græde og får mig til at smile. Det er den ene ting i livet, der bare blomstrer, uanset hvad der sker omkring mig. Men jeg ved godt, at det ikke er særligt økonomisk sikkert at gå efter kunst som levevej. Det skal nok lykkes, fortæller mit hjerte mig, mens tankerne kører, og pengene fanger mig. Træd ikke ved siden

af, husker jeg mig selv på, mens jeg tjekker kontoen for at sikre, at der ikke er ændret syn-derligt ved tallene. Jeg holder mig oven vande. Hvordan kan økonomi og frihed være så uløseligt forbundne?

Min hjerne smuldrer

Jeg skubbede selvfølgelig mig selv helt ud til grænsen på studiet. Det kunne ikke være rigtigt, at jeg ikke kunne holde fast i min uddannelse. Hele min økonomi afhænger af det. SU, handicaptillæg og studiebolig. Intet af det er mit uden et studie.

Men det var en god klasse, jeg var startet i. Jeg var flyttet fra landet til København, blevet optaget på Biologi - et sikkert valg. Det kørte egentlig for mig. Men interessen var næsten ikke til stede mere, og jeg fik det hurtigt værre og værre. I starten forstod jeg ikke, hvad der skete. Jeg begyndte at blive ængstelig, når jeg skulle i skole. Jeg begyndte at få negative tanker, paranoide tanker om, at alle dømte mig. Men jeg fik det afkræftet gang på gang. Det var en rigtig fin klasse. Så jeg blev sur på mig selv over de ubegrundede, negative tanker.

Min hukommelse begyndte at svigte, og jeg troede, at jeg var ved at blive dement. Jeg kunne sidde i undervisningen og pludselig forsvinde helt væk mentalt. Som om jeg var inde i mig selv, men spredt ud over det hele, helt fraværende. På et tidspunkt skulle jeg lave en test, og jeg lavede selvfølgelig ikke testen ordentligt. Jeg kunne ikke koncentrere mig. Hvert tredje sekund sad jeg og kiggede på én, der havde pegemanden op i næseboret, eller en edderkop i hjørnet, der var ved at lave et

spind, eller tænkte på, hvorfor læreren mon havde næsehår på længde med græsstrå. *Så koncentrer dig dog om den her lille svamp. Det her kan selv en baby koncentrere sig om, og jeg kan ikke engang holde den i to minutter.*

Tiden på studiet gik. Jeg begyndte at blive sur på mig selv. Jeg begyndte at ryste og havde en angst i min krop, som jeg ikke kunne pege i nogle retninger. Jeg kunne ikke sige, hvad der trickede det. *Jeg er dum, jeg kan ikke følge med, jeg er træt, min hjerne smuldrer, jeg kan ikke huske noget hele tiden. Jeg vil ikke det her.* Det var en stigende følelse af at hænge fast bag en lastbil på motorvejen, hvor den bare kører og kører, og jeg holder bare fast, så godt jeg kan. I lang tid prøvede jeg at holde det kørende og lave undskyldninger for mig selv. *Jeg kan godt blive hjemme fra den her forelæsning og så bare læse op på det,* overbeviste jeg mig selv om. Pludselig havde jeg ikke været i skole i to uger.

Kollapset i Bilka

Hvor end jeg gerne ville tro det, havde jeg intet under kontrol, og selv det at handle var en uoverstigelig proces. Jeg slæbte mig selv ned til Bilka for at købe tre ting. Jeg havde skrevet de tre ting ned, jeg skulle have, fordi jeg vidste, at min hukommelse var helt til hundene. Før jeg skulle ud ad døren, remsede jeg dem op for mig selv, rugbrød, æbler og kiks. Der gik tre minutter, så skulle jeg lige tænke mig om igen. *Hvad fanden var det nu, jeg skulle have?* Det var pist væk. Jeg kunne ikke huske én eneste af tingene. Kiggede på mobilen, hvor det var skrevet ned. *Ah, rugbrød, æbler og kiks. Selvfølgelig, selvfølgelig.* Fem minutter senere var jeg kommet ind i Bilka. Okay, hvad er det

nu, jeg skal have? Det var væk igen. Det var skræmmende. Jeg var så træt, at mine øjne lukkede af sig selv. Så blev jeg fanget i fornemmelsen af belønning, det gav min krop at have øjnene lukkede. *Mmm det her er sgu da rart,* og så havde jeg øjnene lukket i noget tid. Min krop gik og kollapsede under mig, som om jeg var ved at falde i søvn.

Det var i ren panik, at jeg ringede til min mor. "Mor, jeg ved næsten ikke engang, hvad jeg laver. Jeg kan ikke huske noget. Lige nu kan jeg lægge mig ned på gulvet i Bilka *without a care in my fucking life* og tage mig en lur. Så træt er jeg, at jeg vil være så ligeglad med, at folk så skal træde hen over mig for at få en dåse hakkede tomater." Og jeg tænkte, at det her er jo ikke mig. Det er ikke sådan, man skal være menneske, og det er jo forfærdeligt at have den her tilstand. Jeg var ræd for mit liv. *Hvad fuck sker der med mig?* Jeg ringede til min overlæge og forklarede, at jeg var dybt ulykkelig. "Er jeg 80 år indvendig og ved at blive dement?" Efter en konsultation sagde han, at jeg var ramt hårdt af stress. Han sagde, at jeg skulle se det an, og vi talte om min uddannelse. Jeg måtte prøve at finde noget andet, men samtidig få økonomien til at køre rundt. Så jeg læste op på, hvordan man kan blive sygemeldt og stadig få SU.

FLYGT

Hos min egen læge fortalte jeg igen om alle symptomerne. "Din krop prøver at flygte fra, hvad end du har gang i," svarede han og forsøgte at berolige mig. Og det var også sådan, jeg havde det. Når jeg var i klassen, havde jeg *literally* lyst til at løbe ud derfra. Bare flygte. Selvom der var god stemning, selvom der var

kage om fredagen, *whatever*. Det lignede slet ikke mig. Jeg forklarede desperat min læge, at jeg er knyttet til handicaptillæg, og jeg vil ikke bare kunne få et job. "Jeg er ude i hundene lige nu, jeg kan knap nok gå ned og vaske mit tøj. Hvordan skal jeg kunne lave noget andet?" Han var virkelig forstående og lavede en lægeerklæring til mig. Han sagde, at jeg skulle sygemeldes, indtil jeg kunne komme på en ny uddannelse og få ro på stressen. Men en sygemelding for stress ville formentlig kun vare nogle uger. Så han skrev også i lægeerklæringen, at jeg var i behandling for depression og understregede tilknytningen til symptomerne ved min sygdom.

Da sygemeldingen var gået igennem, var jeg både lettet og usikker. I lang tid gav det mig virkelig ondt i maven. Jeg følte, at jeg havde snydt systemet. Jeg havde jo ikke fået en depression. Jeg forestillede mig, at CIA ville sparke min dør ind og sige: "Du har snydt systemet. Ned med nakken!" Jeg havde vild paranoia over, at der ville komme et brev i min e-boks om, at al min SU blev fjernet. Jeg bildte mig ind, at "de" kunne se alt, hvad jeg lavede. Hvis jeg var på strøget eller hjalp min veninde med at flytte nogle kasser, så kunne de jo se, at jeg ikke lå derhjemme og græd. At jeg også godt kunne arbejde. Jeg tænkte: *They are gonna get me*. Fordi... jeg kunne jo have det værre. Hvad med dem, der har mistet deres ene hånd? Hvad med dem, der har ulidelige rygsmerter hver eneste dag? Hvad med dem, der har et synligt handicap? DE har brug for det, ja. Men er jeg overhovedet berettiget? Kunne jeg ikke bare tage mig lidt mere sammen? Tanken kommer stadig, når jeg ligger og skal falde i søvn.

Snyder jeg systemet? Nogle gange kan jeg ikke forstå, hvorfor de har accepteret det.

Oven vande

Min sygemelding varer indtil næste studie-start. Jeg har endelig søgt ind på kunstakademiet, og svaret kommer inden for få uger. I mange måneder endnu står jeg i ingenmandsland uden beskæftigelse. Der er mange gange, hvor jeg decideret har løjet om, hvorfor jeg ikke har et job. I stedet for at fortælle at jeg får handicaptillæg og er sygemeldt, siger jeg, at jeg er i gang med at søge job. Men det er jo *bullshit*, det ved jeg godt. Det føles bare ikke tilstrækkeligt at sige det, som det er. Slet ikke uden en forklaring. Jeg frygter at lyde som en slange, der bare får penge af staten og ikke laver en skid. Men hvis jeg fortæller alt, er jeg så andet i deres øjne? Jeg er jo "hende med handicaptillægget," ja. Men jeg er også stadig den sjove, friske og raske pige. Det er nogle gange svært selv at føle, men pengebetyrninger og sygdom er jo slet ikke alt, jeg er. Første skridt er at fortælle helt åbent og ærligt om det, og det har jeg gjort nu.

Jeg kollapsede i Bilka, men jeg har rejst mig igen. Nogle unge har et studiejob for at tjene lidt ekstra, og det ved jeg, at jeg aldrig kommer til. Jeg tror på, at min sygemelding har været det rigtige, og jeg tror på, at det vil gå bedre på en ny uddannelse. Foreløbig er jeg afhængig af systemet for at klare mig. Men det er okay. Jeg føler ikke længere, at jeg hænger bag en kørende lastbil. Måske er jeg ved at komme mere oven vande. *Hende med handicaptillægget*. Nu hvor jeg har fortalt det hele, sætter det sig ikke som en klump i halsen. Jeg er samtidig

*hende med kunstvideoerne, hende med de vilde
idéer, hende der flyttede til København og nu også
hende i bogen.*

Fotografi af Kaja Kristensen

Dræb trangen, før trangen dræber dig

Af Rune Kristensen
Skrevet i samarbejde med Kaja Kristensen

Nattens mørke rammer mig, og det samme gør virkeligheden, idet jeg træder ud ad diskotekets døre. Alkoholen pulserer i mit hoved i takt med baggrundsmusikkens beat. Det har været en god aften: Shots linet op på stribe, et kropstæt danse-gulv, og en aften, hvor det hele var glemt. Det er altid den samme kur: Når det hele styrter sammen, odds-kuponerne fylder lommerne, og pengene forsvinder i pungen, så er det kun alkoholen, der kan fjerne min hverdag i et øjeblik. Lige indtil jeg træder ud i virkeligheden... IGEN.

Så længe jeg kan huske, har odds været en del af mit liv. Da jeg var 10-11 år gammel, begyndte min far og jeg at oddse sammen – men kun i weekenden. Vi spillede hver for 10 kr., og der blev både krydset af og vasket ud, før vi havde fundet frem til den helt rigtige række.

1-X-1-2-1-X-2-2-X.

Gevinsten var dengang ikke kun de 400 kr., som vi kunne vinde på de 10 kampe, som vi havde oddset. Gevinsten var lige så meget de uendeligt mange timer, som vi tilbragte sam-

men i sofaen med fodboldkampe, diskussioner om startopstillinger og spændte, fedtede håndflader, som stødte sammen i en highfive, når slutfløjtet lød.

Men som årene gik blev de lange og gennemtænkte odds-kuponer, skiftet ud med tidlige og hurtige odds, og det hyggelige samvær med min far blev i stedet til ensomme aftener bag lukkede døre, fordi jeg SKULLE spille – koste hvad det ville. Og det skulle vise sig både at komme til at koste penge, venner, uddannelse og mig selv.

Spil på hjernen

Jeg går langsomt ned mod toget. Klokken er 03.30. Alkoholen gør, at jeg ikke kan mærke kulden, selvom jeg kun har T-shirt på. Det er vinter, men jeg har ikke taget jakke på. Jeg har ikke råd til en garderobe. Jeg drejer sløvt ind på Rosengade. Alkoholtågen begynder langsomt at lette, og straks begynder tankerne og den dårlige samvittighed at presse sig på. Jeg har igen tabt penge. 4.000 kr. Penge, som ikke var mine egne. Jeg har ingen penge mere, og jeg har ingen samvittighed. I hvert fald ikke i spiløjeblikket.

Jeg er ikke ligeglad med min familie og mine venner. Ikke inderst inde. Men odds betyder bare mere. Og der er ingen, der kan forstå det, og jeg forstår det heller ikke engang selv. Skylden og tankerne vælter ind over mig hurtigere, end mine alkohol-påvirkede ben kan nå at flytte sig. Jeg skammer mig ikke over, at jeg har spillet. Jeg skammer mig over alt dét, som min afhængighed har medført. Jeg har endnu engang lånt penge af mine venner, løjet for min familie, og jeg har druknet ubehaget og mig selv i alkohol. Jeg er en løgner og en kujon.

Alle teenagere ser frem til at blive 18 år. De kan gå lovligt i byen, og mange af dem er snart klar til at få hue på. Jeg ville ønske, at jeg kunne sige, at det var de ting, som fyldte mest for mig dengang... men det er langt fra sandheden.

I gymnasiet begyndte mit spilleri at tage til, og mit liv begyndte at adskille sig mere fra de andres. Hvor deres skoledag stod på dansk fra 08.00-10.00, afsætning fra 10.00-12.00, frokost-pause og engelsk fra kl. 13.00-15.00, var mine dage bygget op om spil: Fra kl. 07.00-09.00 spil på de tidligste morgenkampe og opfølgning, fra kl. 09.00-10.00 skynde mig i skole, men vigtigst huske at oddse på vejen, kl. 10.00 og resten af dagen, lidt engelsk – måske, men mest bet365.dk for at følge med i resultaterne af de oddsede kampe.

For det meste var jeg ikke i skole, og når jeg var, var jeg ikke til stede.

En ludoman fødes i mig

Min afhængighed tog til hurtigere, end mit fravær i skolen steg, og min konto blev rippet for penge. Når jeg ikke kunne spille, blev jeg

rastløs og hidsig. Jeg kunne ikke få mit fix, mit dopamin. Jeg begyndte at låne penge af min familie og mine venner, og hvis jeg ikke kunne låne pengene, så tog jeg dem.

Til mine venner, sagde jeg, at jeg havde brug for penge til regninger, til at købe mad, eller jeg lovede, at jeg kunne købe alkohol eller snus til dem. Men de så aldrig nogle af delene. De 100 kroner, som jeg fx fik "til mad", gik til en pakke nudler = 2,5 kr. og til spil = 97,5 kr. Jeg kunne jo vinde pengene tilbage igen, overbeviste jeg altid mig selv om. Men det kunne jeg aldrig.

Jeg fortalte aldrig nogle af mine venner om min ludomani og min gæld. Egentligt tror jeg sagtens, at de ville kunne håndtere det, men hvornår skulle jeg gøre det? Imellem samtalen om sport og damer eller snakken om sex og druk. Det er så ydmygende og pinligt at være afhængig af noget og ikke kunne styre sine egne behov. På samme måde som andre misbrugere. Mit fix er mit spil – tre kampe lige på. Tænk, hvad de andre ville tænke om mig?

Som tiden gik, voksede min gæld, og det samme gjorde antallet af venner, som jeg lånte af. Der var arrangementer, som jeg ikke kunne tage med til, fordi jeg skyldte flere af deltagernes penge, og der var hyggeaftener, hvor jeg kom for sent, fordi jeg skulle mobilpaye frem og tilbage for at finde ud af, om bookmakerne og jeg havde 12 eller 17 kr. at gøre godt med. Det var et stort tetris-spil, hvor jeg skulle rykke rundt på brikkerne og passe dem til for at få løgnene og min hverdag til at hænge sammen.

I starten spillede jeg for at få stillet min spilletrang, men hurtigt begyndte skammen over at miste andres penge at blive min afhængigheds drivkraft. Håbet om at vinde det tabte tilbage, og kampen for hele tiden at få mit "normale" liv igen. Det var, det eneste som jeg ønskede – dét og at spille en række til odds 4,85 selvfølgelig.

Løgner er ludomanens hemmelige våben

Jeg fortsætter. Men mod hvad? Jeg ønsker hverken, at jeg tjekker ind eller det påmindende pling fra indlæseren på stationen. Mit hoved er indrullet i alkohol. Den har lammet min fornuft. Jeg kan ikke se nogen udvej. Er der overhovedet nogle, der elsker mig, når jeg har gjort dem så ondt? Og ville det ikke være nemmere for alle, hvis jeg bare var væk – for altid? Jeg går over på perronen.

Jeg begyndte hurtigt at leve et dobbeltliv. Ikke på den fede James Bond agtige måde, hvor han skjuler sin identitet som hemmelig agent, og hvor hans hemmeligheder redder liv. Det var bestemt ikke sådan for mig. Løgner er ludomanens hemmelige våben, og mine løgne kostede en kernefamilie i knæ. Jeg blev gradvist rodet ud i et væv af løgne, som jeg brugte meget tid og mange kræfter på at holde styr på. Jeg tog mig selv i at lyve om ting, som jeg ikke behøvede at lyve om, fordi det bare var blevet en naturlighed for mig. Jeg løj altid overfor mine forældre om, hvorfor jeg ikke havde penge nok til fødselsdagsgaver, om at det gik godt i skolen, og om hvad de lånte penge skulle gå til – en tur i biografen med vennerne. Mit liv blev en stor gemmeleg. Alt blev gemt væk. Jeg skjulte, hvad jeg lavede, ligesom jeg gemte alle mine odds-kuponer på værelset. Inde i bøger, under sengen, i skuffen, i mine pokaler. Små bunker af lyserøde sedler og løgne.

Quickfix

Den 6. december 2018 fyldte jeg 20 år. Jeg havde på det tidspunkt fået låst min børneopsparing på ubestemt – måske evig – tid, mine forældre var blevet ansvarlige for min konto og min månedlige løn, og jeg havde gæld til det meste af min vennekreds. Men når man fylder 20 år, åbner der sig mange nye døre for en, og det samme gjorde der for mig: Jeg opdagede muligheden for at tage quicklån. Ludomanen, der i de senere år havde vokset sig større og større, kunne nu udfolde sit fulde potentiale. Det skulle nemlig vise sig, at det "kun" tog mig omkring 4-5 timer og 30-40 ansøgninger at tage et quicklån på 15.000 kr. 7.000 kr. gik til at betale mine venner af, og de resterende 8.000 kr. gik jeg ned og oddsede for i den nærmeste kiosk.

Men jeg fik ikke kun flere penge mellem hænderne til at oddse for, de hurtige quickfix gjorde også mere skade på min familie. Min selvbefejdelse over de nye lån og det fortsatte spil, gjorde, at jeg behandlede min familie som lort. Min fars og mine mandetimer i sofaen var blevet til diskussioner om penge, penge-diskussionerne var blevet til økonomimøder om mine lån, og økonomimøderne sluttede ofte med, at jeg forlod dem aggressiv og råbende: "I kan fucking bare leve jeres eget liv og være ligeglad med mig og mit". Men det kunne de jo ikke, fordi når jeg var ude, var de ved at gå til af skræk, og når jeg var hjemme, var huset fyldt med konflikter. Jeg kunne ikke være nogle steder mere. Når der var arrangementer med gutterne, var der altid en, som jeg skyldte penge, når jeg var hjemme, var der skændierier over endnu en af mine løgne eller lån, og om aftenen når jeg lå på værelset, græd jeg mig

selv ihjel. Men først når døren var lukket til, og alle var gået i seng. Jeg græd over de ting, som jeg havde gjort, og de mennesker som jeg havde skuffet.

Jeg kunne ikke se nogen fremtid for mig, kun en udvej for os alle. At tage mit eget liv.

Siden jeg har været helt lille, har jeg altid været hunderød for at skulle dø. Hvordan føles det at dø? Og hvor kommer man hen, når man dør? Har altid været spørgsmål, jeg har stillet mine forældre. Næsten lige så ofte som spørgsmålet, "hvad skal vi have at spise i aften?" Men på den anden side var det også den dreng, der græd, hvis han kom for sent i skole eller havde gjort noget, som han ikke måtte. Den dreng var for længst forsvundet i spillet.

Jeg brugte et utal af aftener på at planlægge den letteste udvej. Jeg var stadig bange for at dø, men jeg turde godt at tage mit eget liv. Både for mig og min familie. Fordi den her måde var ikke værd at leve på. Jeg tænkte scenarierne igennem: Med piller, hoppe ud foran et tog, med en kniv. Og for hver aften begyndte afskedsbrevet at tage form:

"Kære mor og far. I skal vide, at jeg elsker jer, og jeg er så ked af alle de ting, som jeg har udsat jer for. I skal også vide, at det aldrig var af ond vilje, og jeg fortryder det hele. Jeg kunne bare ikke styre det. Det kan godt være, at det ikke føles sådan for jer lige nu, men jeg ved, at det vil være lettere for jer uden mig."

Ludomanien har mange ansigter – og det ene er mit

Nu står jeg på kanten af perronen. Et skridt mere

og jeg falder ned på skinnerne. Jeg har planlagt det under dynen, og jeg har forsøgt det før. Sidste gang var min hånd fyldt med piller, denne gang står mine fødder og vipper ud over kanten. De hvide, næsten utydelige streger på min venstre overarm er en evig række af påmindelser om, hvad min afhængighed har ført mig ud i. En påmindelse om, at da jeg tog de mange piller, da jeg skar kontinuerligt i min arm, og da jeg står her nu, har jeg ikke følt nogen anden udvej. I samme øjeblik slår det klik, og det sortner for mig...

Jeg har senere fået fortalt, at jeg sprang ud på skinnerne. Jeg husker det ikke selv. Men heldigvis var politiet der til at få hevet mig op. Kun få minutter efter kom der et tog.

Jeg er 21 år gammel. Jeg har i løbet af mit korte liv spillet for ca. 300.000-400.000 kr., jeg har taget lån for ca. 100.000-150.000 kr., jeg har prøvet at begå selvmord, og jeg har løjet og snydt flere gange, end jeg kan tælle. Mange tror ikke, at man kan have ludomani i så ung en alder, men jeg har været ludoman i flere år.

Ludomanien har mange ansigter, og det ene er mit.

Jeg stoppede med at spille i to måneder efter, jeg sprang ud på skinnerne. Jeg var på et behandlingscenter. Jeg har været stoppet flere gange siden og faldet i igen. Men en ting er anderledes denne gang. Jeg starter helt fra bunden, alle mine løgne og hemmeligheder er lagt frem, og for første gang er jeg nu ærlig om min ludomani. Overfor jer, overfor min familie og måske vigtigst af alt overfor mig selv.

Fotografi af Mikkel Dohn

Frygten for at falde igen forsvinder aldrig helt

Af "Jonas"

Skrevet i samarbejde med Mikkel Dohn

Jeg sætter mig ind i toget og kører på røven fra Saksøbing station. Der er ingen penge på mit kort. Mine to år på Lolland har ikke ligefrem været nogen stor økonomisk succes.

Jeg flyttede herved, fordi jeg havde brug for at komme væk. Væk fra Vestegnen og de problemer, der havde hobet sig op i mit liv. Dengang var min mentale rygsæk fyldt godt op med en buldrende fornemmelse af posttraumatisk stress og en alt for levende erindring om de tæsk, som livet havde givet mig.

Min bagage er ikke ligefrem blevet lettere i løbet af mit lollandske eksil. Tværtimod har jeg taget 80 kilo på. De mange ekstra kilo på min krop er dog ikke en valuta, der er gangbar til at betale regninger med. Eller min togbillet tilbage til hovedstadsområdet for den sags skyld.

Min destination er Rødovre, hvis jeg får lov at komme så langt. Jeg er blevet stillet en lejlighed i udsigt af kommunen, men min telefon har været spærret de sidste par uger, fordi

jeg ikke har kunne betale min telefonregning. Derfor har jeg ikke fået fat i min kontaktperson. Det kan også være lige meget nu. Jeg har allerede pakket mine ting og taget chancen. Jeg har alligevel ikke noget at miste.

Det vender sig i maven på mig, da kontrolløren nærmer sig min plads. Heldigvis er han flink og overbærende. Han køber min forklaring og lader mig køre med til København.

Jeg håber, at hans venlige behandling er et tegn på bedre tider. Desværre går det anderledes problemfyldt, da jeg får talt med kommunen. Min kontaktperson har ikke fikset de ting, han skulle. Nu er han på orlov, og hans vikar har ikke bemyndigelse til at stille mig en lejlighed til rådighed.

Det er 2010, jeg er 18 år gammel, og det er, som om den finanskrisen, hele landet er ramt af, viser sig som et splintret spejl i min privatøkonomi. Jeg har ikke en krone på lommen, og nu er jeg officielt set også hjemløs. Kort sagt er jeg fucked.

Skammen forfølger mig

For mig er det værste ved at være *broke*, at jeg ikke føler, det er socialt acceptabelt. Jeg oplever skammen dobbelt, for den kommer både fra mig selv og fra omverdenen.

Jeg får i den grad lov at mærke skammen i løbet af min første tid tilbage i Rødovre. Jeg sover på sofaer hos de få venner, jeg har tilbage fra tiden, før jeg forsvandt. Mit netværk er skrælet helt ind til benet på de to år, jeg har været væk.

Det er ekstremt svært for mig at være social uden at have penge. I starten sagde jeg nej til det meste, for jeg kan ikke bære tanken om, at de andre skal betale for mig. Det er for flovt. Rent rationelt er der nemt nok for mig at sige, at der ikke er noget skamfuldt i at tage imod, men det er noget helt andet, når jeg står i situationen. Så begynder følelsen af skam at tage over i min krop. Jeg får lyst til at forsvinde eller føler mig presset til at komme med en dårlig undskyldning, så jeg ikke skal konfronteres med det tabu, som penge udgør i mit liv.

Jeg ved, at mine venner og veninder vil mig det godt, men det bliver ved med at føles helt grundlæggende forkert indeni. Især i byen, hvor folk bliver langt mere gavmilde i takt med at promillerne stiger, og jeg får det værre og værre ved tanken om, at jeg drikker deres penge op.

Jeg er en tørstig, ung mand, og jeg er mere eller mindre alkohol-resistent. En bytur koster hurtigt en måneds forbrug af mad, nogle gange mere.

De penge mine venner glædeligt spenderer på ti shots eller en drink til mig på en støjfyldt bar om natten, kunne ingen af os nogensinde finde på at bruge på at fylde hinandens indkøbskurve op med om dagen.

På den måde oplever jeg en utrolig stor skævhed i den måde, vi bruger vores penge på. Ingen blinker med øjnene, hvis vi går amok i byen. Mine venner er næsten ligeglade med, hvem der betaler. Omvendt sidder pengene langt mere tæt til kroppen, hvis jeg har brug for en skilling til kedelige ting som toiletpapir og tandpasta.

Vi er unge, og det er ikke nok bare at have et arbejde og tjene penge. Blandt vennerne forventes det også, at der er råd til at bruge dem på sjov og ballade. Ellers stemples man hurtigt som kedelig.

Det prædikat gider jeg ikke at have siddende på mig, så jeg får sparet sammen og sneget mig med til Roskilde Festival sammen med mine venner. Jeg har dog på ingen måde råd til at betale for de mange rammer øl, min camp hver dag kører ned, når vi spiller ølbowling. Allerede på dag ét erkender jeg, at jeg må på vandvognen. Det bliver en festival fuld af skam, selvom mine venner er gavmilde.

Hvorfor kan du ikke bare få et job?

I den tid, jeg har det sværest, er jeg ikke i stand til at varetage et arbejde. Det er ikke, fordi jeg ikke vil. Faktisk er det det eneste, jeg vil. Men jeg er så mentalt presset, at det ikke er en mulighed.

Jeg oplever, at det faktum bliver mødt med stor undren af den ældre generation. Hvorfor kan du ikke bare få et job, bliver jeg tit spurgt. Hvor svært kan det være at få noget i Netto?

For mig var det på det tidspunkt uendelig svært. Men hvis jeg skal fortælle dem hele min historie, bliver det hurtigt en længere, ubehagelig snak – både for mig selv og for den, der har spurgt.

I stedet forsøger jeg at lade være med at tage kritikken alt for bogstaveligt. Måske er folks angreb ikke altid så hårdt ment. Alligevel påvirker de løftede øjenbryn mig meget. Jeg får fornemmelsen af, at jeg i andres øjne blot er doven og udelig. Endnu et curlingbarn, som den ældre generation kan pege fingre af.

Jeg begyndte at komme i forskellige praktikforløb. Praktikforløbene blev flere og flere. To måneders fuldtidsarbejde, der altid ender på den samme deprimerende måde: "Vi har desværre ikke mulighed for at tilbyde dig et job." Til sidst kan jeg tørre røv med de anbefalinger, jeg får. For selvom de alle med tomme flotte ord beskriver, at jeg er mødestabil, intelligent, social og arbejdsom, får ingen af dem mig afgørende tættere på et fast job, som kan sætte en stopper for min elendige økonomi.

Jeg er på en slags overlevelsespenge fra kommunen. Når jeg har betalt for den lejlighed, jeg har fået fat i og for mine faste udgifter, har jeg 700 kroner tilbage at leve for om måneden. Det er lige under 25 kroner om dagen. Hver dag er en kamp for ikke at bruge for meget. Det er ekstremt stressende for mig at leve på et så usikkert grundlag.

Det værste er, at pengene fra kommunen er forudbetalte og ophører, så snart jeg får fingrene i et job. Men her vil pengene først trille ind ved den efterfølgende måneds afslutning, og det betyder, at jeg vil have en måned uden noget som helst at leve for. Den kattepine tilføjer endnu et tykt lag af stress til min tilværelse.

Et eksprestog mod bedre tider

Jeg kan se på ham, at han ikke tror, jeg kan klare det, men han holder det for sig selv. Efter at have vist mig hurtigt rundt i butikken ryger det alligevel ud af ham.

"Er du sikker på, at du kan klare at stå op hele natten? Det er nogle ret brutale vagter for kroppen."

Jeg svarer ham, at jeg kan starte med det samme. Hvis han kan finde en trøje, der passer til min størrelse omme bagi, er jeg på.

Han virker ikke helt overbevist, men jeg forsikrer ham om, at han kan trække min løn tilbage, hvis jeg ikke leverer, som jeg skal.

To dage senere får jeg min første vagt i 7-eleven. Den stramme sorte polo, jeg får på, holder ikke mange minutter, før de to øverste knapper springer op. Men jeg klare min vagt uden problemer.

På min anden vagt giver min nye chef mig nogle penge til at købe noget andet tøj for. Han giver mig endda 600 kr til at købe et par nye sko. Derfra går det kun en vej. Fremad. Endelig får jeg lov til at vise, hvad jeg kan.

Hurtigt bliver jeg ham, de andre ringer til, hvis de skal have taget en vagt. Jeg arbejder ni dage i streg. Om natten og om dagen. Jeg er ligeglad. Så længe jeg bliver betalt, er alt godt.

Arbejdet løsner de sorte skyer, der hænger over min økonomi. Og det klarer også op i mit sind. Dag for dag kommer jeg i bedre form, og jeg taber mig 15 kilo de første fire måneder. Jeg lærer en masse nice mennesker at kende på mine vagter og mærker et overskud, som har været væk i årevis.

Jeg blev valgt som bestyrelsesformand i det boligselskab, jeg er tilknyttet. Som den yngste nogensinde. Jeg sørger for, at de får sendt mig afsted på en masse kurser. Og jeg kommer tilbage med diplomer i økonomi, konflikthåndtering og ledelse.

Jeg sidder til bords med folk på tres og diskuterer gigantiske renoveringsarbejder til mere end en milliard kroner. Selvom jeg mærker en vis skepsis ved, at der har sneget sig en meget ung fyr med om bordet, er der heldigvis ikke noget at indvende i forhold til min sans for tal. Jeg har styr på det, jeg skal have styr på. Og jeg er ikke bange for at vise det. Det føles fantastisk godt.

På kort tid går jeg fra at have gået rundt i badetøfler, fordi mine sko var slidt op, til at kunne gå i pæne skjorter, hvis det er det, jeg har lyst til. Det er slut med at vente med at blive klippet i ni måneder, fordi der er ikke er penge på mit kort.

Jeg samler både på pyntekrucker og pant

I dag har jeg en god økonomi. Nu står der pyntekrucker i min stue til 250 kroner stykket. Jeg har krystalglas, der ikke må komme i opvaske-maskinen, og sølvtøj som skal vaskes fint af i hånden.

Jeg har bevæget mig væk fra bunden med en vigtig, social erfaring. Fremover vil jeg til enhver tid hjælpe dem af mine venner, der er økonomisk pressede. Også med de dagligvareindkøb, jeg selv boksede så meget med at få råd til i sin tid.

Jeg er gået fra at have søgt kommunen om tilskud til en seng, som en enkeltydelse, der skulle tilbagebetales med renter til nu selv at spare op hver måned for at få glæden af renters rente.

Jeg var langtfra dårlig til tal, da jeg var på røven. Jeg havde bare ikke nogen at lege med. Det har jeg nu. Men jeg er stadig meget bevidst om deres værdi.

Når jeg ser en flaske med pant, samler jeg den op. Hvis der ligger fem kroner på skinnerne på Rødovre Station, og der er otte minutter til toget kommer, er jeg den første til at hoppe derned. Så enkelt er det.

Dybest set vil jeg nok altid være en lille smule bange for at ende på bunden igen.

Frygten lurar altid i baghovedet

Jeg har en kunde i røret og sidder på min faste plads på taxacentralen, da min chef foreslår at sende os hjem på tvungen ferie. Alle skal

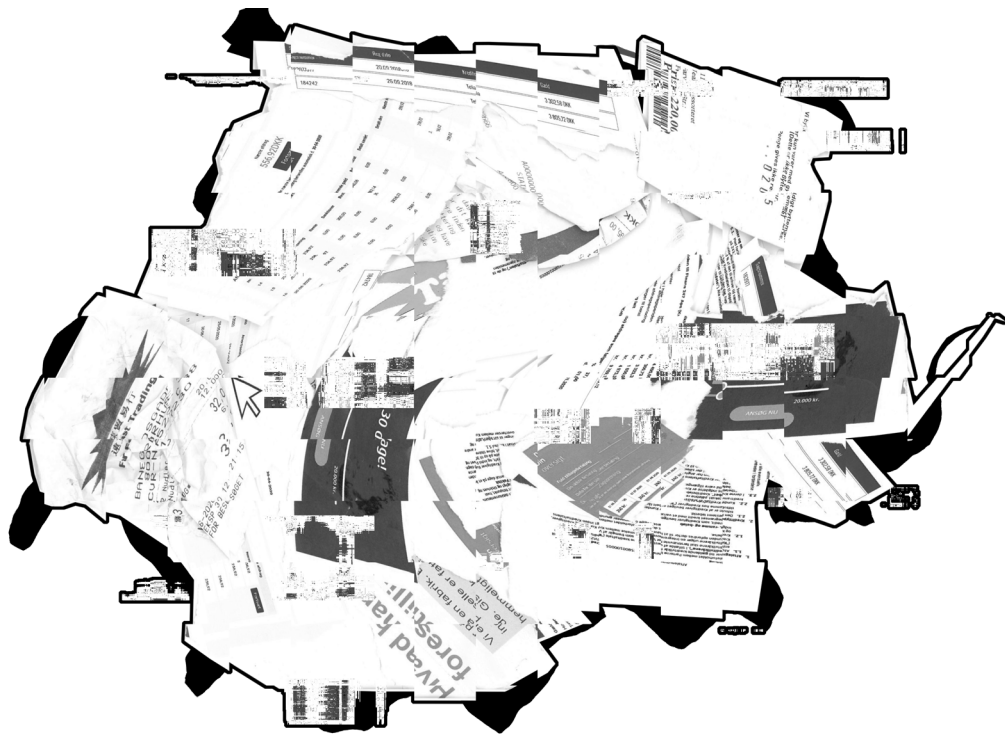
bruge den afspadsering, som de kan. Ti af de nyansatte er allerede blevet fyret igen. Jeg har haft et velbetalt job ved telefonerne de sidste par år, men der er ikke mange, der ringer for at bestille en taxa, når alle er blevet opfordret til at blive hjemme. Danmark er lukket ned, og det rammer os hårdt.

Udadtil tager jeg corona-krisen i stiv arm. Jeg er ovenpå og så uendeligt meget bedre rustet end for ti år siden, da krisen kradsede sidst. Hvis jeg selv skulle ende med at blive fyret, er det ikke en katastrofe. Jeg har penge. Mit CV er godt. Jeg kan finde noget andet igen.

Alle de her ting forsikrer jeg mig selv om. Men frygten lurder alligevel i mit baghoved. Den frygt, der er opstået af at have været alvorligt på røven. Den frygt, der sørger for at mit alarmberedskab altid er oppe.

Jeg sender jobansøgninger ud til højre og venstre for at komme det værste scenarie i forkøbet. Jeg skal ikke stå i en situation, hvor jeg ikke har nogen penge igen. Aldrig mere.

De sætninger siger jeg højt for mig selv igen og igen.

Illustration af Mie Jakobsen

Fra Kærlighed til Inkasso

Af Julie Larsen
Skrevet i samarbejde med Sofie Holbek

Jeg satte retssagen i gang efter han slog op. Selvom jeg var vred og gerne ville tage hævn, var det svært - jeg elskede ham stadig.

Jeg blev vist ind i et hvidt venteværelse. Jeg følte mig virkelig voksen iført sorte jeans, sorte støvletter og pæn skjorte, men jeg var den yngste i rummet. De andre var familier, og midaldrende mænd og kvinder, der sikkert havde langt større problemer end mig. Jeg fik lidt lyst til at gå igen, for jeg havde en følelse af, at de fortjente mere hjælp end jeg gjorde.

Jeg ventede i tre timer. Man kunne høre skænderier og gråd i mødelokalerne bag de lukkede døre. Da det endelig blev min tur, gik det hurtigt. Min sag blev sendt til byretten, mens jeg fik en advokat og en gældsrådgiver. De hjalp mig med at lave afdragsordninger ved at ringe rundt og lave kontrakter ligesom i luksusfælden. Jeg har altid elsket at se luksusfælden, men nu kan jeg ikke se det mere.

Byretten sendte en Nem-ID-besked til min ekskæreste, men den åbnede han aldrig. "Vi

kan ikke få fat i ham – politiet leder også efter ham, han står til at skulle i fogedretten og højst sandsynligt også i fængsel", fortalte de mig. De fandt ud af, at han skyldte mere væk end jeg anede.

Juli 2018: Helt seriøst – lover du at betale?

Vi mødtes første gang i februar 2018 til en fre-dagsbar på min skole. Han kom med sine venner, og de inviterede min veninde og mig til at spille beer-pong. Jeg opdagede hurtigt, at jeg havde god kemi med ham, og vi festede sammen til langt ud på natten.

Efter den weekend sås vi hver dag. Jeg forelskede mig med det samme - vi var uadskillelige. Han behandlede mig som en dronning, badede mig i opmærksomhed og komplimenter, og fik mig til at føle mig speciel. Som om jeg betød alt for ham.

I juni samme år tog jeg på ferie i 2 uger. Da jeg kom hjem, var det første han sagde: "Åh, hvor har jeg savnet dig – nu flytter jeg altså ind, for jeg kan slet ikke undvære dig!"

Og det gjorde han så.

En måned senere havde han ødelagde han sin lille, slidte Nokia telefon, så vi tog i Telia butikken for at kigge på deres udvalg. Han udså sig den nyeste model fra Samsung med abonnement, cover og panserglass. Det løb op i 6000 kr. Det er virkelig dyrt for en telefon, tænkte jeg, men sagde ikke noget.

Vi snakkede med Telia-manden, som tilbød os en afdragsordning. Jeg trak min kæreste til side: "Skatter, du står jo i RKI, du kan ikke købe den på afdrag." Og så gik det op for mig - *nåå, du vil gerne have mig til det.*

Han ville have mit navn skrevet på ordningen. Jeg var i tvivl, om jeg skulle gøre det. Vi havde været sammen i seks måneder, og jeg var forelsket, men noget indeni mig sagde, at det var en rigtig dårlig idé. Jeg stak lidt til ham: "Helt seriøst - lover du at betale?" Han sværgede højt og helligt: "selvfølgelig, selvfølgelig, selvfølgelig".

Vi aftalte at lave et dokument, som oplyste, hvor meget han skulle betale af over hvor mange måneder.

Så købte vi telefonen.

Da vi kom hjem, lagde han sig direkte over i sengen og begyndte at downloade apps til sin nye mobil. Han var så glad og opslugt af den, at det blev mig, der tog initiativ til vores interne kontrakt. Jeg fandt min computer frem og skrev: *Hver den første i måneden skal ... overføre 500 kr. til Julie Larsen... osv.* Jeg skrev færdig,

men manglede en printer, så vi måtte vente med at skrive under, til jeg kunne printe ud på skolen dagen efter. Men jeg fik det ikke gjort, og en dag blev til en uge, der blev til aldrig.

Månederne gik. Han fortalte mig, at han betalte af, så jeg gik ud fra, at alt var fint. Jeg gik i skole og gjorde i det hele taget, som jeg plejede. Men så begyndte jeg at få breve. Fra Telia. Han sagde, at jeg ikke skulle åbne dem, at der var styr på det, og det ikke var noget vigtigt - *fair nok*, jeg åbnede dem ikke.

Vinteren 2019: Med Føtexposer i hænderne og inkasso i røret

Det blev februar. Nu måtte han snart have betalt telefonen af, tænkte jeg. Den dag, vi fik vinterferie, var jeg i Føtex med en veninde, og mens vi stod ved selvbetjeningskassen, blev jeg ringet op af et ukendt nummer:

"Hej, vi ringer fra Sergel inkassofirma."

"Hej, du snakker med Julie - jeg er nede og handle lige nu, hvad drejer det sig om?"

"Julie, vi er lidt irriterede på dig, for du har fået utrolig mange henvendelser fra Telia, men du har ikke svaret på de breve, de har sendt til dig. Så nu er din sag røget til inkasso."

Jeg gik helt i stå. Fuck. Jeg råbte til min veninde:

"Du tjekker mine varer ind, og så overfører jeg på Mobilepay, for lige nu ringer de fra inkasso."

Det var virkelig et dramashow. Der var en lang kø af mennesker bag os, og vi havde begge samlet varer til hele vinterferien. Manden i telefonen snakkede videre:

"Julie, saldoen, som du skylder nu, er på 25.000 kr."

Jeg fik en klump i halsen, for de troede, det var min skyld. At det var min telefon og ikke min kærestes. At det var mig, der ikke kunne betale. Jeg gik 200 meter fra Føtex til S-toget med to fulde indkøbsposer i hænderne og inkasso i røret, mens jeg forsøgte at bevare roen.

"Prøv at høre, Julie, du skylder os 25.000, og vi vil meget gerne lave en afdragsordning med dig," sagde han i telefonen.

"Det vil jeg rigtig gerne, hvad kan vi aftale?"

Jeg tog hjem og kiggede min kæreste dybt ind i øjnene:

"Helt seriøst – har du ikke betalt siden juni?"

"Ej, undskyld, undskyld, det er jeg rigtig ked af!" udbrød han.

"Hvordan du kan gå rundt og sige, at jeg betynder alt for dig, når du samtidig har løjet for mig i et halvt år?!"

Jeg blev så sur, at jeg ikke vidste, hvad jeg ellers skulle sige. Han blev ved med at undskylde, bad utallige gange om min tilgivelse og lagde sig fladt ned:

"Jeg lover, at jeg betaler. Jeg har gjort noget, man ikke kan tilgive nogen for, og jeg forstår virkelig godt, at du er sur. Jeg lover, at jeg betaler."

Han virkede oprigtig, og jeg valgte at tro på ham. Jeg ringede tilbage til Sergel, og vi lavede en afdragsordning. Jeg aftalte med min kæreste, at han skulle overføre et beløb til mig hver måned, som jeg ville overføre videre til inkasso. Jeg ville være helt sikker på, at pengene gik ind denne gang.

Men et par måneder senere mistede han sit job og havde ikke længere råd til at betale af. Det stressede mig, for jeg havde skole, arbejde, frivilligt arbejde og stod ovenikøbet for alle huslige pligter - budget, indkøb, tøjvask, alt. Det var også mig, der betalte huslejen, nu hvor han var arbejdsløs. I den periode var jeg hans kæreste, elsker, mor og gældsrådgiver. Og da jeg skulle afslutte mine eksaminer, var jeg presset til det yderste.

Sommeren 2019: Opringningerne, der slog mig ud af kurs

Det kulminerede, da han ikke dukkede op på dagen, hvor jeg skulle have hue på. Jeg var virkelig skuffet, og hele min familie kunne mærke, hvor ked af det jeg blev. Jeg fik trukket ham med til min translokation, men han nåede ikke mit studentergilde. Det føltes som om han blev mere og mere distanceret fra mig og vores forhold.

I juni begyndte opringningerne. En gang om ugen blev jeg kontaktet af Ferratum, Vivus, Alaktum og Cashper. Alle sammen kviklåns- og

inkassofirmaer. Jeg tog telefonen og spurgte, hvorfor de ringede.

"Du har gæld hos os."

"Altså, hvad snakker I om, jeg har ikke taget lån nogle steder?"

Jeg vidste godt, at Vivus havde en årsrente på omkring 780 procent, og jeg kunne aldrig finde på at låne så meget som en krone af dem. Jeg fandt ud af, at jeg samlet hos de forskellige firmaer havde en gæld på omkring 60.000 kr. Jeg gik i panik. Min krop dirrede, da jeg konfronterede min kæreste:

"Hvad fuck er det der foregår, har du taget lån i mit navn!?"

"Ej, undskyld, undskyld, undskyld!" begyndte han igen, på samme måde som da de ringede fra inkasso et halvt år tidligere.

Jeg blev overvældet af frustration og panik. Alligevel forsøgte jeg at være konstruktiv og løse situationen. Jeg prøvede at lave afdragsaftaler med de forskellige firmaer, men hverken min kæreste eller jeg kunne betale afdragsordninger, der løb op på over 4000 kr. om måneden.

Juli 2019: Jeg kommer ikke til at betale for en skid

Jeg endte i RKI den sommer, jeg blev student. Jeg troede, jeg skulle nyde livet og være glad på Roskilde Festival, men selvom jeg prøvede at lægge mine bekymringer fra mig til koncerter og øl-bowling, vidste jeg inderst inde, at jeg

ikke havde nogle penge. Jeg blev deprimeret, og følte mig magtesløs. Jeg fortalte det ikke til nogen, ikke engang min familie, fordi jeg syntes, det var så ydmygende og skamfuldt.

Efter nogle hårde uger kæmpede vi os langsomt tilbage til en form for normalt tilstand. Jeg arbejdede som en gal hele sommerferien, og han begyndte også at tjene lidt penge. Så småt kunne vi betale af på gælden.

En fredag, to uger før min fødselsdag. Jeg var meget udmattet, fordi jeg havde haft en masse lange arbejdsdage, men vi havde aftalt, at han skulle ringe den aften, og jeg tog den.

"Hej skatter, kan jeg godt komme søndag og overnatte?" spurgte han.

"Ja, vil du gerne komme kl. seks eller hvad tænker du, og hvad for noget slik vil du have?" Samtalen var ikke længere end det, før der pludselig blev helt stille i telefonen.

"Jeg slår op."

What the fuck, tænkte jeg. Men jeg var helt mundlam. Mere blev der ikke sagt.

Derefter snakkede vi ikke sammen i en uge, og jeg var helt nede i kulkælderen. Jeg prøvede at få fat i ham og spurgte, om han kom til at betale, nu hvor vi havde slået op. Han svarede på SMS:

"Jeg kommer ikke til at betale for en skid."

Jeg havde det virkelig dårligt, og jeg fattede

ingenting. Det ene var, at jeg havde kærestesorger – det i sig selv er et rent helvede. Det andet var, at jeg ikke fik svar på, hvorfor han slog op, og hvorfor han på den måde efterlod mig alene med en kæmpe gæld. Jeg blev ved med at kontakte ham for at få nogle svar, og til sidst ringede han mig faktisk op igen. Det eneste, han sagde i telefonen, var, at jeg skulle lade ham være i fred. Slut.

Vinteren 2020: Du kan ikke barbere en skaldet mand

Jeg stoppede min sag med advokaten og retten i januar, 2020. Mine gældsrådgivere fandt ud af, hvor meget han skyldte væk til alle mulige andre, og sagde til mig:

”Hvis du virkelig gerne vil have de her penge tilbage, skal du vente på, at han har betalt DSB og SKAT, for da du er en privatperson, får du ikke dine penge i første omgang.”

Jeg fik at vide, at det koster 500 kr. hvert halve år at holde en sag i gang. Og jeg vidste godt, at hvis jeg skulle betale 1000 kr. om året, og han skulle betale tæt på en halv million af hos alle mulige andre, før jeg ville se en øre, så ville det være hurtigere for mig, selv at betale gælden af. Det gik op for mig, at uanset hvor meget retten og jeg gjorde, så ville jeg aldrig se de penge igen. Som mine gældsrådgivere siger:

”Du kan ikke barbere en skaldet mand.”

Foråret 2020: Jeg har gjort hvad jeg kunne, og jeg har gjort det selv

Jeg går ofte forbi Telia-butikken i Glostrup-centret, og hver gang bliver jeg overrumplet

af mindet om dengang, jeg godtroende skrev under på hans afdragsordning. Manden vidste ikke, hvordan man tog et lån, før den dag. Og det er pisse nemt – alle kan logge ind på vivus.dk, sætte en sats, indtaste Nem-ID, og så får de penge. Men de er snedige de firmaer. Lige nu har jeg omkring 46.000 kr. tilbage på gælden. Min gældsrådgiver fortalte mig, at min gæld alene ville have taget mig to år at betale, men fordi renterne bliver ved med at få beløbene til at stige, vil det tage mig fem.

Jeg har en anden kæreste nu, som jeg er meget glad for, og min økonomi går okay. Godt nok betaler jeg 3700 kr. af om måneden, som jeg kunne have brugt på noget andet, hvilket jeg mildt sagt synes er surt. Men samtidig er jeg glad for, at min ekskæreste slog op. For hvad nu, hvis det var fortsat?

Jeg stolede på en, jeg elskede, og han kørte mig fuldstændig over, fjernede mit fodfæste og skred. Både økonomisk og følelsesmæssigt. Han kunne ikke holde styr på sin egen økonomi og tog min med i faldet.

Det har taget mig tid at være klar til at fortælle min historie, men jeg begynder endelig komme ud på den anden side. Selvom det har været, og stadig er, en virkelig hård kamp, så føler jeg mig stærkere nu. Jeg er på vej ud af en rigtig lortesituation, jeg har gjort, hvad jeg kunne, og jeg har gjort det selv. Og hvis jeg nogensinde skal ind på Københavns Retshjælp igen, behøver jeg ikke længere pæn skjorte og sorte støvletter, for at føle mig voksen og ansvarlig.

Glødende

Af "Mahmoud"

Skrevet i samarbejde med Mikkel Walldo

Når jeg ser tilbage på dén aften, er jeg ikke i tvivl om, at det var dumt. Jeg er ikke i tvivl om, at jeg havde handlet anderledes, hvis jeg kunne gå tilbage.

Jeg er ikke kun stolt
har knoklet hårdt med mit hold
de tider jeg var i var også kold'
før jeg kigged' mig tilbage var jeg anholdt

Vreden er et livsvilkår for mig. Jeg slipper ikke af med den, og det vil jeg heller ikke. Der er tændt en uslukkelig glød i mig. Den kan futte hele lortet af, hvis den kommer ud af kontrol, og den kan være min ledestjerne hvis jeg kontrollerer den. Den er født ind i mig, og den driver mig frem. Måske kommer den fra babas palæstinensiske blod, der flyder tykt i mine årer, og fylder mig med konfliktens vrede. Måske er den en del af min ADHD, der en gang imellem bestemmer, hvad der skal ske. Jeg har i hvert fald fået min fars grønne øjne, og et filter af vrede, som alle mine tanker og handlinger lader sig forme på baggrund af. Vreden er mit værktøj, min kilde til energi; den sten,

jeg bygger mit liv på, og den er stærkere, end du aner. Derfor gør det ondt når den smuldrer, og mit liv ramler om mig selv. Og det gjorde det den aften - og især i tiden efter.

Der var kun gået et par dage, og min mor anede ikke at det var mig. "Hold kæft nogle idioter" sagde hun da de fortalte om det i nyhederne. Det var første gang hun hørte om det, og jeg husker det tydeligt. Hvad fanden svarer man til det? Jeg var jo helt enig. Jeg var fandeme en idiot da jeg gjorde det, men det er jo gået over gevind det her. Det er for meget at det skal i nyhederne og alt muligt. Jeg syntes helt klart at det havde været bedst, hvis hun ikke fandt ud af, hvad jeg havde lavet, og resten af verden måtte gerne følge trop. "Ja, hold kæft nogle idioter" svarede jeg bare, mens jeg forsøgte at lyde ligeglad. Men det her var jeg ikke ligeglad med. Mit hoved kørte på højtryk i en blanding af vrede, frustration og afmagt. Jeg følte mig beskidt da vi gjorde det og den følelse væltede ind over mig igen, da jeg så den ligegyldige nyhedsvært ridse nattens begivenheder op for min mor. Det ville være nemmere hvis de lod

være med at blæse det op. Hvis nyhedsværten stoppede med at fortælle. Men der vidste jeg med sikkerhed, at de ville komme efter mig. Og jeg havde helt ret.

Lige i starten, lige da jeg havde fået min dom, tænkte jeg bare shit. Det var ikke bare et spørgsmål om, hvad folk ville tænke om mig, om de kun ville se en dreng med en dom og glemme hvem jeg faktisk var. Som om det ikke var slemt nok, var det også et spørgsmål om penge, for hvor fuck skulle jeg få dem fra? Min dom betød, at jeg kom til at skylde flere penge end jeg kunne overskue. Hverken hele eller halve millioner, men nok til at slå mig ud af min ellers fastlagte kurs. Jeg var 15 år gammel, og det eneste jeg kunne tænke på var at skulle ud af min gæld hurtigst muligt, og lade det blive et glemt kapitel af mit liv.

I lang tid efter var jeg ligeglad med alt. Verden forvandlede sig med ét til en dårlig efterligning af det, den plejede at være. Verden var et lortested, og jeg gav ikke en fuck. Min glød blev til en konstant mindre brand, og dens evne til at være vejviser blev en ren destruktiv kraft. Det var kun fordi min mama hjalp mig, at jeg begyndte at se, hvorfor det hele ikke bare var noget lort. For jeg har lært nogle ting i det her.

Jeg var blot en ung knægt
som mennesker kigger på og tænker "defekt"
bas hvem er perfekt
bas hvem er perfekt
tro mig jeg har respekt
men det' et videre projekt
så husk der skal være ligevægt

Min diamant

Jeg er familiens sorte får. Jeg har søskende, men ingen er som mig, og de fleste er enige om, at jeg er det man kalder en rod. Det er ikke på den måde, hvor min familie ikke kan lide mig, eller ikke vil kendes ved mig. Mama og baba elsker mig højt, det er jeg slet ikke i tvivl om, og jeg gengælder det mere end de aner. Jeg respekterer min far mere end noget andet menneske på Jorden, han er et forbillede for mig. Han er manden, der kan alt, han får tingene til at ske. Han har lært mig hvordan man arbejder for sin ret i livet, at jeg skal arbejde hårdt og aldrig give op, og den lærdom er noget af det mest værdifulde jeg har.

Min mor er min diamant. Jeg har hende altid med mig ved mit hjerte, og jeg kan ikke holde smilet tilbage når jeg tænker på, hvad hun betyder for mig, på hendes varme grin. Hun er barmhjertig, kærlig og rimelig, og jeg ville ikke være her i dag, hvis det ikke var for min mor. Hun dømmer mig aldrig, og selv da jeg følte mig allermest beskidt, da jeg følte at hele verden kiggede mistroisk på mig, var min mors blik mere barmhjertigt end nogensinde.

De passer på mig som om jeg stadig var deres lille barn, mine forældre. En gang imellem sniger de sig ind i min økonomi på en rigtig forældre-agtig måde uden jeg ved det, og så betaler de noget af min gæld, når de ved, jeg ikke har råd. De siger ikke noget til mig, men efterlader et tydeligt spor af kærlighed.

Jeg kunne aldrig finde på at råbe ad mine forældre, jeg elsker og respekterer dem alt for meget til det. Nogle gange kan de virke hårde

i deres opdragelse, og ligesom alle andre, sker det, at jeg bliver irriteret på dem. Men jeg er nødt til at tænke mig om før jeg lader følelserne løbe af med mig, for inderst inde ved jeg, at mine forældre lærer mig de vigtigste ting. De lærer mig at være et godt menneske. De vil mig altid det bedste, og derfor kan de ikke lide når jeg laver dumme ting.

Jeg spørger ofte mig selv om det er okay, det jeg laver. Ikke for mig selv, men i forhold til dem. Er jeg respektfuld overfor mine forældre når jeg glemmer at tænke mig om? Jeg ved hvordan de vil se på mig hvis jeg får en dom til, og jeg ønsker at de aldrig skal vise mig det blik igen. Jeg ved hvor skuffede de bliver, hvor kede af det de bliver. Jeg vil have at min familie er stolt af mig, at de kan se på den succes, jeg er blevet til. De skal vide, hvor meget jeg har lært af dem, og hvor hårdt jeg har arbejdet for at vise dem, at jeg ikke bare er familiens sorte får.

Vil gerne starte fra ny
men mine ting de hænger oppe på en sky
har det som om tiden den er fløjet som et fly
jeg var ren jern
men jeg blev bøjet på ny

Selvom jeg ikke er kristen, er søndag min helligste dag. Ikke på grund af en gudsdyrkelse med tusinde følgere eller fodbold i fjernsynet, men på grund af min egen dyrkelse af familien. Min familie har taget den bedste tradition fra Danmark, og noget af det bedste fra Mellemøsten og sat det sammen i den perfekte kombination. Vi mødes hver eneste søndag for at ryge vandpipe og grille sammen, grine sam-

men og bare have det godt. Det er mit frirum, og det er her, at mit batteri genoplades. Det sikrer at vi ikke falder fra hinanden. Når familien ikke bor sammen mere, er det vigtigt at vi arbejder for ikke at forsvinde ud af hinandens liv.

Når vi samles, er der en dyne af kærlighed og barmhjertig, der lægger sig omkring os. Jeg ved, at her er der ikke noget ballade, der er kun fred og hygge. Vi kommer for at få det godt, og det virker hver gang. Min søster siger med et smil på læben, at hun hader mig. Jeg taler hendes sprog, og ved at det betyder kærlighed. Den her tradition fortsætter i mit hus, når jeg har stiftet familie.

Shababs

Jeg plejede at tage i byen og hænge ud med mine shababs hele tiden, men jeg har ikke råd til det mere. Jeg plejede at blive klippet hver tredje uge, men den tid er forbi. Mine venner gør, hvad de kan, og giver mig muligheder for at lave nogle af de ting, jeg synes er fede. Ikke på en måde hvor de giver mig penge i hånden, men de fylder benzin på bilen en gang i mellem og betaler nogle gange når vi laver noget sammen. Uden dem havde jeg kun råd til smøger og benzin. De hjælper mig, også selvom de ikke vil have, at jeg ryger. De tager hensyn til mig ligesom min familie ville gøre det. De ønsker det bedste for mig. Det er en måde hvor jeg kan se, hvem der bare er mine venner, og hvem der er mine rigtige shababs.

Jeg har set hvordan folk kan vende på en tallerken, og hvordan dem, jeg troede var mine venner, har vist den anden side af sig selv. Når

man har penge, eller folk tror man har penge, så venter de på én, de viser alle de bedste sider af sig selv. Men lige så snart man ikke kan være med, viser de deres sande ansigter, og pludselig gider de ikke vente mere. Det handler om at kunne stole på hinanden. Når jeg brænder sammen, når luntten er brændt af, skal jeg vide, at jeg har gode mennesker med mig, der enten stopper mig, eller kæmper med mig, som om det var deres eget liv, de kæmpede for.

Jeg ser tydeligt, hvem der er mine shababs nu. De vil ikke lade mig blive hjemme bare fordi jeg ikke har råd, det er dem jeg kan regne med. De viser, at de ville mangle mig ligeså meget som jeg ville mangle dem, hvis jeg ikke var med. Selvom mine forældre ikke kan se det, er de her mennesker vigtige for mig. Ligesom med de ting, mine forældre gør, ved jeg at mine shababs gør alt det bedste for mig. Det er ikke nødvendigvis store ting, men de ved at de nok aldrig får pengene igen. Alt det er lige meget når man er gode venner. Det lærer mig at sætte pris på de små ting, de her gode mennesker gør for mig, og jeg er så taknemmelig for at jeg aldrig går glip af noget med mine shababs. Ikke på grund af penge i hvert fald.

Prøver at smile hver dag hver dag
men det er svært
når de hiver mig ned
men jeg holder hovedet højt op'
du kan se mig flyvende med mit hold
dem der får mig til at rejs' mig op igen
dem der får mig til at være aktiv min ven

Vejen i vreden

Jeg har været vred så længe jeg kan huske. Mis-

forstå mig ikke, jeg er ikke vred lige nu og her, og jeg har en virkelig lang lunte. Men når du først har brændt min lunte af, når du puster på min glød og sætter den i brand, så er jeg ude af kontrol. Jeg får et filter, verden skifter farve, alt bliver rødt og sort. Jeg mister kontrollen, og jeg bliver et blodtørstigt bæst, der bare skal smadre nogen eller noget. Jeg skræmmer mig selv. Men jeg har lært, at jeg skal kontrollere mig selv og lade de små, ligegyldige ting være, så jeg ikke går amok over dem. Jeg skal ikke have i flere problemer, fordi jeg går amok. Men det er en fin balance, for på den ene side skal jeg ikke eksplodere på grund af ingenting, men på den anden side skal jeg sgu heller ikke finde mig i noget eller blive hundset med. Jeg har min integritet, som jeg aldrig giver slip på.

Men vrede er meget mere end en ødelæggende kraft, i et sort og rødt univers. Den viser sig også som glæde, som en entusiasme og en målrettethed, der overtager min krop. Den vælger min vej for mig og nogle gange er det en dårlig vej, og så gør jeg dumme ting. Andre gange viser den vejen til de kærligste handlinger, den stærkeste kraft og det vildeste flow. Når jeg arbejder med musikken, kan jeg forsvinde ind i andre verdener, i gode verdener hvor versene flyder og tiden på én gang står stille og forsvinder i ordenes rytme. Når jeg har kontrol over musikken, har jeg kontrol over min vrede, og så er falske venner, ingen penge og alle de andre ting fuldstændigt ligegyldige. Musik er følelser, og den giver rum til at forstå og forandre vreden. Vrede er venskab og kærlighed, ikke bare når man skændes, men når man gør dumme ting mod dem man elsker på de kærligste måder. Musikken lader

mig forstå og kontrollere dumhederne, de sker måske stadig, men i det mindste er jeg bevidst omkring dem.

Alt for mange glemmer at tænke på fremtiden når de handler. De er ligeglade med alt. Det var sådan jeg havde det, da jeg fik min dom, jeg var ligeglad med mig selv og alle andre. I dag ved jeg, at jeg er nødt til at tænke på fremtiden, og det er derfor jeg ikke kan fortælle dig, hvad jeg lavede den aften. Den aften er fortid, og sådan skal det forblive. Ellers brænder hele lortet sammen. Jeg kan ikke bare være ligeglad. Jeg kunne droppe det hele og smide mit liv på jorden, men jeg er spring fyldt med ambitioner. Der er tændt en uslukkelig glød i mig, der viser mig vejen. Jeg ved, at jeg aldrig skal i RKI, for så mister jeg kontrol og muligheder. Jeg skal have et hus og skabe en dejlig familie. Flere mennesker der skal være med hver søndag. Min vej til succes er belagt med vredens sten, og oplyst af glødens dragende skær. Det er dem, der sikrer, at jeg altid rejser mig igen. Drømmen er at blive berømt for min musik, tjene mine egne penge og gøre min familie stolt, og vreden er min energi. Den er den kraft, der gør at jeg altid kan løfte lidt tungere, lidt mere, igen. Når jeg mister alt, det ved jeg nu, så er vreden det, der skubber mig fremad, hiver i mig. Den tager roen fra mig og søger for, at jeg bare bliver ved, ved, ved!

Der er så meget vrede indeni
folk kalder det raseri
jeg kører med den energi

Er frossen dahl en godkendt valuta?

Af Ida Albæk

Skrevet i samarbejde med Kaja Kristensen

Det er torsdag den 19. september 2019, og den sene efterårssol står højt på himlen. Det er min dag. Mange års uddannelse er snart slut. Jeg har glædet mig til denne dag og på samme tid også frygtet den. Om lidt skal jeg forsvare mit speciale, som jeg har knoklet på i fem måneder. Om lidt er jeg ikke længere en del af uddannelsessystemet, der i så mange år har guidet mig, støttet mig økonomisk med SU og givet mit liv en retning. Om lidt står jeg fuldstændig på egne ben med en titel som cand.mag.

Men jeg har forberedt mig. Jeg har fulgt bogen til punkt og prikke. Sørgt for et studierelevant arbejde, arbejdet frivilligt, været i praktik og endda udskudt fag for at få plads og tid til så meget erhvervserfaring som muligt... og nå ja, så har jeg har sparet penge sammen hver sommer som tjener i Nyhavn. Jeg har været flittig, nysgerrig, modig og ikke mindst ambitiøs – en dengse og et drømmeprodukt af uddannelsessystemet.

Hej fuldtidsjob, her kommer jeg... eller ikke

Jeg har en drøm: Jeg vil skrive, jeg vil oplyse, og

jeg vil gøre en forskel, men det er jeg langt fra den eneste, der vil. ”Tak for din ansøgning. Du var én blandt 400 ansøgere, og vi har desværre valgt at gå videre med en anden kandidat” – sådan lyder størstedelen af mailsne i min indbakke. Det tærer sgu lidt på min selvtillid, især når mit LinkedIn-feed er fyldt med tidligere studiekammerater, der går fra det ene fede job til det andet. Man skal ikke sammenligne sig selv med andre – det ved jeg godt. Men jeg vil også! Jeg vil bruge mine mangeårige tillærte kompetencer, min kreativitet, min viden, og jeg vil blive klogere, og jeg vil gøre andre klogere. Men det er svært, når virkeligheden spænder ben.

Dahl, drøm og lidt mere dahl

Jeg vil have et job! Hvis ingen vil ansætte mig, så ansætter jeg sgu mig selv. Jeg går freelance og bliver min egen chef. Jeg tager til kurser ved SKAT, lærer om moms, budgetter og får mit eget CVR-nummer. Og jeg får min første opgave, en stor en af slagsen. Det er faktisk ret fedt. Jeg bruger mit netværk, jeg får spændende opgaver, og jeg får lov til at skrive.

Men det er hårdt at leve af at være freelancer. Jeg er ikke sikret en fast indkomst, der falder hver den første i måneden. Nogle måneder går det lige an økonomisk, andre måneder falder der næsten ingen betaling. Så det handler om at spare og bruge mine penge med omhu. Min fryser er fyldt op med dahl til de næste 14 dage; mit sociale liv, der i høj grad er baseret på impulsive kaffe-aftaler, daler, og jeg har efterhånden vænnet mig til smagen af en lunkne, flad øl, (ja, en flaskeøl kan jeg snildt få til at vare to timer en aften i byen).

Det gør ondt i mit hjerte, når jeg ser, hvordan min opsparing er i forfald – min hårdt optjente opsparing, der var gemt til drømme, gemt til rejser, gemt til at blive voksen og en dag at kunne købe min egen lejlighed. Nu brugt på husleje, regninger og røvsyg dahl. Regningerne er højere og flere, når man ikke længere er studerende. Ingen studierabat på forsikring, A-kasse, fagforening, træning osv. Det giver jo god mening, bare ikke i mit tilfælde, hvor min indkomst er lavere, end da jeg var studerende. Hvordan er jeg endt her? Hvorfor er jeg endt her? OG hvor længe skal jeg være her? Jeg er blevet en ud af mange ansøgere. Min drøm er endt som afslag i indbakken, og min opsparing er blevet til min budgetkonto, min budgetkonto er blevet til lån, og min økonomiske situation gør mig ondt.

Et evigt økonomisk puslespil

Jeg har lånt penge af mine nærmeste, ikke kæmpe summer men nok til, at jeg synes, at det er for meget. Min dårlige samvittighed vokser. Jeg bliver nødt til at trække på min A-kasse. Jeg kan ikke leve af min freelance.

Måske var det naivt at tro, at jeg kunne klare mig selv, måske var det ligefrem dumt, at jeg ikke kontaktede min A-kasse noget før, men jeg ville så inderligt gerne klare mig selv. Det kan jeg ikke mere.

Størstedelen af min tankekraft går med at få mit økonomiske liv til at gå op. Det er et stort, nærmest uendeligt puslespil: Jeg skal til fødselsdag lørdag og derfor bruge penge på en gave, så jeg har ikke råd til at tage ud og drikke en øl torsdag. Jeg vil også gerne snart overraske min kæreste med en god middag, (han har hele vejen igennem støttet min freelance-drøm, og nu vil jeg give noget tilbage). Samtidig taler madklubben om en weekend i sommerhus. Så skal jeg måske sætte mit træningsabonnement på bero eller opsigte Spotify? Det er også forkælet, at jeg kan tillade mig at brokke mig over min økonomi, mens jeg smider penge efter en musiktjeneste og træning hver måned – er det ikke?

Men det gør mig glad og giver mig energi og overskud i min hverdag, at jeg har de frirum og friheder. Det er mit evige dilemma. Et dilemma, der ikke har noget at gøre med materielle goder, men med mit sociale liv og mit "normale" ungdomsliv. For den pressede økonomi begrænser mig socialt. Og det er svært for mig at sætte ord på min økonomiske situation overfor mine nærmeste. Når veninderne vil ses, finder jeg på en dårlig undskyldning, "uha jeg har en deadline," eller "jeg har desværre andre planer," men i virkeligheden har jeg bare ikke rigtig råd til at gå til koncert eller mødes til take away og øl på den solbefængte plet i Nørrebro Parken. Hvorfor skal økonomi være

noget, som vi ikke taler om? Hvorfor ender jeg med selv at bekræfte det tabu ved ikke at være ærlig om min situation?

Lad det bedste argument og drømmen vinde

Jeg bliver nødt til at søge om supplerende dagpenge, hvilket også er helt ok, fordi jeg betaler 500 kr. til det om måneden, siger jeg til mig selv. Det løser sig nu. Men A-kassen er ikke ligefrem en drømmefabrik – tværtimod. Flere uger bruges på møder og utallige telefonopkald med A-kassens rådgivere, jurister og jobkonsulenter, alt imens min konto svinder ind. At være freelancer på supplerende dagpenge er åbenbart ikke den bedste cocktail. Reglerne er firkantede og ikke til at rykke på. Deres bedste råd er min største frygt: luk din virksomhed og gå på fuld dagpenge. Hvad fanden!? Jeg har knoklet røven ud af bukserne, jeg har igangværende opgaver og nye i vente. Jeg har bare brug for økonomisk støtte i et par måneder, så jeg kan betale min husleje. Jeg kan da ikke smide det hele på jorden nu?

Jeg taler mere i telefon med A-kassen end med min mor, og jeg er efterhånden på fornavn med størstedelen af A-kassens medarbejdere. Særligt én af juristerne, (lad os kalde hende Susanne), har gentagende gange fået glæden af min stædighed. Hun beklager i telefonen og understreger for 20ende gang, at regler er regler. "Der er ikke noget, jeg kan gøre," siger Susanne træt.

Men jeg kan bare ikke få mig selv til at lukke min virksomhed nu. Sidste chance, tænker jeg, hvis Susanne skal overbevises om at hjælpe mig, må min 5 års uddannelse i sprog

og formidling på banen. Frem med de retoriske redskaber og de gode argumenter krydret med lidt charme og selvtillid. Lad det bedste argument vinde.

Men dialogen ender med en lang monolog, med mig der kæmper og plaprer løs: "Det giver ingen logisk eller økonomisk mening for den sags skyld, at lade staten betale for, at jeg skal tvinges på fuld dagpenge. Hvorfor dog ikke lade mig "nøjes" med supplerende dagpenge og lade mig forsørge mig selv så vidt muligt med min egen virksomhed..." Susanne responderer fjernt med "mmh", "tjoe" og "jaae, det er også ærgerligt men..... regler er regler!" Jeg giver ikke op og fortsætter: "Tvinger I mig til at opgive min virksomhed, min drøm? Jeg søger om supplerende dagpenge, så jeg kan være sikker på at kunne betale husleje, imens jeg er i opstartsfasen. Jeg betaler blandt andet til min A-kasse for ikke at skulle ende ud i kviklån i situationer som disse." Der er stille i røret, så lyder det fra Susanne "To sekunder, jeg vender det lige med en kollega." Adrenalinen pumper derudaf – det samme gør min puls. "Er du der?" spørger Susanne, og inden jeg rigtig når at svare, siger hun, "Du kan måske løse det ved at omregistrere din virksomhed, men du skal ringe til SKAT og snakke med dem om det".

Det gør jeg selvfølgelig. Hos SKAT er de uenige med A-kassen og kommer med en snørklet forklaring og stiller mig så videre til afdelingen, der har styr på os freelancere. Ventetiden er lang, og den samme polyfoniske, lidt halvstressende ventemusik kører på repeat. Imens glider mine tanker væk. Jeg forestiller mig, hvordan mit liv ville have været, hvis jeg

havde læst medicin, jura eller et andet fag, der ifølge statistikkerne lettere ville have fået mig i arbejde. Så ville jeg måske have været praktiserende læge eller jurist på et fint kontor, og pengene havde ikke været noget problem. Men jeg vil ikke patientkonsultationer eller paragraffer, jeg vil skrive. Skulle jeg have fulgt fornuften, eller var det det rigtige at gå med drømmen? Jeg bliver revet ud af tankestrømmen. En kvinde fra SKAT tager telefonen. Hun er venlig og forstående overfor min situation. Vi får løst problemet, og der er ENDELIG efter så lang tid styr på det nu. Hvad er der lige sket, jeg forstår det ikke helt. Men vigtigst er, at jeg nu kan fortsætte mit freelance og for en tid supplere med dagpenge. 1-0 til drømmen.

Otte måneder er nu gået, og for første gang i den her udmattende, lange og opslidende proces, er jeg tom for ord. De er alle brugt på uanede mængder jobansøgninger, dårlige undskyldninger overfor veninderne, ”jeg kan ikke mere”-samtaler med min kæreste og ikke mindst kamptalerne til A-kassen. Men danse, det kan dengsen, og jeg danser af glæde, mens Chaka Khans *Im every woman* spiller på repeat fra mit hårdt optjente spotify-abonnement! Jeg kan få lov til at arbejde videre på min drøm, få min virksomhed til at vokse og samtidig være sikret penge at leve for. Og det stopper ikke her. For kort tid efter bliver jeg tilbudt et deltidsjob – et relevant og spændende et af slagsen som kommunikationsansvarlig i en mindre virksomhed. Så kan jeg supplere min freelance-indtægt med mit nye job, hvor der falder en fast indkomst den første bankdag i måneden – *what a dream!* Jeg kan nu fortsætte med at drive min egen virksomhed og være helt fri fra systemet.

Det blev min tur

Nok er der stadig et lån, der skal tilbagebetales, og 12 retter dahl tilbage i fryseren – men nu kan indtaget af den røde linseret forhåbentligt blive sat på hold. Tingene kan hurtigt vende, jeg kan nemt havne her igen, så pengene skal bruges med omhu. Men jeg skal også have lov til at nyde den økonomiske frihed lidt, jeg skal også have lov til at fejre mine sejre! Og selvom jeg for noget tid stadig vil gå under kategorien ”økonomisk presset,” har jeg brudt det økonomiske tabu – jeg har fortalt min historie her.

Det er onsdag den 15. april 2020, den tidlige forårssol skinner allerede klart på himlen, endelig er det blevet min dag. En turbulent tid med mange jobansøgninger, minus på kontoen og møder med A-kassen er overstået. Det er første dag fri fra dagpengesystemet, det er første dag på mit nye arbejde. Jeg har været flittig, nysgerrig, modig, og ikke mindst har jeg kæmpet – en freelance fighter og en oprørskvinde af dagpengesystemet. Jeg vil skrive, jeg vil oplyse, og jeg vil gøre en forskel, og denne gang blev det fandeme min tur.

Illustration af Mie Jakobsen

En løve på kontanthjælp

Af "Henriette"

Skrevet i samarbejde med Zenia Thuborg Madsen

Jeg var 10 år gammel, da gik det op for mig, at min yngre storebror var narkoman. Han stjal fra min mor og mig. Det var en af hans genveje til skaffe sig penge til stofferne. Den dag, jeg fandt ud af, at han var narkoman, kørte jeg med min mor, papfar og storebror i bilen. Jeg skulle smides af ved fritidsordningen. Da jeg skulle sige farvel, sagde min bror, at der nok ville gå noget tid, inden vi ville se hinanden igen. Jeg spurgte hvorfor, og han svarede, at han skulle i spjældet.

Blockbusterlejligheden

Nogle år efter skulle vi flytte. Igen. Det skulle vi altid, når pengene rendte op, og der ikke var til huslejen. Sådan er det vel at have en mor, der er på kontanthjælp. Den her gang flyttede vi ind over for Blockbuster i en provinsby i Jylland. Jeg sad og pakkede mine plastikdyr ud, som min mor havde købt til mig i genbrugsen. Min yndlings var løven. Den var min trofaste flyttepartner midt i alt det kaotiske.

Lejligheden var ikke så stor, så jeg måtte dele værelse med min mor. Vi havde splittet det i to

ved hjælp af et skab. Skænderier og smækken med døre var hverdag i en lille lejlighed med seks søskende, hvor min brors misbrug var i centrum. Jeg var den yngste, og jeg blev ret hurtig vant til at gemme mig og bare tie stille.

Min ældste bror fik arbejde i Blockbuster, så jeg kunne se alle de film, jeg ville. Jeg kunne lege med overboen, og det tog mig ingen tid at komme i skole. Jeg kunne gå ned til mine venner og hænge ud med dem nede i byen. Det gjorde mig ikke noget, at lejligheden ikke var så stor.

Men ligesom de andre lejligheder, så nåede det aldrig at blive et hjem. For huslejen blev for dyr, så jeg måtte pakke mine plastikdyr ned igen. Denne gang kunne min mor ikke finde et ordentligt sted at bo. Det, hun kunne opstøve, var et kælderrum, hvor hun måtte tage bad i en spand. Der kunne jeg ikke bo, så jeg måtte flytte hjem til min far.

Min far var hårdtarbejdende, så hårdtarbejdende at han lidt glemte, at han havde børn

at tage sig af. Når han endeligt havde fri, ville han hellere bruge tiden med venner, fodbold og øl. Han var en del af en fasttømret familie med mange komsammener. I den familie virkede det til, at der styr på livet, og alt så godt ud. Men sandheden var, at det dækkede over et stort alkoholforbrug. Det var en rigtig glansbilledefamilie. De havde altid haft noget imod min mor og udstødte hende fra familien. I hemmelighed havde hans familie ønsket, at jeg var en abort. Stod det til dem, var jeg ikke i live. Det var, hvad min mor havde fortalt mig.

Mændene

Efter Blockbusterlejligheden fandt min mor sig en ny kæreste. De blev gift halvandet år senere, så min mor kunne få sin økonomi kunne løbe rundt, og han kunne undslippe ensomheden. Han boede også i byen og prøvede at blive ædru, men der var jo altid lige en øl.

Det blev sommer, og vi skulle til Tyskland sammen. Det var fedt at komme på ferie, sådan en rigtig ferie. Nu skulle vi endelig have en familietur, ligesom normale familier havde det. Men min mors mand kunne ikke holde sig fra flasken på trods af, at han lige havde været på afvænnings. Så en dag drak han sig rigtig stiv og skred.

Jeg husker min mors kærester. En dag, da jeg kom hjem fra skole, var vores hoveddør blevet malet til med graffiti. Jeg havde ikke lært at læse endnu, så jeg spurgte min mor, hvad der stod, og hun svarede bare: "Der står ikke noget." Jeg fandt aldrig ud af, hvad der var skrevet, men der gik ikke lang tid, før det gik op for mig, at det var en ekskærestes værk.

Der var også stalkeren. En dag var min søster i bad, som hun plejede, og så tikkede der en besked ind på min mors mobil, om at han vidste, min søster var i bad. Den frygt blev ret hurtigt min hverdag.

København

Efter efterskolen, hvor jeg var tvunget til at være sammen med min far i weekenderne, kunne jeg endelig bo hos min mor igen. Imens jeg gik på efterskolen, flyttede eller nærmere flygtede hun til København. Jeg kan huske, at jeg tænkte, at det var en ny by med nye muligheder og venskaber. Men vi nåede ikke at bo sammen længe, før pengene igen var sluppet op. Så vi blev sat på gaden. Endnu en gang.

Forskellen på København og Jylland er, at det ikke er lige så nemt at finde en billig, jammerlig lejlighed i byen med Rundetårn, Nyhavn og Tivoli. Så nu var gaden vores hjem. Vi sofa-surfede på skift hos min mors venner. Vi levede et nomadeliv.

En dag kom min mor hjem, efter hun havde været oppe ved kommunen med en masse papirer. De skal jo give os et sted at bo, når jeg er under 18 år. Men netop som min mor var på vej ud af kommunebygningen, vendte hun sig og så, at kommunedamen smed papirerne i skraldespanden. Håbet om en lejlighed blev med ét suget ud af os. Vi følte os svigtet af det system, der er lavet til at hjælpe sådan nogen som os.

Til sidst løb vi tør for sofaer. I stedet fik vi et værelse på 10 kvadratmeter på et herberg. I det mindste var der ingen mænd her, der var efter

min mor. Dagene gik med, at min mor var ude ved sine veninder, mens jeg gemte mig under dynen. Jeg havde ikke rigtig overskud til noget, så jeg sov bare.

Om aftenen kom min mor hjem og lavede mad. Det kaosfyldte hjem, jeg var vokset op i med alle mine søskende, råb og skrig, var der ikke længere. Nu var det kun mig og min mor. Men kaosset var værre end nogensinde før, hvor vi ikke har vores eget hjem, vores egen seng.

Om søndagen fik vi leveret overskudsmad fra supermarkeder, så der var rent madmekka. Eller det burde der være. Personalet stjal alle de gode varer til sig selv og efterlod resterne til beboerne. Min mor er lige modsat mig, så hun påpegede det overfor medarbejderne. Fra den dag begyndte de en hetz mod hende. En hetz min mor troede, hun var lykkedes med at slippe væk fra. De åbnede hendes breve og prøvede at splitte min mor og mig ad. Dem, der skulle hjælpe hende. Hjælpe os. Jeg var for helvede bare et barn.

Nye tider

Jeg startede i gymnasiet, mens vi boede på herberget. Jeg fortalte ikke nogen, at jeg boede på et herberg, at jeg var hjemløs. Men der gik heldigvis ikke så lang tid, inden vi kunne rykke teltplokkerne op. For efter ni måneder fik min mor endelig en lejlighed. Efter lang tid hvor hun var helt udkørt efter psykiske angreb fra personalet på herberget. Min mor har siddet i så meget lort, men hun rejser sig gang på gang. Hun har forsøgt sig med advokater, pressen og politikere – men hendes råb er aldrig blevet hørt.

Vi fik ikke bare en lejlighed, vi fik en med to værelser. Så jeg kunne få mit eget værelse. Det var vildt underligt, og når mine venner var hjemme hos mig, spurgte de, hvor min mor sov. Jeg svarede jo bare, at hun sov i stuen. Det er, som om de ikke fatter, hvor vildt det var: jeg havde et værelse – et sted jeg kunne kalde mit, kun mit.

Men det var unaturligt for mig, at det kun var mit. Jeg var vant til, at der altid gik noget galt, at vi fik taget vores hjem fra os før eller siden. Om natten drømmede jeg ikke om fabeldyr eller ture i rummet. Der var overhovedet ikke nogen finurlige drømme, som da jeg var lille. I stedet tog mareridtene over. Jeg drømte om indbrud i lejligheden. Jeg vågnede med hjertebanken og kiggede rundt i værelset. Alting var her. Jeg troede ikke på, at jeg for alvor kunne kalde det her mit hjem, at nomadelivet var forbi. Så jeg pakkede ikke mine ting ud. Det gjorde min mor for mig. Og jeg må erkende, at det faktisk var lidt rart. Det føltes som et hjem.

Noget andet, der ikke var rart, var gymnasiet. Efterskolen havde rustet mig til at blive en aktiv samfundsborger, drage omsorg for andre og være vedkommende. Sådan var det bare ikke på mit gymnasium. Jeg startede der og fik at vide, at de andre håbede, jeg var en kælling. Det vendte hele min verden op og ned, for hvordan hænger det bare en lille smule sammen med det, jeg lærte på efterskolen? De påvirkede mig fortsat, så jeg begyndte lige så stille at pjække lidt. Eller faktisk ikke lidt, men meget. Jeg gad ikke at gå der. Jeg gad ikke at omgås andre, der ikke kunne finde ud af at se ud over egen næsetip. Jeg tænkte, at gymnasi-

et kunne få lov til at smide mig ud. Men det gjorde de ikke.

Jeg snakkede med min veninde, der går på produktionsskole, og det lød som alt det, jeg syntes, gymnasiet manglede, var der. Så en dag efter jeg ikke havde været i skole i lang tid, dukkede jeg op. Mine klassekammerater sad i kantinen, og spurgte hvor jeg har været. Kølrigt gik jeg hen til administrationen og meldte mig ud. Så skred jeg, og jeg har ikke haft nogen intention om at snakke med mine klassekammerater igen.

Det hele var bare ikke så fedt, som jeg havde turde håbe. Mens vi boede på herberget, fik jeg så ondt i min tand, at jeg havde problemer med at drikke vand. Dengang ville tandlægen ikke gøre noget ved det. Men den gjorde nu så ondt, at jeg ikke kunne tygge i den ene side, så ugen inden min 18-års fødselsdag, tog vi endnu engang til tandlægen. Her fik jeg at vide, at jeg skulle have lavet en rodbehandling, men at de ikke kunne nå det inden min fødselsdag. Så det må vi selv betale. Betale med de penge, hverken min mor eller jeg har.

Vinterferien brugte jeg på at ligge i sengen uden at snakke med nogen. Jeg var ødelagt. Slået i tusind stykker. Det begyndte lige så stille. Anfaldene med rysteture og stammen. Jeg tog til lægen, som spurgte ind til mig. Det poppede det ud af mig: "Jeg føler ikke at andre mennesker omkring mig er ægte, men at de er ligesom robotter." Han sendte mig til udredning i psykiatrien. Endelig troede jeg på, at jeg ville få hjælp. Endelig var der nogen, der så mig. Jeg fortalte ikke nogen i min nye klasse

om det. Jeg gik i skole om formiddagen og tog til samtaler i psykiatrien om eftermiddagen.

Jeg skal bare finde ud af, hvad jeg fejler og så få noget medicin for min angst, tænkte jeg. Men endnu engang faldt min verden fra hinanden. De forstod mig ikke i psykiatrien. De mente, at jeg så verden forkert, at jeg ikke vidste, hvad der var ægte. Det ville de medicinere mig imod.

Men at det hele er lidt fordrejet, det gør mig egentlig ikke noget, det er bare en del af det at være mig. Jeg ville bare have medicin mod min angst, så jeg ikke var klistret fast til sengen. Så jeg ikke fik sammenbrud, der invaliderer min livskvalitet. Skuffet sad jeg der hos psykiateren, lillebitte og brød ud i gråd. Endnu engang kom min superhelt mig til undsætning – min mor hidsede sig op og skældte psykiateren ud.

Status quo

Jeg har fået styr på min angst, og jeg har fået et ekstra point i diagnosebanko. Jeg har det fedt på produktionsskolen, og jeg er åben om mit mentale helbred. Jeg skal ud og rejse med skolen, så min mor bliver nødt til at gå i genbrugsbutikker for at købe møbler og sælge dem videre til flere penge, så jeg har penge nok til turen. Jeg har ikke fået ordnet min tand endnu, men jeg har fået min egen lejlighed. Jeg kæmper for anti-racisme og mere retfærdighed i verden. Man siger, at man ikke skal skride, når ting bliver ubehagelige, men at man bliver nødt til at blive ved med at prøve og kæmpe videre. Jeg har dog altid klaret mig bedst ved at skride, stå på egne ben og klare mig selv.

I dag er min far mere som en bekendt for mig. Jeg ser min ustabile barndom som et resultat af, at vi ikke har haft tilstrækkeligt med penge. Alt fra min bror, der endte i stoffer, min mor, der blev opsøgt af prædatoriske mænd, til mine lidelser, som jeg stadig kæmper med i dag. Min far er som en struds – stikker hovedet i jorden, passer sig selv og anerkender ikke problemer omkring sig. Min mor er ligesom en løvinde, der forsvarer, passer på og drager omsorg for sin familie. Jeg er barn af min mor – en kat der går egne veje.

Fotografi af Jakob Lund

Hvem bærer ansvaret for min økonomiske uformåenhed?

Af Jakob Lund
Skrevet i samarbejde med Iben Marie Ryberg

Jeg er 20 år gammel, og har boet ude siden jeg var 17. I al den tid jeg har boet ude, er jeg løbet tør for penge en uge før løn. Og jeg er fandeme træt af det!

Tal og rationelle tanker

Jeg har en ide om, at det hele ville være nemmere, hvis jeg kunne lægge et ordentligt budget. Så ville jeg have et overblik over hvor mange penge, jeg havde i løbet af måneden, ugerne og dagene. Men jeg ved ikke, hvordan man gør.

Det er nok, fordi det aldrig rigtig har været nødvendigt, ikke før nu. Jeg har tidligere haft så mange penge, at jeg kunne bruge dem på *bullshit* dag ind og dag ud uden konsekvenser. Men nu rammer de, for jeg har ikke længere den slags penge, og jeg er ikke stoppet med at forbruge.

Når det er sådan, bliver jeg endnu mere opgivende. For hvis jeg ikke kan styre mit forbrug på en ansvarlig måde, vil jeg så overhovedet være i stand til at holde et budget? Lige meget

hvor godt budgettet er lagt, kunne jeg så stadig have selvdisciplin nok til at sige nej til øl lørdag aften?

Jeg burde have penge nok, og det har jeg også, men kun lige. Jeg bruger masser af penge på at gå i byen, og jeg køber kosttilskud i kilovis. Det er penge til mad og min opsparing, som halter. Og ja, du læste rigtigt, jeg bruger så mange penge på kosttilskud, at jeg ikke har penge til reel kost.

Jeg har altid gjort mit bedste for at leve godt, når jeg har penge, i stedet for at leve moderat, og jeg forsøger at have penge hele tiden. I starten af måneden lever jeg af lækker mad og drikker gode specialøl, der mangler ikke noget. I slutningen står jeg med hovedet i en container bag fakta og håber, at der er noget andet end tørt brød til aftensmad. Det er ikke voldsomt gennemtænkt.

Det værste er, at jeg har haft rig mulighed for at lave en opsparing, når jeg ser tilbage, en god en endda. Som 17-årig, før jeg flyttede

hjemmefra, fik jeg 10.000 kroner udbetalt om måneden. 10.000 kroner og ingen husleje eller vandregning. Og da jeg senere boede på skolehjem, boede jeg gratis og fik omkring 8.600 kroner om måneden i SU og kom hjem med 3.600 kroner i sorte penge hver søndag.

Det havde på alle måder været oplagt at lave en opsparing. Om ikke andet så bare en lille en. Så var det ikke nødvendigt at låne penge af mine forældre til indskud eller at spørge dem, om de ville give mig en ny seng. Jeg hader at spørge om den slags økonomisk hjælp. Nu lever jeg for 8.600 kroner, og betaler husleje, vand, varme og internet. Det samme gør alle jeg kender.

Men på trods af at jeg nok godt kunne have forudsagt, at der ville komme en dag, hvor jeg ville få brug for penge til sådan nogle ting, valgte jeg alligevel at bruge penge på noget så dumt som at gå i byen.

Når jeg ser tilbage, ville jeg ønske, at jeg havde gjort en indsats for at lære at lægge et budget. Det virker bare så vanvittigt indviklet at lære det. Det involverer en masse tal og matematik plus rationelle tanker. Alt sammen noget jeg synes er røv kedeligt og meget svært. Så jeg tog valget at lade være med at lære det, endnu et dumt valg jeg over årene har truffet.

Vi taler om økonomi, som min fars generation af mænd taler om følelser

Mine venner kan godt styre deres økonomi. Det tror jeg i hvert fald. De virker ikke til at være lige så fucked som mig sidst på måneden. Men jeg ved det i realiteten ikke. Det er

egentlig ikke noget, vi snakker om. Vi taler kun om økonomi, når det bliver til en konkurrence om, hvem der har den mest smadrede økonomi sidst på måneden. Det er en fuldstændig hjernedød måde at tale om økonomi på. For på den måde gejler vi hinanden op til at bruge flere og flere penge. Og for mig kræver det i hvert fald ikke meget at få mig ned på det tætteste brune værtshus eller en restaurant med alt for dyr mad.

Jeg gider jo ikke rigtigt at indrømme, hvordan det faktisk står til med min økonomi. Jeg får det altid til at lyde, som om det bare er en hudafskrabning, når jeg egentlig har indre blødninger. Jeg forestiller mig, at jeg, i deres øjne, skal være det perfekte menneske, der har styr på det hele. Mine venner skal jo ikke tro noget dårligt om mig, fortæller jeg mig selv.

Jeg har nemmere ved at joke med det. Så siger jeg, at "min økonomi er så dårlig, at jeg ikke engang kan tage et kviklån" i stedet for at sige "jeg ved virkelig ikke, hvordan jeg skal forsørge mig selv indtil d. 1." For ellers bliver det virkeligt, og det kan jeg ikke lide.

Mens vi står og joker om, hvem der har den største gæld eller det laveste tal på kontoen, forsøger jeg at ramme en tone i joken, der gør, at mine venner rent faktisk forstår, at jeg er seriøs. Det er jo noget, man skal have styr på, noget, som er vigtigt. Det har jeg bare ikke.

Jeg får præcis samme følelse, som når jeg skal ned til lægen og testes for kønssygdomme. Jeg ved godt, jeg skulle have brugt kondomet, og sekretærens blik skriger samme tanke, når

jeg får koppen, jeg skal pisse i. Det er ikke ét, jeg har brug for at få igen og igen. Jeg vil ikke have, at folk dømmer mig. Det er flovt. Så hellere prøve sig frem, famle rundt og forsøge at gøre mit bedste. Nogle gange føler jeg faktisk, det går godt. Det er lige indtil, der bliver skreget: "du er ikke inde din idiot!" og så ramler det hele sammen.

I økonomi skal jeg gøre præcis det modsatte. Jeg skal stoppe med at stikke kortet i automaten.

Problemet er bare, at "den skjorte dér er altså ret fed", og "måske kan jeg få sex, hvis jeg tager den på i byen". Det ender med at blive et regnestykke, som aldrig nogensinde går op. Jeg siger til mig selv, at jeg ikke bliver påvirket af reklamer og lignende, men når jeg går forbi et butiksvindue, så kan jeg ikke dy mig. Måske er jeg påvirket af alle de reklamer, der kører omkring mig, selvom jeg ikke er glad for at indrømme det.

Det burde jo være det nye blomsten og bierne

Jeg har aldrig rigtig fået at vide, hvordan jeg lægger et budget. Jeg har vel at mærke heller ikke spurgt. Men jeg spurgte heller ikke om seksualundervisning i sjette klasse, men det afholdt mig ikke fra at modtage det alligevel. Så nu spørger jeg: hvorfor modtog jeg ikke undervisning i privatøkonomi i folkeskolen? Og hvorfor har jeg ikke selv undersøgt det efterfølgende? Det gjorde jeg da med seksualundervisningen.

Da jeg gik i syvende klasse, brugte jeg to tredjedele af alle årets biologitimer på seksualun-

dervisning. Jeg havde allerede haft lidt i sjette, og da jeg kom i ottende klasse, havde jeg to timers foredrag med en uddannet sexolog. Efter det følte jeg mig faktisk sikker, klar og informeret på emnet. Jeg var selvsikker, da det endelig blev min tur.

I min verden er det mindst lige så vigtigt at være god til økonomi som sex, så hvorfor lærte jeg ikke noget af det i skolen? Hvorfor kom der ikke en lærer ind med et forfjamsket ansigtsudtryk, et suk og måske et fnis for at lære mig om det mest private i mit kommende voksenliv: min økonomi.

Jeg ved, at mitokondrie er mine cellers kraftværk. Jeg ved, at da Carl Nielsen blev født stod hans mor og bankede hovedet ind i dørkammen. Jeg ved, at Pythagoras var en gammel græker, som elskede trekanter.

Det er alt sammen noget, jeg har lært i skolen, og jeg kan ærlig talt ikke se, hvad jeg skal bruge det til. Men jeg har ikke lært, hvad en årsopgørelse er! Jeg kan ud fra navnet regne ud, at det er noget, som skal gøres årligt. I så fald er jeg to år bagud. Jeg ville have haft godt af at lære det. Det kunne have lært mig noget, som jeg ikke fik med hjemmefra – og det er da det, vi har folkeskolen til... ikke?

Forældre og teenagere

Hvorfor satte mine forældre mig ikke ned ved bordet med et excel-ark og viste mig, hvordan man lagde et budget? Nok fordi jeg ikke viste interesse i at lære det. Og hvis jeg skal være helt ærlig, havde jeg nok heller ikke lyttet til dem. Men jeg viste ved gud heller ikke stor in-

teresse i mine matematiklektier, og dem fik jeg da lavet alligevel.

Min stedfar er landmand. Han kan køre et helt firma på røde tal, og det kræver sin mand. Jeg ved, at han ejer nogle olieledninger et eller andet sted. Det lyder voldsomt fint, men det er ikke det, der holder familien oven vande. Min mor har været forgældet på et niveau, hvor hun aldrig var kommet ud af det, hvis ikke banken havde forbarmet sig over hende. Så, på godt og ondt, må mine forældre jo vide en ting eller to om privatøkonomi.

Mine forældre har ikke været blege for at snakke om sex med mig. Selvfølgelig er de ikke gået i detaljer, men jeg er da vokset op med diverse "det sagde hun også i går"-jokes, så det har ikke virket totalt fremmed for mig. De var godt nok ikke voldsomt sjove, når de kom fra min stedfar, men igennem jokes, har de talt om sex, som jeg taler om økonomi – helst gemt bag humor.

Så de har ikke fortalt mig direkte om blomsten og bien. Nok igen fordi jeg ikke spurgte på grund af min omfattende seksualundervisning i skolen. Min mor følte sig dog stadig nødsaget til at købe en bog, der handlede om sex og puberteten, fordi jeg ikke havde stillet så mange spørgsmål.

Hvorfor gjorde hun ikke det med økonomi? Det tætteste hun kom, var at vrisse lidt af mig, da jeg som 15-årig gav udtryk for, at jeg brugte omkring 2000 om måneden på roulade og so-davand. Siden da har vi ikke snakket særlig meget om det.

Det har altid virket som noget, man kunne ud-skyde, noget, jeg kunne lære, når jeg engang blev voksen. Det var det ikke. Jeg er højst en meget moden teenager, og jeg aner intet om det. Det skal der laves om på. Pasta er bare ikke lige så lækkert, når man ikke har penge til tomatsovsen, og livet er lidt sjovere, når man ikke går i minus hver måned. Så det skal jeg lære nu! Jeg frygter, det bliver et helvede, men jeg ved, jeg bliver glad for det.

Måske bliver jeg engang en rigmand, som kan joke om, hvor mange penge jeg har. Måske kan jeg have penge til at leve af god mad hele måneden i stedet for to dage. Måske bliver det endda mig, der igangsætter en ordentlig samtale om økonomi. Indtil da spørger jeg mig selv, om det er mig, mine forældre eller min skole, der bærer ansvaret for min privatøkonomiske uvidenhed.

Illustration af Mie Jakobsen

Har jeg tabt i livets spil?

Af Christian Bay
Skrevet i samarbejde med Philip Nordstrøm

Jeg stod på togbroen en kold nat i september. Jeg var helt alene. Bundløs gæld var som en lænke om min arm. Uret tikkede hurtigere end nogensinde før. Dagen var død. Mobiltelefonen kimedede konstant. Rykkerbreve fra sultne kreditorer. Skulle jeg springe ud foran toget?

Jeg har spillet pengespil i ca. ti år. Det startede i 7. klasse med sportspil og odds-kuponer. I starten oddsede jeg kun på fodbold, men så gik jeg over til tennis. I tennis kan man ikke spille uafgjort. Jeg gik enormt meget op i at undersøge, hvordan de spillede på forskelligt underlag, om deres forcer og svage punkter, og om hvordan de indbyrdes ville udnytte disse. Ja, og naturligvis hvordan bookmakerne rangerede dem, og hvor mange penge man kunne tjene på deres profetier.

Det fortsatte i 8.-10. klasse, men det var da jeg blev 18 år og fik udbetalt min børneopsparing, at det stak af. Den blev brugt, og derfra var der kun min SU og løn.

Jeg kunne spille for 50.000 kr. til 100.000 kr.

om måneden. Hvis jeg havde haft flere penge, havde jeg sikkert spillet for det dobbelte. Det var kun mængden af penge, der var en begrænsning. Jeg spillede 10-20 gange om dagen, alt imens jeg drømte om økonomisk uafhængighed – at kunne købe et hus og rejse, men jeg var mest i en nu-og-her-følelse, hvor det handlede om at vinde!

Månedens højdepunkt var den sidste dag i måneden, hvor der gik penge ind på min konto, så jeg kunne spille igen. Det var forberedelsen er par dage før en kamp, som gav et kick. Det var ikke under selve kampen, som var decideret angstprovokerende. Hvis jeg vandt, kunne jeg spille for endnu mere. Hvis jeg tabte, skulle jeg spille for endnu mere for at vinde det tabte. Jeg var god til at spille og forudsige kampe, men jeg havde ingen stopklods. Det var uundgåeligt, at jeg tabte store beløb.

Jeg købte telefoner på afbetaling for at sælge dem igen. Jeg optog kviklån og banklån. Når jeg vandt, kunne jeg betale dem ud og så låne

igen. Det var som at dykke ned på havets bund for derefter at komme op til overfladen og hurtigt trække luft for derefter at dykke igen. Telefonen ringede fra aggressive kreditorer. Jeg prøvede at vinde flere penge. Det var dagens drivkraft.

Jeg har aldrig følt, jeg helt passede ind nogle steder. Jeg er introvert og har ikke lige så stort behov for samvær, som de fleste andre har. Den store drivkraft for at spille gjorde, at jeg fik skyklapper på og isolerede mig. Jeg oddede og spillede computerspil, mens vennerne spillede fodbold. Det var en flugt. Først var det sjovt, siden blev det til en desperation og overlevelse.

Politimanden, der brød loven

Efter mange års spil skyldte jeg mere end en halv million kr. væk, hvilket gjorde, at jeg blev desperat. Så desperat, at jeg i mit tidligere arbejde som politimand på Bellahøj Politistation stjal mine kollegaers dankort i omklædningsrummet.

Nu tænker du måske, at Christian svedte i omklædningsrummet, som stod han i Saharas Ørken. Adrenalinene pumpede løs i kroppen i frygt for at blive opdaget, og der galopperede hundrede heste i hans blod.

Men sådan skete det ikke.

Jeg husker kun episoden sløret, men erindrer det som, at jeg var følelseskold. Det siger noget om, hvor langt ud jeg var kommet. Jeg fortryder, at jeg gjorde det, og jeg ville aldrig nogensinde gøre det i dag.

Jeg var simpelthen mentalt syg og kunne ikke tænke klart. Et eller andet sted vidste jeg godt, det ville blive opdaget på et tidspunkt. Det blev det. Jeg blev suspenderet, og forude venter et retsligt efterspil.

En hurtig udvej

En dag overvejede jeg at springe ud foran et tog som en hurtig udvej. Jeg var på vej hjem fra en kammerat, hvor jeg passerede en togbro ved Glostrup Station. Busserne kørte ikke mere, så jeg skulle ud på en længere gåtur. Et godstog fangede min opmærksomhed. Det kørte under mig i fuld fart, hvinede på skinnerne, og vinden hev i mit hår.

Jeg stod alene på broen. Jeg orkede ikke at kæmpe mere. Jeg kunne ikke overskue konsekvenserne af de tårnhøje renter fra lån. Jeg havde tabt mig selv. Det føltes som "point of no return." Ingen vej tilbage. Og ingen mulighed for at ændre kurs. Alligevel fandt jeg et spinkelt håb i min familie. Det ville jeg ikke byde dem. Det havde de ikke fortjent.

Jeg kom i behandling, og fik hjælp fra mine forældre. De vidste godt, at jeg havde spilleproblemer, men de vidste ikke, hvor slemt det var.

Mit vendepunkt blev at flytte hjem til dem i Brøndby. Jeg havde ikke noget andet valg. Jeg skulle spare penge, og her skulle jeg ikke betale husleje. Min familie troede på mig, selvom jeg havde skuffet dem ved ikke at fortælle sandheden. Jeg havde aldrig lånt penge af dem – for så var jeg blevet afsløret i min afhængighed af spil. Jeg flyttede hjem som 27-årig, og den

stolthed skulle jeg sluge. Det var ikke sejt at flytte hjem til mor og far i min alder. Men det fungerede faktisk rigtig godt. Det er hyggeligt at spise sammen, og jeg går tur med deres hund. Det er praktisk tæt på mit arbejde, og jeg sover hos mine venner af og til for at komme lidt ud. Jeg har sluttet fred med det. Det er rart at jeg ikke bor alene. Tidligere har jeg også boet i bofællesskab og med en kæreste. Min far har også hjulpet med en afbetalingsordning henover september til april. Vi har aldrig været så gode til at tale om følelser i min familie, men der har været meget kærlighed. Samtalerne handlede mere om praktiske forhold eller almindelig small-talk. Jeg har alle mine venner i dag. Jeg er taknemmelig for, at jeg ikke har mistet dem.

Desuden har jeg fået en økonomisk rådgiver, som kan forhandle gode renter og finde ud af hvem, der skal have deres penge først. Det koster mig godt nok 1200 kr. om måneden at bruge, men det giver en helt ny ro i maven. Nu er gælden reduceret til ca. 400.000 kr. Det går den rigtige vej.

Jeg skal finde noget, som kan erstatte spilletrangen. Før var min hjerne tilfreds. Når jeg spillede udskiftede den dopamin. Men nu er jeg jo stoppet og mangler mit dopamin-kick.

Dopamin er et signalstof i hjernens belønningssystem. Når hjernen frigør dopamin, føler man sig glad og har en lykkefølelse. Det kan være svært at tænke rationelt. Dopamin frigives i forbindelse med kærlighed, sex, slik, motion og musik.

Jeg har endnu ikke fundet noget, som giver mig det kick, som dét at oddse gav.

Kviklån og reklamer er iskold business

Jeg har ikke mødt mange ludomaner, som ikke har optaget flere kviklån. Det skal reguleres, så kviklånsfirmaerne ikke har frit spil hos desperate ludomaner. Fx at de kun må tilbyde ét kviklån pr. person med en maksimal rente pr. år.

Det er svært ikke at blive mindet om min afhængighed. Jeg elsker sport og især fodbold, men det er med en lidt med en bitter smag i munden. Der er meget aggressive reklamer fra betting-selskaberne før, under og efter kampene. Vi skal passe på, at sport og betting ikke bliver det samme. Vi skal især passe på de unge, som vokser op i denne kultur.

Sorgens fugle

Nu er der underligt ro på. Der kommer penge ind på kontoen, og jeg kan så småt lave en opsparing. Jeg kæmper dog med kedsomhed.

Jeg har gået i behandling på Behandlingscenter i Tjele i Midtjylland sammen med andre ludomaner, narkomaner og alkoholikere. Her kunne jeg møde andre ligesindede, som også havde problemer med at stoppe med at spille. De har et 12-trinsprogram, hvor første step handler om at erkende, at man har et problem og opsøge hjælp. Dem, der rækker hånden ud efter hjælp med åbenhed og imødekommenhed, kommer længst, fremfor dem, som er arrogante og bliver i fortrængningen om deres problem.

Jeg har lært, at jeg ikke bare kan spille for 10 kr. For 10 kr. bliver til 100 kr., der bliver til 1000 kr. Det bliver en dårlig vane, som var det en

alkoholiker, der lige skal have en tår mere af flasken.

Jeg har erkendt, at det er urealistisk at spille selv for kun 10 kr. Erkendelse er simpelthen et nøgleord i behandlingen. Jeg gik der i to uger, lærte om sygdommen og fik værktøjer til at håndtere den.

Der har været langt tilbage til et normalt liv. Det har været uoverskueligt at se folk i øjnene, jeg har løjet for mig selv, og det har haft store menneskelige konsekvenser. Fx da jeg blev suspenderet fra politiet og de daglige økonomiske frustrationer.

I dag har jeg grebet mig selv. Jeg har lært meget af behandlingen fra Midtjylland, og vil gerne lære andre, hvad jeg har lært. Jeg vil være misbrugsbehandler, holde foredrag og lytte. Jeg har selv været der og kan genkende det kaos, som opstår. Engang imellem holder jeg også foredrag fx på efterskoler om min historie. Det er blevet terapeutisk for mig at tale om det, og jeg bliver mindet om de dårlige vaner.

Winston Churchill har engang udtalt: "Man skal aldrig lade en god krise gå til spilde." Han prøvede at fortælle os, at en krise har potentiale til at være et afgørende vendepunkt, en mulighed for læring og forandring. Modgang kan være den bedste lærer.

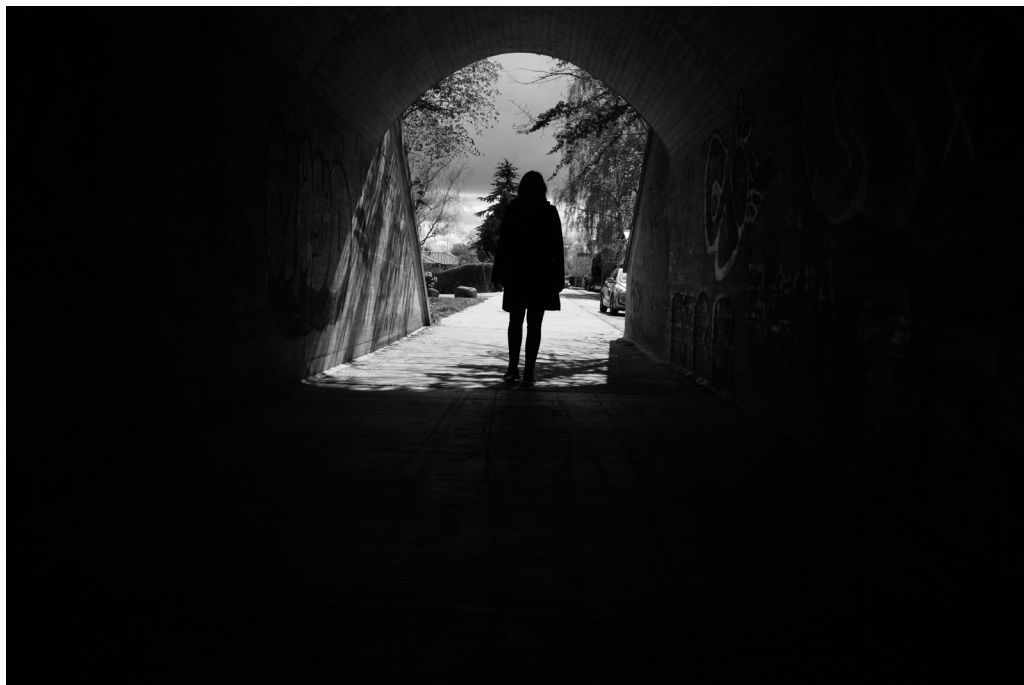
En anden fremtrædende statsleder har udtalt noget tilsvarende. I en tale 12. april 1959 i Indianapolis, Indiana, holdt præsident John F. Kennedy engang en tale, hvor han sagde, at ordet "krise" på kinesisk består af to tegn – Det ene står for fare,

og det andet for muligheder. Det er et interessant perspektiv, fordi der kan være muligheder skjult i kaos – Vi kan udvikle os som mennesker, blive stærkere ved at turde gøre noget, vi frygter, eller lære af vores fejl.

I forlængelse af de kinesiske tegn, kan nævnes, at der er et stærkt ordsprog i Kina, hvor budskabet er, at vi alle kommer ud for noget svært i livet. Det vigtige er at række hånden ud efter hjælp, så triste tanker ikke vokser sig større.

"Du kan ikke forhindre sorgens fugle i at flyve hen over dit hoved, men måske kan du forhindre dem i at bygge rede i dit hår."

Jeg har ikke tabt i livets spil. Men jeg er i fuld gang med at vifte fuglene væk og betragte dem på afstand.

Fotografi af Monica Slavensky

Kære Louise, du er indkaldt til møde i Fogedretten

Af Louise Laursen
Skrevet i samarbejde med Monica Slavensky

Jeg fik brevet, fordi jeg havde optaget et lån. Et lån, jeg nærmest havde glemt eksisterede, og som jeg derfor ikke havde afdraget på i lang tid.

Jeg havde ikke flere penge til mad. Jeg havde hørt om kviklån, og at det var en dårlig ide, men hvis jeg skal være ærlig, tænkte jeg ikke over det dengang.

Jeg lånte 12.000 kr. og skulle betale 3.000 kr. tilbage hver måned, indtil det var betalt af. Men jeg tænkte kun på, at jeg skulle bruge 12.000 kr., og så måtte jeg tage stilling til resten senere.

Det var nemt at optage lånet. Jeg klikkede ind på hjemmesiden og indtastede det ønskede beløb. Det tog kun et par minutter, og så var pengene lånt. Der blev ikke stillet spørgsmål. Et klik. En dags vente-tid. 12.000 kr. Så simpelt.

Virkeligheden rammer

Det var først, da den første rykker kom, at det begyndte at gå op for mig, hvor dyrt lånet i

virkeligheden var. Renterne var tårnhøje. Så høje, at jeg ikke havde råd til at afdrage på dem. Jeg mærkede en knude i min mave. Jeg hev efter vejret. Det var som om, at hele min verden var ved at drukne i sort koldt vand.

Jeg prøvede at række hånden op over vandet. Jeg kontaktede min kreditor for at få en afdragsordning, jeg kunne betale, men han var ikke interesseret. Han troede ikke på, at jeg ikke havde mulighed for at betale. "Jeg måtte bare finde pengene et eller andet sted. Jeg var jo ung, og jeg havde rig mulighed for at betale lånet ud." Men jeg havde ingenting at give af. Jeg kunne knap få tingene til at hænge sammen. Og imens voksede knuden i min mave sig større og større.

Jeg holdte det hemmeligt i starten. Det var kun min kæreste, som vidste det. Hverken mine forældre, venner eller bedsteforældre kendte til min økonomiske situation. I stedet prøvede jeg at distancere mig selv fra det. Fra afdragene. Fra gælden. Fra rykkerne. Jeg prøvede at glemme, at skubbe det hele til side og

leve, om om det ikke fandtes. Jeg havde bare brug for mere tid. Flere penge. Det virkede også langt hen af vejen. Indtil brevet kom: *Indkaldt til Fogedretten*.

Brevet

“Kære Louise..., du er indkaldt til møde i Fogedretten...” Jeg havde aldrig troet, at jeg skulle få sådan et brev. Jeg gentog ordene for mig selv. *Indkaldt til Fogedretten*. Der lagde sig en ro over mig. Jeg gør det! Nu tager jeg mig sammen! Jeg vil møde op og få styr på det hele. Alt for længe har jeg ladet knuden i maven vokse, og nu skal det være slut.

Den beslutning træf jeg, inden nervøsiteten indtraf. Den kom snigende efter min indre ro havde lagt sig. Til mødet kunne de vel spørge om alle mulige private ting, kunne de ikke? For eksempel om de måtte se min mobiltelefon og tage den med. Kunne de finde på at komme hjem til mig og tage mine ting? Rode i mine skabe og skuffer!? De ville endevende det hele. Tømme alt ud på gulvet, indtil de fandt, hvad de ville. De ville tage de ting, som de mente, de kunne sælge. Også selvom tingene var af ringe værdi. Jeg ville ikke have mulighed for at bestemme selv. Jeg kunne bare stå til. Magtesløs. Ville de overhovedet lytte til mig? Ville de overhovedet prøve at forstå? Ville de se, at jeg også er et menneske? Ville de tage mig seriøst? Jeg har forsøgt! Jeg har prøvet at lave en aftale før. Jeg vidste godt at situationen ikke var god.

Jeg vidste godt, at man skal betale sine regninger. Men hvad kunne jeg gøre, når jeg ikke havde flere penge? Hvorfor skulle kreditorerne

indgå en aftale nu, når de ikke ville forhandle før?

Jeg blev mere nervøs som dagene gik, og til sidst traf jeg en beslutning. Jeg blev nødt til at have mere tid. En lettelse bredte sig efterfølgende. Panikken sad stadig i kroppen, men jeg kunne holde det nede. Jeg kontaktede Fogedretten. Vi indgik en ny aftale, og jeg fik mere tid. En lettelse bredte sig efterfølgende.

Panikken sad stadig i kroppen, men jeg kunne holde det nede. Men aftalen havde en pris: Hvis jeg ikke mødte op til vores nye aftale, så ville jeg blive hentet af politiet til næste møde. Det måtte jeg acceptere. Gælden kunne holdes på afstand lidt endnu, men knuden i maven voksede videre.

Mødet

Dagen var kommet. Mødet skulle foregå, om jeg var parat eller ej. Og jeg skulle deltage. Jeg VILLE deltage. Men jeg var nervøs. Jeg rystede, og jeg havde svært ved at trække vejret. Men der var intet valg. Jeg måtte bare acceptere, at mit liv, som jeg kendte det, ikke ville eksistere mere, når jeg kom ud på den anden side efter mødet.

Følelserne blandede sig inde i mig. På den ene side ville jeg gerne have det overstået. Jeg ville gerne have, at mit liv skulle ændre sig til det bedre. Jeg ville gerne have styr på økonomien. Jeg havde brug for at løsne knuden i min mave. Jeg ville gerne kunne trække vejret uforstyrret igen. På den anden side ville nervøsiteten ikke slippe sit tag. Jeg kunne ikke blive ved på den her måde.

Jeg ankom til fogedretten halvanden time før mit møde. Her blev jeg mødt af en vagt, som anviste, hvordan jeg skulle komme igennem sikkerhedstjekket. Det var ligesom i en lufthavn. En vagt stod og holdt øje med mig, mens jeg lagde min taske i en bakke, hvorefter den kørte igennem en scanner. Samtidig skulle jeg selv gå gennem en scanner. eg tog min taske og blev henvist til et hvidt og koldt venteværelse.

Det var indrettet ligesom et sygehus med borde, stole og nogle få ugeblade. På væggen hang et ur. Tik tak. Tik tak. I det mindste skulle jeg ikke vente alene.

I det mindste skulle jeg ikke vente alene. Min kæreste tog med mig for at give mig støtte. Det var beroligende, at han var hos mig. Lige meget, hvad der kom til at ske nu, så ville han være her ved min side. Jeg var stadig nervøs, men nu var det nemmere at se en ende på mødet. Det var nærmest som en eksamen, nu ville jeg bare gerne blive kaldt ind, så jeg kunne få det overstået. Få min karakter. Få min dom.

Vi fik mulighed for at komme ind tidligere. En anden medarbejder var ledig, så mødet kunne begynde før tid. Inde til selve mødet blev jeg stillet spørgsmål, som var personlige, men slet ikke så slemme, som jeg havde forestillet mig. Jeg havde forventet en eksamen, hvor man blev stillet alle de spørgsmål, som man ikke var forberedt på. Et krigsforhør, hvor man ikke kunne svare rigtigt. Men i stedet var der en rolig stemning derinde. Og situationen var meget nemmere, end jeg havde forventet. De var faktisk søde og imødekommende. Hvem skulle have troet det?

Jeg blev spurgt, om jeg havde ting af værdi. Men da jeg svarede nej, accepterede de det og det blev aldrig nødvendigt for dem at tage hjem til mig og lede efter værdigenstande. De troede faktisk på mig. De ville ikke komme hjem og rode. Der blev også spurgt ind til min boligsituation, og her indgik vi en aftale om, at mine kreditorer skulle have pengene, hvis jeg ville få udbetalt resten af mit indskud. Dette ville dog først blive aktuelt den dag, hvor vi flyttede fra lejligheden. Så det kunne jeg godt leve med.

I sidste ende var det hverken krigsforhør eller en eksamen. De var ikke ude på at nedgøre mig eller ydmyge mig, som jeg havde frygtet. Det var nærmere som en dialog mellem to parter. Mødet gik helt stille og roligt. Lidt efter lidt forsvandt min nervøsitet, og jeg kunne roligt svare på spørgsmålene. Tiden gik faktisk hurtigt.

Efter mødet var jeg lettet. Så lettet, at jeg fik tårer i øjene. Jeg kunne mærke, at knuden i maven løsnede sig. For første gang i lang tid kunne jeg se lyset for enden af tunnelen. Vi havde indgået en aftale, hvor jeg skulle betale lidt hver måned. Samtidig indgik vi en aftale om, at jeg skulle kontakte dem, hvis min økonomiske situation blev bedre i mellemtiden. Derudover fik jeg hjælp til at lave et budget, så jeg fik mere styr på min økonomi. Det hjalp meget og gav mig et andet overblik, end jeg havde før.

Jeg ville ikke blive indkaldt til samtale igen, medmindre jeg ikke betalte mine afdrag til tiden, eller hvis jeg ikke tog kontakt, når min økonomiske situation skulle ændre sig. Jeg

havde forstået nu, at de var ude på at give mig det samarbejde, som jeg havde efterspurgt for længe siden, derfor havde jeg i sinde at overholde vores aftaler.

Hvor er jeg nu? Hvem er jeg nu?

Hvis ikke jeg var mødt op, ville knuden i min mave have gjort mig syg. I stedet snakker jeg mere om min økonomi, end jeg gjorde før. Jeg tør sige fra nu. Sige, at jeg ikke har så mange penge i den her måned og derfor ikke kan tage med i biografen eller ud at spise. Jeg skammer mig ikke over det. Til gengæld er der rigtig mange gratis ting, som jeg kan gøre, såsom at gå en tur og snakke med mine nærmeste. Det skal jeg ikke bruge kviklån til.

Jeg kommer aldrig til at tage et kviklån igen, og hvis jeg nogensinde tager et lån, så skal det være med afdrag, som er muligt at betale. Mit kviklån bliver der betalt af på. Rykkerne er erstattet med budgetter. Det giver luft i økonomien. Jeg har en afdragsordning, som jeg er glad for, og som jeg overholder hver eneste måned. HVER ENESTE MÅNED.

Jeg føler, at jeg har lært meget af min oplevelse. Jeg har fortrudt mange gange siden, at jeg tog det lån i første omgang. Men på den anden side er jeg stolt over, at jeg turde at gøre noget ved situationen og nu er kommet ud på den anden side af tunnelen. Jeg har ikke længere en knude i min mave, og jeg føler, at jeg er blevet til en anden og bedre udgave af mig selv.

Fotografi af Emma Leth

Penge vs. Olivia

Af Olivia Droob
Skrevet i samarbejde med Emma Leth

Hendes hår er uglet til perfektion, hendes øjne har rander, men er vågne af nysgerrighed, og hendes tøj hænger løst, ligesom hendes øreflip, hvor mærket fra en stretch stadig giver udtryk. Olivia er umiddelbar, feministisk og rå.

Da vi får gang i snakken, fornemmer jeg kreativitet, skabertrang og en snert af anarki. Hendes bekendtskab til kanter af byen, som ikke dukker frem for det uopmærksomme øje, giver mig lyst til at dykke ned i hendes verden.

Jeg mødte Olivia i foråret, og selvom vi siden da kun har mødtes over en række snakke om hendes pengeliv, har hun alligevel gjort et indtryk.

Jeg er nok blevet lidt overvældet af Olivias tendens til at lade tilfældighederne råde og tage tingene, som de kommer. Måske jeg er blevet en smule intimideret af hendes spontanitet. Min strukturorienterede mentalitet er i hvert fald blevet udfordret. Men kontrasterne har vist sig på mange måder at være givende – for fortællingen, for mig og forhåbentlig også for Olivia.

Igenennem vores tid sammen er jeg blevet provokeret, overrasket, udfordret og mest af alt forundret. For hendes måde at anskue økonomi vækker noget i mig: Hvordan forholder jeg mig selv til min økonomi? Hvor meget af ens person er koblet sammen med ens økonomi? Og kan man frasige sig det?

Olivia er ikke under uddannelse og lever på de penge, hun kan skrabe sammen på sit solskinsbetingede job som cykelbarista. Men når man lærer hende at kende og dykker ned i hendes indre paradoksale tankegang om at ville frigøre sig, men samtidig være afhængig, udfoldes hendes historie på en måde, som ikke bærer medlidenhed eller sympati, men nærmere en stædig integritet, som har brug for at finde rodfæste i samfundet igen.

Da jeg første gang mødte Olivia var det i en tid, hvor hun virkede til at gå igennem et indre paradigmeskift: fra et, hvor opgøret med det banale har virket til styret dagens gang til et, hvor det "fornuftige" valg får lov til at have ordet.

Ud fra vores møder har jeg haft mange spørgsmål til Olivia. Det har til tider føltes uhåndgribeligt at forstå hendes historie. Men det hele stod pludselig meget klart, da jeg modtog et brev fra hende.

Hej Emma.

Før jeg kunne fortælle dig hele sandheden, har jeg brugt tid på at gå tilbage til diverse episoder, som kan give mig et mere realistisk billede af, hvad jeg har brugt min tid og penge på.

En periode af mit liv er forsvundet på, hvad der virker som et splitsekund! Det føles sgu lidt taget og uhåndgribeligt.

Da min mor forleden sagde til mig, at det ikke at have et normalt arbejde også kan gøre en rigtig ked af det, ramte hendes ord mig. Der var noget, der satte sig fast.

Jeg har haft en eller anden ide om, at penge ikke bør indgå i basale behov, i hvert fald ikke mine. Jeg har fundet en form for frigørelse ved ikke at skulle tænke på min bankkonto, eller binde mig til ideen om tage på job for efter at komme hjem med minus overskud, være sur og tvær over, at der ikke er nok timer i døgnet.

Fuck hvor har jeg været træt af at skulle leve op til uddannelsesplaner, jobmuligheder, ja fremtiden. Det har føltes tomt, hult, fjernt fra mig selv og med intet andet formål, end at forsøge at gøre mine forældre stolte.

"En uddannelse er nødvendig for at have en sikker fremtid."

"Hvad laver du? Altså hvad er dit job."

*"Hvad vil du i fremtiden?"
"Hvad skal du bagefter HF?"*

Alle disse forventninger har gjort mig rodløs og fået mig til at føle mig malplaceret. Det har gjort mig ~~fuck~~ sur usikker på min egen dømmekraft, på min egen evne til at vælge "rigtigt" og "forkert."

Jeg er ret sikker på, at penge altid har gjort mig utilpas. Det at håndtere min økonomi har for mig altid føltes som mere end at få et job eller at bruge efter behov. Nærmest som et eller andet "Ham som ikke må nævnes"-fænomen har penge tændt advarselssignaler i mig.

Siden vi to er begyndt at snakke sammen, har jeg gået og tænkt over, om fænomenet kommer af dengang mine forældre gik fra hinanden. Det skabte en form for ubalance, at min mor blev afhængig af min fars økonomi, og det efterlod ret splittede følelser i mig.

Efter skilsmissen opstod der to forskellige hjem. Hos min mor brugte vi tid sammen. Der var altid et fællesskab, men der var ingen overskud på økonomien. Hos min far var der mere alenetid på mit værelse. Der skulle jeg tage vare på mig selv, men jeg fik altid et ja, hvis jeg spurgte om penge.

Det var hos min far, jeg lærte at være selvstændig. Jeg blev overladt til mig selv, hvilket gjorde, at jeg kunne luske mere rundt og udforske, hvad jeg egentlig selv gad og kunne, men det har også skabt en følelse af fortvivlelse og af ikke at passe ind.

Jeg var barnet, som skilte sig ud. Jeg var mere grænsesøgende end dem fra min tidlige folkeskole. Jeg drak fra vandpytter, klippede min blomme på min finger op for at se hvor meget det kunne bløde. Jeg klatrede i træer og faldt ned og brækkede armene. Jeg spiste edderkopper på kommando, blade fra buske, og jeg havde ikke en stor diddl-papirsamling eller en fed far, som kunne komme, vise, fortælle og helt opluge alle de andre børn.

I de senere klasser kan jeg huske, at jeg følte mig udenfor. Jeg prøvede at passe ind, meldte mig på studieture, men pjækkede fra dem. Jeg blev presset af min far for ikke at lave lektier, få et job, osv. men vidste ikke, hvordan jeg skulle leve op til presset.

Da jeg startede på HF, en hverdag med skole, sladder, snapchat, sminke og en evigt søvngig tilstand, fitness, fuldskab, fordunklet tøj, du ved, en altid flad fornemmelse - Fuck - følte jeg igen, at jeg ikke passede ind. Det drænede mig og gav mig en lyst til et behov for at løsrive mig.

En ny form for frigørelse begyndte. Jeg meldte mig ud af det "fællesskab", som skabes på de sociale medier igennem bagtaleri og udelukkelse. Jeg nægtede at være en del af alt det der pis. I forsøget på ikke at føle mig udenfor, lukkede jeg mig ude. Jeg gav op på at leve op til andres forventninger. Ingen forventninger, ingen skuffelse.

Slut med kropsidealer, ikke mere crossfit, ikke flere forsøg på at passe ind, ikke mere økonomisk støtte fra min far, ingenting.

Slut med begrænsninger, start på et skødesløst forbrug af SU-lån: tøj, ting, brød, kage, weed, stoffer og ØL.

Jeg gad ikke længere være med i en eller anden latterlig konkurrence opbygget omkring at booste sit ego. Alt imens jeg egentlig opbyggede noget indeni mig selv. En arrighed, et loft, som rykkede sig længere op og ikke bare rummede flere ting, men blev nødt til at rumme vildere ting. Det var som om at parametrene for, hvad jeg "burde" gøre ikke længere fandtes. Intet er forkert, alt skal være mere vildt på en måde.

Når man økonomisk set er på skideren hver evig eneste måned, er der ingen, som undrer sig over, hvorfor du ikke passer ind. Der er et udtalt fællesskab i det at være broke. Jeg kan huske at føle mig så heldig, når jeg skraldede en playstation med kontroller og solgte den for 400 bobs. Men det var altså ikke overskuds-penge. Det var en redning som kom sendt fra, hvor ved jeg, et godt sted.

Shit jeg har lyst til at fortælle om engang, efter en nat på MDMA, coke og ingen søvn, fordi jeg havde ligget og været bare for hvordan mit liv skulle ende. Jeg tog på Aarhus Akademi og snakkede ikke med en eneste person på skolen. Jeg sad bare og lavede mit engelsk stille og roligt for så at gå på toilettet og brække mig. Jeg kan huske, hvordan jeg kiggede mig selv i spejlet og nærstuderede min hud, mine negle, mit hår og min tilstand, som jeg ellers havde troet var A-okay. Den stund i spejlet ramte noget indeni mig. Jeg følte mig både ulækker og utilregnelig overfor mig selv.

Mens jeg stod der og kiggede mig i spejlet, indså jeg at jeg havde ramt en hård mur i mit økonomiske liv eller generelt måske...

Jeg besluttede mig for at tage time off fra alt. Siden min frigørelse har jeg fået det til at løbe rundt økonomisk. Selvom det tit er en gåde, hvordan

Jeg ved, hvordan jeg kan spare penge, hvor kan jeg hoppe over "hegnet" så at sige. Men det er kun sjovt, når det er sjovt, hvis du forstår. Jeg synes ikke altid, det er sjovt at skralde. Jeg synes ikke, det er sjovt at stjæle pant fra min roomie eller fra Frontløberne. Jeg synes ikke, det er sjovt, at jeg ser slidt ud, fordi jeg ikke har energi eller penge til at vaske tøj. Jeg er blevet opmærksom på hvor stor psykisk impact, det har haft og kan have ikke at have en stabil økonomi eller i det mindste ikke at kunne styre det, man har.

Når jeg har sagt ja til noget, men senere indser, at det er nødt til at blive et nej føltes det pinligt. Som da jeg var blevet enig med min kæreste om at købe en spiral for nogle af de penge, jeg havde fået tilbage fra skat, men senere var nødt til at tage tilbage på apoteket og tigge om at få de 1800 kr. tilbage. Der kunne jeg ikke mere. Jeg ville ikke mere.

Tænkte jeg sgu: Noget omstilling ku' være fedt, omkring på det her tidspunkt. Ikå?

Jeg forstår bedre nu, hvordan det at være kompromisløs ikke nødvendigvis betyder et frigørelse. Jeg har jo også en ide om, at det er fedt nok at bo et sted, hvor der er rart. Nogle gange vil jeg gerne have muligheden for at

hente en bøtte is i Løvbjerg eller tage ned på club og gi' den max. Måske finde en form for frigørelse i ikke kun at skulle tænke på at få opfyldt de basale behov.

På nogle måder har det været mega fedt at være broke. Det har lært mig at være mere tålmodig. Jeg har fået mig et sæt mere realistiske briller på. Jeg har lært at leve sparsomt, åbnet øjnene op for mine omgivelser og lært at se muligheder.

Men det har ikke fået mig til at føle mig fri, sådan ægte.

Jeg har mødt forskellige mennesker, som ikke selv har friset sig fra penge, men som lever uafhængigt alligevel. At penge ikke binder en som lænker, men måske mere er noget man ekspanderer sin armlængde med for at få fat i ting, der kan optimere ens situation, altså en god ting, et investeringsværktøj. DET GIR DA SUPER MEGET MENING! -- deri ligger lettelsen, fordi jeg har "lært" at have et nyt syn på penge. Nu må vi se om det fucker up, når jeg begynder at tjene penge for reals, ellers.. Ej.

Jeg ved jo godt, at der har været en stædighed tilknyttet til valget om at være anderledes i forhold til penge, relationer, bolig, materialisme osv. Stædighed omkring ikke at være afhængig af andre, rodfæstet i mantraet "jeg klarer mig" - Et valg om at have det lidt svært i håbet om at kunne kalde det frigørelse.

Men frigørelsen er ikke nødvendigvis at være broke, og det at have en stabil økonomi er ikke at kapitulere. Det er en balance: overskud på kontoen økonomisk er en parallel til overskud på energifronten.

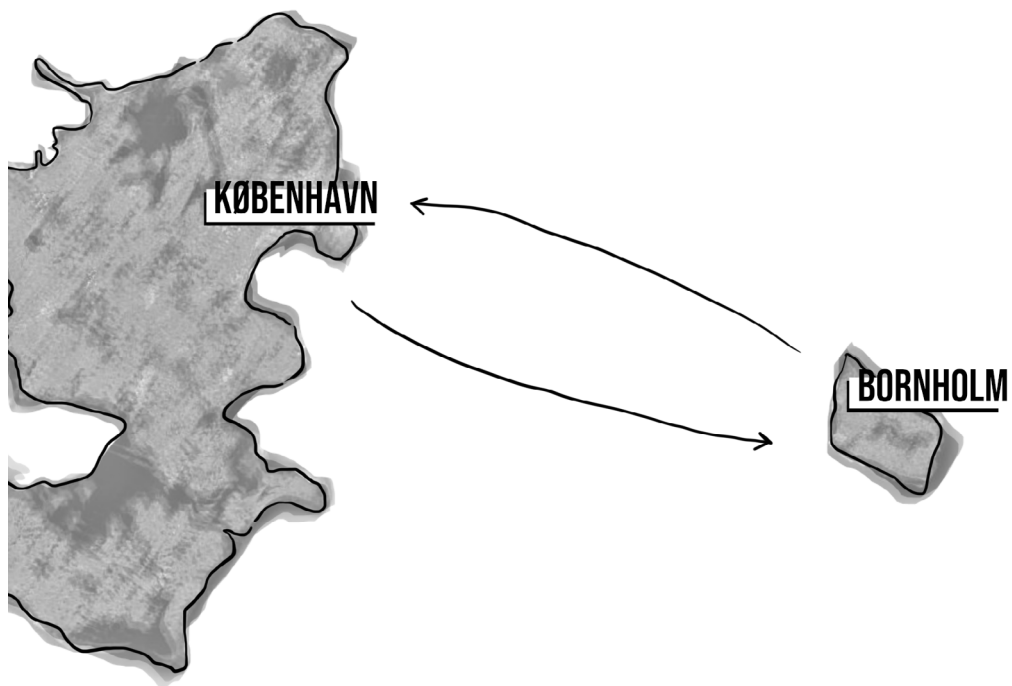

Illustration af Mie Jakobsen

Fra uddannelseseventyr til gældsproblemer

Af Mads Kofod
Skrevet i samarbejde med William Meyer

Siden 2006 har jeg grundet en arbejdsskade været bundet til en elektrisk kørestol og været afhængig af hjælp fra andre mennesker. Hjælpen bliver givet af min kommune i form af handicaphjælpere døgnet rundt. På grund af mit omfattende handicap er jeg meget utryk i situationer, hvor jeg ikke kan komme i kontakt med andre mennesker, eller hvis jeg ikke er mobil. Handicaphjælpen, som jeg får, kræver en del ansvar fra min side. Enten er jeg selv arbejdsgiver, eller også skal jeg finde en virksomhed, der tager det ansvar. Det er sådan en beslutning, der ender med at kaste mig ud i en del problemer.

2013. Færdig med Bornholm og klar til København

Efter 5 år er jeg endelig blevet færdig med min HF, og store omvæltninger er på vej. Jeg er blevet optaget på mit drømmestudie og skal studere biologi på Københavns Universitet. Så jeg trækker rødderne op, kysser Krølle Bølle farvel og flytter til København. Jeg glæder mig til at opleve københavnermiljøet, få nye venner og udskifte mine weekendophold med en perma-

nent bopæl i hovedstaden. Samtidig ved jeg, at det også vil give en del udfordringer: Hvor skal jeg bo? Vil jeg kunne komme rundt med min kørestol, og kan jeg finde studiegrupper, der accepterer de udfordringer og begrænsninger, som følger med en som mig?

Jeg har indtil nu selv stået for ansættelser og aflønning af mine handicaphjælpere, men i forbindelse med min flytning til København skal jeg sætte mig ind i en række nye regler og love. Hvis en borger frivilligt vælger at flytte kommune, er det nemlig ikke sikkert, at man får lov til at beholde den hjælp, man i forvejen har. Det er den nye kommune, som skal træffe beslutning om, hvor meget man har ret til. Da det er en jungle af regler, så kommer jeg i kontakt med Morten. Han har en handicapvirksomhed, der overtager arbejdsgiveransvaret for borgeren.

Morten har selv et mindre handicap, og det gør det derfor nemmere for mig at se mig selv i ham. Han har haft sine sager med det offentlige handicapsystem og er derfor fantastisk

til alle regler på handicapområdet. Det er jeg umådeligt glad for, da jeg føler, der er nok på programmet med studiestart og den nye by. Han støtter mig i møder med kommunen. Han er ikke bange for at slå i bordet og slår i bordet for mig, når tingene er urimelige. Han gør, at jeg føler mig tryggere med hans assistance, når jeg nu skal starte et nyt kapitel i mit liv.

Mortens firma overtager arbejdsgiverrollen, ansætter mine tidligere hjælpere i hans firma og har dermed ansvaret for mine handicap-hjælpere og deres løn. Han er en verdensmand med svar på alt, og alt kan lade sig gøre. Han tilbyder kurser til alle hjælpere - om det er relevant for handicapjobbet eller ej. En får for eksempel et buskørekort.

I stedet for at hjælperne får deres løn, når jeg afleverer deres timesedler til kommunen, skal kommunen nu betale til Mortens firma, som så dokumenterer, at jeg har fået den hjælp, som jeg er berettiget til. Den administrative del af handicap hjælpen har krævet det helt store, men det er utroligt befriende at slippe ansvaret og koble af på en anderledes måde. Fordi man fra den ene dag til den anden ender i kørestol, bliver man ikke automatisk erfaren arbejdsgiver eller interesseret i det.

2014-2015. Rustur, forelæsninger og nye venner

De fleste ved, hvor svært det kan være at finde bolig i starten af et nyt studieår, og at skulle finde et sted uden trapper og med separat værelse til handicap hjælpere gør det bestemt ikke lettere. Det løser sig dog ved, at jeg lejer en lejlighed i Rødovre. Den har de ting, som

skal bruges, men koster 750 kroner pr. nat. Det er dyrt, men det er noget, jeg glædeligt betaler for at give studiet en chance.

Studiet begynder at køre, og det er fantastisk. Der er dejligt i København og langt flere muligheder for en som mig. Her er sport og aktiviteter, og flere af mine gamle bornholmervenner bor desuden i byen, da det er ganske normalt, at man flytter fra Bornholm, efter ungdomsuddannelserne er slut. Vi kan bruge mange og lange aftener på brætspilscaféen Bastard, og rusfesten og feltturene fra studiet er blandt de ting, jeg aldrig glemmer. Som da vi på rusturen fik bind for øjnene og med en to-do-liste i hånden blev kørt ud på landet og først måtte komme hjem, når vi havde taget billeder af alt på listen. Eller Biobar, som var navnet på biologernes fredagsbar.

Jeg får et bredere perspektiv på livet gennem alle kontrasterne til Bornholm. Tænk bare; der er butikker, som har døgnåbent, og busserne går hvert 5. minut. Misser du en bus på Bornholm, går der som regel en time, før den næste kommer.

Senere på studieåret begynder det dog at gå ned ad bakken med kommunen. Hvad der skulle have været en tilfældig tirsdag morgen med forelæsning om frøspredningstyper hos planter, bliver pludselig vendt på hovedet, da der dukker et meget officielt brev op fra min kommune. Det viser sig, at Morten ikke dokumenterer de ting, han skal, ofte udbetaler for lidt i løn til mine handicap hjælpere og mildest talt har rod i regnskaberne. Det løber mig koldt ned ad ryggen, og jeg bliver svimmel, for ting

som disse kan betyde, at kommunen fjerner min handicaphjælp. Jeg aftaler med min sagsbehandler at opsiges samarbejdet med Morten firma hurtigst muligt, men desværre er der et opsigelsesvarsel på 2 måneder, og det er her, det går helt galt. Kommunen er forpligtet til fortsat at betale Mortens penge i denne periode, men han sender ikke pengene videre til hjælperne og går praktisk talt under jorden.

2016. Ulønnede hjælpere, tomme bygninger og ukendte adresser

Mine hjælpere ved, hvor afhængig jeg er af dem, så de møder stadig på arbejde hos mig, selvom de ikke har fået løn. Vi venter alle bare på, at opsigelsesperioden slutter.

Dagen kommer endelig, hvor hjælperne bliver opsagt af Mortens firma, og jeg genansætter dem samme dag uden Mortens indblanden. Det er nemlig de samme hjælpere, som jeg havde ansat før København, og selvfølgelig vil jeg have dem ansat igen, når jeg nu er tvunget tilbage til øen. De kender mig, og jeg kender dem. Så vi ånder alle lettet op, når vi nu skal tilbage til den situation med mig som arbejdsgiver, hvor der sjældent var problemer.

Det er dog stadig trist, for jeg var ellers lige flyttet ind i egen lejlighed i Vanløse og havde fundet mig til rette. Desuden var jeg næsten færdig med det første studieår, som jeg fik at vide var det tungeste og generelt mest uinteressante på grund af de obligatoriske fag. Vi var begyndt at planlægge, hvilke fag vi kunne ønske os året efter, og her kunne vi virkelig vælge efter vores egen interesse.

Desværre går der ikke længe, før den næste dårlige nyhed dukker op. Mortens firma går konkurs dagen efter opsigelsesperioden, og der er ingen penge tilbage i firmaet. Min værste mistanke er blevet bekræftet: Der er flere andre sager, hvor Morten ikke har haft styr på sit shit, og hjælpere ikke har fået udbetalt deres løn. Jeg har det som om, at jeg er med i en dårlig krimifilm, da det viser sig, at der ikke er nogen virksomhed på den adresse, hvor Mortens firma står registreret.

Mine hjælpere gør det, som alle ansatte gør, når de mangler løn fra et konkursramt firma. De kontakter Lønmodtagernes Garantifond. Nu bliver det jura-teknisk, men her sker det værst tænkelige. Lønmodtagernes Garantifond gør os opmærksomme på, at de skal have den manglende løn fra deres nye arbejdsgiver. Beslutningen bliver senere stadfæstet i retten. Fordi jeg har ansat dem til det samme arbejde under samme vilkår dagen efter deres opsigelse i Mortens firma, skal jeg personligt hæfte for de to måneders løn til mine 5 handicaphjælpere. Så det endte med en personlig regning til mig på cirka 250.000 kroner.

2020. Tilbageblik på eventyret

I dag, 4 år senere, er jeg stadig bosat på Bornholm. Jeg har taget den første del af en kontoruddannelse, men mangler en elevstilling for at færdiggøre uddannelsen, og der er desværre kun få steder på øen, hvor kontorafdelingen ligger i stueetagen. Jeg må se, hvad der sker i fremtiden. Min interesse er stadig at flytte til København en dag, hvis chancen byder sig. Jeg tænker ofte tilbage på universitetet og det københavnske byliv. Der er langt flere arrange-

menter, man kan tage til, og aktiviteter som mit stamsted, Bastard-caféen.

Sagen har påvirket og ændret mig på flere måder. Jeg stoler mindre på folk, indtil jeg har lært dem at kende. Jeg rådfører mig også mere med kommunen, fordi jeg kan undgå en del uforudsete ansvarsproblemer, hvis jeg kan dokumentere, at jeg har fulgt alle kommunens anvisninger.

Jeg fik en del nye bekendtskaber i København, og selvom venskaber er sværere over store distancer, er der stadig nogen, jeg skriver og ses med, når jeg indimellem tager weekendture til København.

Faktisk er det kun omkring 14 dage siden, at jeg rent tilfældigt ryddede op i min email-indbakke og slettede alle emails fra de forskellige advokater, domstole og min sagsbehandler. Jeg blev enig med mig selv om at lægge forløbet bag mig og komme videre i livet. Og selvom der kom denne grimme sag ud af mit ophold i København, er jeg stadig glad for, at jeg fik prøvet det af og turde tage springet for at give mit uddannelseseventyr en chance.

Fotografi af May Mira

Papir

Af May Mira Munk
Skrevet i samarbejde med Jonas Pilgaard Kaiser

For tre år siden stod jeg med enogtyve kilo på ryggen og halvfjerstusinde kroner på kontoen. Tommelfingeren vendte opad og ud i luften. Fødderne stod plantet i dyre vandrestøvler lige ved Circle K hvor Marselisboulevard møder Skanderborgvej i Århus.

Min tyveårige krop var på vej ud i det uvisse. Nærmere bestemt Frankfurt lufthavn med en tidsfrist på fem dage.

I dag sidder jeg med computeren i skødet og godt firehundrede kroner på kontoen. Tommelfingrene flager over tasterne. Fødderne er trukket ind under lårene på en halvandenmandsseng i Odder.

Min snart treogtyveårige krop er flyttet ud på en gård. De sidste fem-seks dage har jeg røget smøger og kigget på høns.

Penge var aldrig et issue. Min far er læge. Min mor ejer en virksomhed. Jeg er enebarn.

Jeg er født i Danmark.

I skolen lærte jeg at jeg har medansvar for den globale opvarmning.

Jeg slukkede lyset i alle værelser.

Jeg lavede labyrinter til min hamster af genbrugte toiletruller og samlede vand i en spand mellem benene i bruseren til at skylle ud i toiletet.

Jeg fandt møbler og tøj på gaden og i genbrug og spiste hjemmelavede veganske bananmuffins med pulp fra juiceren uden gluten og sukker på en selfie i vindueskarmen.

Januar totusindeogsyttten brugte jeg tredive kroner på Dyrenes Beskyttelse.
Jeg farvekodede kategorierne i excell-arket og begyndte at føre regnskab.

Fireogtredive lilla gik på drinks nytårsaften.
Tohundredeogtreogtyve mørkegule gik på hotel i Hamburg.
Nitten gule gik på en Latte Machiatto med Anna.

Elleve røde gik på et postkort til Esben.
Hundredeogtrenten blå gik på en taxa fra brylluppet.
Fire lyseblå gik på toiletpapir og ni gik på myg-gecreme.
En komma femoghalvtres grønne gik på en snasket ting i kantinen.
Hundredeogfyrre lysegrønne gik på en ankelkæde.

Firehundredeogtres mørkeblå gik på rødt og grønt kjolestof i ægte silke
til mig selv.

Jeg afsluttede gymnasiet med et snit på elleve komma seks i hjemmestrikket studenterhue og begyndte at undervise.

Om mandagen var der lady styling på Trøjborg og teaterundervisning i Mårslet.
Om tirsdagen var der møde i svampeforeningens containerdrivhus på Pier 2.

Om onsdagen var der mambo.

Om torsdagen var der mindfulnessholdet på Ungdomskulturhuset.
og om fredagen var der fest og forskudsopgørelsen og fødevarefællesskabet og Frontløberne
og en Fairphone 2 med til fejring juleaften hos kærestens familie i Grindsted.

En dag stak jeg af.

På Cuba er der to officielle møntfødde. Cuc er for turister og cup er for lokale.

Jeg bor hos en familie på fire med en skildpadde i håndvasken.

Vi spiser hvidt brød og æg og fisk og drikker mangojuice og kokosnødder fra palmerne på stranden
der åbnes med machete.

Jeg rider uden sadel og blander kokosvandet med rom
og skifter blomsterkjolen ud med joggingbukser.

I Mexico flytter jeg ind hos Martina og Lander.

Husene har de bygget af paller og sand og ler og græs der er slået til med le og tørret i solen.
Hønsene får tørrede majs i sække fra naboen

og vi plukker hjemmedyrket rucola
som vi spiser med rod.

På muldtoiletet står glasset med Jomfru Maria
til at skylle sig med
og et stearinlys til om natten.

Jeg blaffer gennem Guatemala med en
forældreløs kattekillling i et silketørklæde om
mit bryst
og ankommer i regnskoven.

I regnskoven er der skildpadder på stenene
ved kildeudspringet som vi drikker fra.
Der er brødfrugter i træerne.
Der er nymåner og fuldmåner og telte og svampe
og ildshow og guitar og bål.

I regnskoven er der ingen penge.

Jeg brugte de sidste penge på en plade Marabou med Oreo i Netto.

På værestedet i Jægergårdsgade spiser jeg hvad
Jabu serverer.
På gaden finder jeg smøger og drikker skraldede øl.
På herberget ser vi Netflix og bliver vækket syv
trediv.

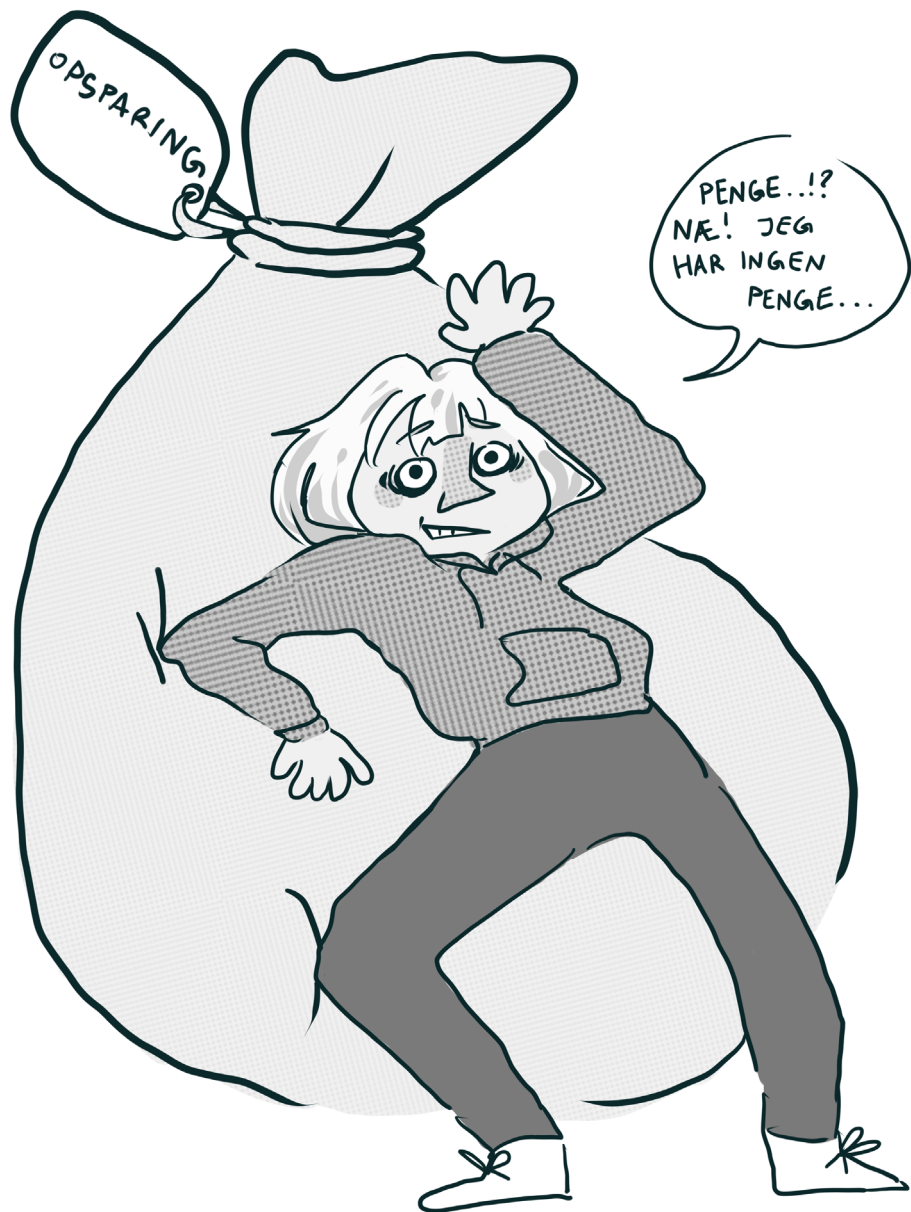
På rygeterrassen giver jeg Martin en halvtredser
og siger at han skal brænde den.

Under coronakrisen bliver jeg frivillig på
gården i Odder
men det tjener man ingen penge på.

Nu sidder jeg på dokken og kan se ud over
havet.
Det er sort og hvidt og gråt og lidt blåt.

Jeg har ikke længere noget jeg skal
så jeg er holdt op med at ryge.

Måske har der aldrig været noget jeg skulle.
Måske har det aldrig handlet om penge.
Måske skal jeg slet ikke gøre noget for at redde
verden.
Måske er det ok, at jeg er her.

Er jeg pengepresset?

Af "Mille"

Skrevet i samarbejde med Marie Mayer

Jeg vil være et fordomsfrit menneske. Men jeg kæmper med tanker, handlinger og refleksioner om andre og mig selv, som jeg ikke er stolt af. Tanker om penge, som hele tiden modsiges sig selv. Øv, hvis bare det var nemmere at snakke om. Det er svært for mig at tale om penge, også selvom jeg ikke er på røven.

Jeg er ikke stolt, når jeg lyver om mængden af penge på min konto, altså fortæller, at der er færre, end der er for at slippe fra at give en omgang øl. Mit moralske kompas siger, at hvis man giver, får man igen. Det er bare ikke tilfældet med alle, jeg kender. Derfor ser jeg mig selv ende i situationer, hvor jeg lyver mig fattig, fordi jeg ikke har lyst til at give øl, igen og igen, uden at få noget tilbage.

Min opfattelse af mine relationer påvirkes af, hvad jeg giver, og hvad jeg får – og det er et fucking nederen kriterie. Jeg lyver nogle gange om min økonomi, selvom jeg slet ikke har lyst. For jeg har ikke lyst til at dele min økonomiske situation med hvem som helst i frygt for, at de ændrer deres syn på mig. Jeg er ret god til at

spare op. Det bliver derfor min egen, næsten forbudte hemmelighed, som jeg har værnet om og dyrket gennem det meste af mit liv.

Min familie

Gennem min opvækst har jeg lært af mine forældre at passe på mine penge. Nogle gange synes jeg endda, at jeg går lidt for meget op i, hvad jeg bruger mine penge til. I købsovervejelser ender jeg med at bruge ekstremt lang tid på at købe ingenting. Jeg tillægger mine egne penge mere værdi, end de har. Det er ikke, fordi mine forældre er rige, men de er gode til at passe på deres økonomi og med tanke på, at jeg er enebarn i en middelklassefamilie, har mine forudsætninger været gode.

Nu, hvor jeg er flyttet hjemmefra, spørger de ofte, om jeg er i nød. De siger, jeg altid bare skal ringe, hvis det strammer. Det er en af deres måder at vise omsorg på og sørge for, at jeg har det godt, altid. Det er en glæde for dem at kunne give mig, og alligevel afviser jeg den oftest, fordi det overgår min stolthed. Jeg spørger mig selv, hvorfor jeg ikke bare tager

imod. Når jeg nu har mulighederne for et rigere liv, smidt foran mine fødder, hvorfor skal jeg så ikke gøre det? Min afvisning er et forsøg på at forhindre penge i at kontrollere mit liv, men effekten bliver det modsatte. Jo mere jeg går op i ikke at tage imod, desto mere regulerer penge mit liv. Derfor, paradoksalt nok, er jeg ikke særlig stolt, når jeg så engang imellem beder mine forældre om penge. Hvorfor spørger du overhovedet? Hvad er det du er bange for, spørger jeg mig selv.

Mine venner

Jeg er ikke stolt, når jeg tager mig selv i at tænke fordomsfuldt om mine venner. Jeg er en person, der har nemt ved at befinde mig i forskellige omgangskredse og interesser, men lige meget, hvor jeg er, hvis snakken falder på penge, synes jeg, det kan være svært at forholde sig til. Jeg vil ikke dømme nogen, men det er særlig svært, hvis de lægger op til, at man skal have ondt af dem. Måske er det, fordi jeg er træt af, at det er pengene, som bliver en faktor til at søge medlidenhed, og at jeg egentligt bare ønsker, at vi kunne koncentrere os om noget andet. I hvert fald tager jeg mig selv i at tænke: "Tag dig nu sammen..." – og det er en tanke, jeg ikke er stolt af.

Jeg er ikke særlig stolt, når jeg husker tilbage på, hvor lidt ubekvem jeg blev af at mine venner lavede knæk i huse og biler, fordi de var økonomisk desperate. De var ude i noget lort grundet helt andre økonomiske omstændigheder end mine. Det er først nu, hvor jeg tænker tilbage, at jeg opdager, hvor absurd det har været, at mine gode venner har begået kriminalitet og har spredt deres hælervarer ud

på gulvet i den lejlighed, vi har befundet os i. I dag føler jeg mig meget ubekvem ved tanken om, at de har følt sig nødsaget til at begå indbrud, fordi de ikke ligesom mig nemt kunne få et job eller spørge sine forældre om hjælp. Hvor var mit ansvar i de situationer? Om jeg overså det? Om jeg, med mine gode midler, skulle have grebet ind? Delt ud? Inspireret? Andres økonomi er jo non-of-my-business – men hvornår gør man det rigtige?

Jeg er ikke særlig imponeret, når jeg ser, hvordan nogle af mine venner blæser sig med, hvad de har købt. Det ærgrer mig, når de prøver at bevise noget gennem deres værdigenstande. Jeg får en fornemmelse af, at det er igennem produkter, at de udlever deres potentiale. Det er, som om de kun kan tilskrive sig værdi som menneske ved at eje ting, og at der går sport i at eje de rigtige ting. Men det må ikke misforstås, for selvfølgelig er det da en for lækker følelse at erhverve sig nye genstande, som man stolt viser frem til verden – jeg elsker det da! Og jeg elsker komplimenterne, der følger med. Men jeg ser mig selv som et fornødent menneske, så jeg forstår ikke, hvorfor man vil eje 12 Rolex ure, når man kun har 2 håndled. Samtidig er der jo ingen, som beder mig om at forstå det.

Min rigtig gode veninde, som kommer fra dårligere kår, har altid været exceptionel god til at opbygge sig en aura af rigdom. Hun har aldrig haft penge, altid lånt hos andre, klædt sig i smart tøj og makeup og befundet sig blandt de rigtige mennesker (rigtige i denne kontekst, fordi de har god økonomi). Hun er også en af de sejeste og sjoveste mennesker,

jeg kender, selvom jeg ville ønske, at hendes indstilling til et lykkeligt liv ikke var baseret på en stor fed bankkonto. Hun kunne blære sig med penge, hun ikke havde. Hun slap fra det, og det imponerer mig hver gang. Når økonomien har kamufleret sig som genstande, kan man nemmere snakke om den, eller dømme dem. Det er ikke længere det reelle beløb, for det kender man ikke, men i beklædningsdele er økonomien ikke længere usynlig. Menneskers påklædning fortæller noget om, hvilken holdning de har til forbrug og til penge generelt. Jeg ville sige, at man iklæder sig, hvad man gerne vil anerkendes og anses for.

Kan man købe sig til kærlighed?

Børneopsparing er en sjov størrelse. Som en del af et overgangsritual, der er så elementært og så definerende for en ung voksen. At modtage denne mængde penge, som forældre har investeret i ens fremtid, bliver en symbolsk handling. Det er det store startskud på voksenalivet og formentlig den største mængde penge, man til dato har haft. Det er det, man snakker med sine venner om, for endelig har man råd til at købe de store ting selv og langt om længe være uafhængig.

Fordi børneopsparingen er så stor en del af at træde ind i de voksnes rækker, bliver idéen om børneopsparing en slags allemandseje – men som alle bare ikke har samme ret til alligevel. Jeg fik udbetalt mine børnepenge på min 18-års fødselsdag, som lagde bunden for den opsparingskonto, jeg kun bruger til "vigtige ting" – som dyre engangskøb, reparationer og rejser. Andre i min omgangskreds fik dem ikke udbetalt, enten fordi deres forældre aldrig havde råd til at starte en, eller fordi de havde

hævet pengene inden og brugt dem på andet. En problematik, som jeg ofte befandt mig selv lægge øre til. Jeg forstår godt mine venners frustrationer, når fratagelsen af dette symboliske beløb blev til troen på, at forældrene ikke havde kærlighed eller tillid nok. Når penge forbindes med en slags grundlæggende affektion, kan jeg også godt se, at det lægger et pres på forældre, som gerne vil gøre det godt.

Jeg har det så ærgerligt over, at kærlighed skal manifestere sig i tal, kroner og øre, der kan bruges som unødvendigt måleinstrument. Det er også en af grundene til, at økonomi bliver så ømt et punkt, som gør det svært at være stolt af. Tør man sige, at økonomi bliver roden til 'alt ondt'? Den adskiller mennesker og kommer til at definere personlige værdier og selvopfattelse, når netop kærlighed ødelægges af troen på penge. Så, at give sig selv lov til at være kontostolt med en mentalitet af "det køre bare for Ole-Bent" er fucking svær, fordi man ikke vil sætte sit eget værd højere end andre – jeg har i hvert fald ikke lyst til det.

Men jeg er ret god til at spare penge op, og trods mine ambivalens overfor penge er det er en kvalitet, jeg virkelig gerne vil sætte pris på ved mig selv. For penge bliver altid en meget hellig størrelse, som kan være svær at få brugt uden dårlig samvittighed "åh, er det nu det rigtige jeg gør?" Derfor, er jeg særlig stolt de gange, hvor jeg har haft råd og brugt mine penge på noget, som virkelig beriger mig mentalt – såsom rejser eller hobbyer. Længe har jeg også siddet på mine penge uden at ville bruge dem. Men for fanden, de skal jo også bruges! Det er også derfor, man har dem. Det

gør mig stolt, når jeg gør mig selv opmærksom på den tanke også.

Kan man købe sig til kærlighed, uden penge?

Min egen økonomi og holdning til penge har været påvirket af de mennesker, jeg har haft omkring mig. Selvom jeg er vokset op med nogle muligheder og en stabilitet, er jeg godt klar over, at andre ikke har haft det samme udgangspunkt. Nogle af de mennesker, der har gjort størst indtryk på mig, har været dem, der har kæmpet og på en eller anden måde fået det hele til at fungere.

Jeg bliver stolt af mine venner, når de udviser en styrke på trods af hårde økonomiske vilkår. Jeg synes også, der er noget smukt ved at være sammen med folk, der ikke har nogen penge, men finder på andre ting. Min ekskærestes mor har været i flexjob i 4 år og haft den fedeste måde at komme rundt på i en begrænset økonomi og være kreativ. Hun åbnede virkelig min forståelse for, hvor meget man kan gøre, selvom man ikke har en "Joakim von And"-bankboks i soveværelset. Hendes netværk er bredt, hvilket selvfølgelig bliver en fordel, når man kan låne, besøge, bytte eller overtage fremfor at købe. Desuden er hun den bedste tilbudsjæger jeg kender! Hun er bare super-duper idérig i stedet, hendes rejser bliver til vennebesøg rundt omkring i Europa, og med få penge på lommen opstår helt andre oplevelser, man ikke kan købe sig til. Den styrke hun har, har efterladt et indtryk på mig, som jeg aldrig kommer til at glemme.

Hendes kreative kompetencer er i højsædet, da hun hele tiden har skulle finde andre

midler til at skabe de bedste rammer, hun ønsker for sine børn. Eksempelvis fantastiske og anderledes sammensatte konfirmationsfester skabt på lavbudget. Et eller andet sted er det helt fantastisk at opleve, hvordan der skabes værdi uden penge, men alene på det menneskelige bidrag – og at penge ikke bliver den definerende faktor for at vise kærlighed overfor sine børn. Det afviser ikke, at hun har været utroligt mentalt påvirket af hele tiden at skulle kæmpe for, at hendes børn ikke kunne få det samme, som de andre i klassen.

Mine relationer bliver meget påvirket af, hvad jeg giver, og hvad man får. Måske var der noget andet jeg ikke kunne lide ved dig, men så blev det pengene, der pludselig overtog den følelse, altså, at kunne se ud over måden, penge dikterer mine forhold på – for det gider jeg ikke. Netop hvordan penge bestemmer adfærd, i måden den kategoriserer og afgør et menneskes syn på sig selv. Som det ikke at have penge betyder, at man i vores samfund anses som en fiasko, der ikke er kvalificeret til at passe et job, eller som blot spiller det hele væk. Den skam, vil jeg ikke have, skal overdeterminere, hvordan jeg forholder mig til mennesker. Og selvom det kan være svært ikke at lade sig underlægge penge-diktatoren, så prøver jeg.

Jeg prøver at tage hensyn til min egen økonomiske status, når jeg snakker om, hvordan andres økonomi fungerer. Selvfølgelig skal man være reflekteret og tænke ind i kontekst, fordi penge har værdi på vidt forskellige måder. Netop fordi jeg aldrig rigtig har været i pengemangel, kan jeg idealisere fattigdom. Jeg har med vilje placeret mig i situationer, hvor jeg

har manglet for at virke som ansvarlig voksen eller af nysgerrighed ville prøve at have den samme “sidst-på-månedens-følelse”, som mine kammerater. Men, et sted i baghovedet ved jeg jo godt, at 200 kr kun er et opkald væk fra mine forældre.

Illustration af Johanne Bønding

Valget er dit

Af Babette McPhillips
Skrevet i samarbejde med Nanna Hansen

Jeg bemærker dem med det samme, da vi sidder på græsplænen foran Kunsthal Aarhus. Smøgerne. Babette finder dem frem fra tasken, lægger en på sine læber og tænder den, som det mest naturlige i verden. Det er ikke noget særligt, men jeg smiler alligevel lidt smørret indvendigt, da jeg bemærker, at smøgen kommer ud af en pakke og ikke er en, hun har rullet selv. "Der er nok nogen, der er blevet fin på den," siger jeg kækt. "Det er okay at give sig selv lov til lidt luksus en gang imellem," svarer hun tøvende. Det har hun ret i, tænker jeg. Især når verden ramlede ned over hovedet på en, som den gjorde for Babette i marts og april 2020.

Et spørgsmål om perspektiv

Babette laver teater. Hver dag. Hele dagen. Og hun elsker det i en sådan grad, at hun har vænnet sig til at leve på ingenting og for ingenting. Hun har valgt at leve uden penge, dels fordi hun er nødt til det, men også fordi hun kan og vil. Hun er et af de mennesker, der sætter sin passion før sin levestandard. Hun har fundet en vej i tilværelsen, som gør hende glad, som

hun har det sjovt med, og som samtidig øger hendes chancer for at opnå det, hun drømmer om. Jeg ved ikke, hvordan hun gør det, men hun evner at se muligheder, hvor andre ville se håbløshed. Hun tror på det. Også selvom det betyder, at der aldrig er overskud på hendes konto.

For teater er ikke et projekt, der skal gøre hende rig eller kendt, slår hun fast. Det handler om, at hun vil lave det, hun brænder for - og i hendes branche får man bare ikke særligt mange penge de første par år. Så derfor kan hun enten vente på, at de år passerer forbi, og have et job ved siden af, ellers kan hun gå i gang med det samme og blot acceptere sin situation.

Men drømmene er der. Drømmene om de store villaer på Ny Munkegade - med egen teatersal og forestillinger for publikum fra nær og fjern. Om trecifrede tusindbeløb på kontoen, et liv i luksus og økonomisk overskud til at købe det, man har lyst til. Og det har hun lidt svært ved at forholde sig til. For hun forsøger at prædike og leve efter det modsatte.

“Det er et kæmpe had/kærlighedsforhold til penge. Og jeg har det egentlig bedst, når det er ingen af delene. Når jeg bare kan acceptere, at det er det, samfundet er bygget op omkring. At ting koster penge, og du skal have penge. Og sådan er det.” Hun er selv lidt undskyldende over sin egen dobbeltmoral, men jeg forsøger at mane til ro. For sådan tror jeg, mange har det.

Og i princippet er der jo ikke noget galt i drømmen. Det vigtigste er ifølge hende selv, at hun ikke lader sig styre af pengene. At hun ikke tager sit job for pengenes skyld. Og ikke mindst at hun tænker over, hvorfor pengene er så vigtige for hende.

Babette fortæller, at hun nogle gange kan relatere til hendes jævnaldrende, som modtager SU. Nogle måneder er de i samme båd, og for en stund har de forståelse for hinandens situationer. Men så stopper det også der. For andre får SU for at tage en uddannelse på en uddannelsesinstitution, mens hun ikke får penge for at tage sin uddannelse.

Penge har en højere status, end de burde. Hvis vi gør noget, der ikke er penge i, gør vi noget forkert. Sådan føles det i hvert fald for Babette. Medmindre vi gør noget, der bærer penge med sig i fremtiden. Det fylder, når man tager en uddannelse. Eller sætter en forestilling op.

“Hvis du gik i gymnasiet og brugte alle tre år på at få et godt snit, så du kunne læse medicin, ville der ikke være nogen, der ville spørge dig: ‘Hvad får dig til at tro at du kan blive læge?’ For dit snit får dig til at tro det, og det er nok.”

Selvom oddsene er forskellige, er det samme princip. Det er graden af accept og forståelse, man møder, når man ikke har penge på kontoen, der er problemet. Er man på SU, fordi man tager en uddannelse, er det helt okay, men tager man småjobs og laver frivillige projekter, har man angiveligt ikke styr på sit liv. Og det er ikke nødvendigvis rigtigt. Men hvorfor skal det være sådan?

Da landet lukkede ned, blev tæppet revet væk under hende. Fra den ene dag til den anden røg hendes sikkerhedsnet, da hendes job blev aflyst. Hendes jobs giver hende ikke mulighed for at sætte penge på en opsparing, og derfor kunne hun ikke trække på noget.

Hverdagen

Vi sidder og snakker på en videoforbindelse. Babette tager papir, filter og tobak frem og begynder at rulle en cigaret, mens hun fortæller om sin økonomiske situation. Hun bringer det selv på banen, og jeg behøver ikke engang spørge hende om det åbenlyse, da hun begynder at snakke om den plads, rygningen har i hendes prioriteringer.

“Jeg vælger det til, for det er mine rygepauser, der gør, at jeg fungerer. Det er usundt, men det er den luksus, jeg giver mig selv.” Hun smiler lidt selvironisk, mens hun fortæller videre.

“Jeg vælger alt fra for det. Det er trist, at jeg identificerer mig som ryger, men det er det, der gør, at jeg ikke bare stopper. Jeg har valgt rigtige cigaretter fra, som smager så meget bedre, for så koster det kun 200 kroner om måneden.”

Da jeg talte med hende to uger senere, fortalte hun, at hun var kommet på uddannelseshjælp. Alligevel var hun en smule demotiveret.

“Jeg tror, jeg ville synes, det var svært, hvis jeg blev vant til at få ydelseshjælp for at lave det, jeg drømmer om. Systemet fungerer så godt, at jeg ville synes, det var at frarøve det noget. Jeg vælger jo at leve fattigt, fordi jeg gerne vil lave teater. Selvfølgelig er det noget andet, hvis jeg bliver bevilget penge fra en person eller fond, men jeg kan ikke bede hele Danmarks skattebetalere om at betale for mig. Det føler jeg bare ikke, jeg er berettiget til.”

Alligevel dumper uddannelseshjælpen ind på hendes konto. Det er flere penge end hun normalt modtager på en måned. Desuden modtager hun feriepenge og penge, hun fik retur i skat. Hun er taget hjem til sine forældre nord for Århus på ferie og springer jublende op af sengen for at løbe ind og vise hendes forældre alle de penge, hun ikke troede, hun skulle have.

“Og det er jo forfærdeligt!” udbryder hun grinende, da hun fortæller det til mig et par uger senere, “For det er jo det, jeg egentlig går rundt og siger til mig selv - sådan skal det ikke være. Og lige pludselig så får man penge, og så er det fucking fedt.”

Efter et nødvendigt tiltrængende par nye sko, en impulsindkøbt juice og en ansigtscreme på tilbud senere indrømmer Babette, at penge måske ikke er så tossede igen. Nu kan hun se, hvorfor andre jagter dem frem for passionen, kunsten eller noget helt tredje. Selvom der jo

er forskel på penge - og det beløb, hun pludselig stod med, nok ikke ville se nær så vildt ud i andres øjne. Men for Babette var det ikke bare penge. Det var det sikkerhedsnet, der forsikrede hende om, at uanset hvad der skete, så kunne hun betale. Hun er lettet.

Babettes nye sko får nemt ben at gå på, og tanken har strejft hende, at det kunne være fedt at købe et par ekstra, bare fordi. Måske kunne det faktisk være rart med en hel hylde med sko. Eller altid have lige præcis den make-up, man kan komme i tanke om. Og købe en friskpresset økologisk juice til 40 kroner hver dag.

Også selvom hun faktisk ikke vil drømme om det. Hun vil ikke være det.

Hun har ikke lyst til at være afhængig af penge, og derfor holder hun fast i sin holdning. Også selvom holdningen opstår ud af et problem. Så i virkeligheden er det en drøm om, at holdningen udspringer af sig selv.

Nu bliver det sommer

Babette forsøger at afholde sig fra at drømme om rejser og højskoleophold. For de koster penge, hun ikke har. Så i stedet fortæller hun sig selv, at det ikke kan lade sig gøre. At det er for dyrt, og at det ikke er så fedt, som hun bilder sig ind.

Indtil hun falder i.

Et par uger før krisen tager Babette en bid af æblet, og læser om en højskole. Uden at fortælle hverken hendes forældre eller ven-

ner om det, melder hun sig til. Hun har ingen penge og ved ikke, hvordan det skal kunne fungere, men hun tror på det. Det skal jo nok løse sig.

Pengene fra hendes uddannelseshjælp ryger direkte på en opsparing, og forude ligger et par måneders logi hos forældrene og et fast arbejde i en børnehave. For højskolen venter på den anden side af sommerferien.

Det er en lysende glad Babette, der sidder foran mig - en helt anden pige end hende, jeg snakkede med bare fire uger tidligere.

Drømmen er ikke brast og teatret er kun sat midlertidigt på pause, for højskolen bringer undervisning, skemalagt dagligdag og en pause fra alle pengeproblematikkerne. Og hun glæder sig. Nu må det gerne blive sommer.

Den første pakke

Jeg tager mig sammen og kommenterer cigaretterne, da Babette tænder en.

“Det er altid det, når jeg lige får nogle penge. Men det er alligevel min første pakke. Det er jeg lidt stolt over,” griner hun og fortæller, at hun egentlig havde glemt sin tobak og først opdagede det, da hun skulle have sin fyraftenssmøg.

“Det var træls, for det var lige det jeg havde brug for. Så jeg gik ind i en kiosk og spurgte, om de havde nogle smøger, der ikke var blevet sat op. Han havde én pakke, så den købte jeg. De andre er jo lige blevet sat 20 kroner op.”

Fotografi af "Kasper"

Aldrig igen

Af "Kasper"
Skrevet uden skrivemakker

Jeg begyndte at stjæle, da jeg var ganske ung. Mest bare dumme og ligegyldige ting, syntes jeg selv. Først var det lidt sejt, nogle år senere blev det en nødvendighed og afhængighed. Det havde jeg aldrig forestillet mig dengang.

Jeg blev smidt ud hjemmefra i mine sene teenageår. Derfor skulle jeg blive voksen langt tidligere end mine venner. Jeg skulle jonglere med et socialt liv og samtidig have råd til alt det nødvendige. Det var jeg på ingen måde rustet godt nok til at have styr på, og jeg måtte finde mine egne metoder til at få det til at løbe rundt. Her er min historie om dengang, jeg havde ondt i økonomien.

Struktureret hverdag

Nu sover jeg ikke om natten. Det er der flere grunde til. Den ene er bekymringer om min økonomi og fremtid, den anden er langt mere praktisk funderet: det er bedst at skralde og stjæle om natten.

Der er dog noget, der kun kan foregå om dagen, eller i hvert fald i butikskædernes åb-

ningstider, nemlig butikstyveri. Butikstyv, det er, hvad jeg er, og jeg er desværre blevet rigtig god til det.

Jeg får en del medicin. En perfekt cocktail til at gøre dumme ting. For bivirkningerne slører min dømmekraft og gør mig apatisk. Og den nervøsitet, jeg har for at blive taget i at stjæle, forsvinder.

Jeg planlægger mine dage efter at kunne stjæle i dagligvarebutikkerne. Jeg gør det i de fleste, jeg går ind i, men har især én jeg kommer i på faste tidspunkter. Her er der altid et godt udbytte. Den ligger på ruten mellem min lille lejlighed og mine forældres hus. Jeg besøger mine forældre på en fast hverdag hver uge. Jeg bilder dem ind, at det er her, det passer bedst i forhold til skolen. Men det er ikke derfor. De aner ikke, hvad jeg går og laver. Selv da jeg bliver sygemeldt, fastholder jeg en undskyldning for at komme på samme ugedag.

På den faste ugedag er det altid det samme hold, der er på arbejde i butikskæden. De er

sløve, og jeg kender deres rutiner. Efterhånden kender de også mine, da jeg kommer der fast, og næsten altid på samme klokkeslæt. En halv times tid før de lukker. Der er det bedste. De tror, jeg har aftenarbejde, og at det er derfor, jeg kommer der fast. Men jeg har slet intet arbejde. Det her er mit arbejde.

Som at stjæle slik fra børn

Jeg lægger de dyre varer i den store rygsæk. Jeg fylder en kurv og sørger for at lægge de varer øverst, jeg faktisk har tænkt mig at betale for. Det er almindelige dagligdagsvarer som mælk, havregryn, rugbrød og kartofler – billige ting. ALT andet stjæler jeg.

Der er altid to på arbejde om aftenen, det er ofte de samme, og jeg har altid styr på, hvor de er. Den ene sidder i kassen. Når der ikke er kunder, går han og tager de udstillinger ind, der står udenfor. Han er først vigtig at holde øje med, når jeg kommer op til kassen. Den anden sidder enten ude bagi eller vasker gulv med en maskine og smider resterne af "bake off" ud. Dem henter jeg senere. Ham skal jeg have helt styr på. Det samme gælder overvågningskameraernes vinkler. Jeg går ned i hjørnet af butikken og smider varerne i tasken. Det hele går meget hurtigt. Det skal det også. Jeg har kun tænkt mig at betale for få varer, så det vækker mistanke, hvis jeg er i butikken for længe.

Når jeg kommer op til kassen og betaler for småtingene, tager jeg mig god tid til at pakke dem. Derved når ham der sidder i kassen at gå tilbage til sin opgave med at køre pallerne ind. Det giver mig tid til at stjæle igen. Jeg skal være hurtig og forsigtig. Nu er der fri adgang til alle

varerne omkring og bag kassen: sprut, mindre elektronik og, hvis jeg er heldig, også smøger. De kan sælges videre.

Når jeg kommer ud, banker mit hjerte. Det gør det altid.

Jeg fløjter altid, når jeg cykler hjemad til mine forældre. Nu har jeg et lille åndehul fra bekymringerne til næste gang, køleskabet er tomt.

Jeg sætter én regel for mig selv: Jeg stjæler kun i butikskæder. På den måde rammer det ikke den selvstændige og almindelig forretningsdrivende. Det er en let regel at følge. Jeg kan ikke få mig selv til at stjæle fra 'den lille mand'. "En butikskæde tager ikke skade," retfærdiggør jeg det med.

Nedtur

Da jeg kommer af medicinen, får jeg et chok. Det bliver sværere at stjæle, meget sværere. Nu er jeg pludselig bevidst om, hvad jeg gør, og hvilke konsekvenser det kan have. Jeg kan mærke mig selv og mine følelser igen. Jeg er hunderød for at stjæle, men jeg bliver nødt til at fortsætte. Jeg er konstant bange for at blive taget og få en plet på straffeattesten eller det, der er værre.

Før faldt det mig let at stjæle, jeg var god til det. Nu hader jeg indædt at gå igennem en supermarkedsdør. Jeg sveder, og ser unaturlig ud, når jeg går ind i butikken. Der skal helst ikke være nogen, der lægger mærke til en. Det frygter jeg, at der er nu, og det sætter en spiral af ængstelighed og nervøsitet i gang. Jeg kan

heller ikke stjæle så meget, som jeg plejer. Når jeg kommer ud igen og finder min cykel, føles det, som om jeg har fuldført en mission. Som da jeg gik forbi de store drenge i skolegården som lille og frygtede at få klø, men undgik det.

Jeg blev aldrig taget med mere, end jeg kunne snakke mig ud af. Jeg var god til at snakke.

Du er, hvad du spiser

I en periode spiser jeg skrald. Jeg føler mig også som skrald, så udtrykket, "du er, hvad du spiser", passer egentlig ret godt. Jeg er skrald. Jeg føler mig ussel helt ind til benet. Jeg prøver en masse cowboytricks for at få overskud i økonomien, så jeg ikke skal skralde og stjæle. Især stjæle.

Da jeg senere flyttede til København, fandt jeg ud af, at unge skralder i fællesskab. Det er socialt accepteret, og noget, man taler åbent om. Det er sågar et udtryk i sig selv. *At skralde*. Det er ligefrem moderne. Det fattede jeg slet ikke. Jeg var og er dybt misundelig på det fællesskab. For der, hvor jeg kommer fra, er det ikke noget, man gør.

Heldigvis er det for det meste udbytterigt, når jeg skralder, og det indeholder ikke samme risici som at stjæle. Derfor føler jeg heller ikke, at jeg kan tillade mig at lade være. At skralde er, så vidt jeg ved, ikke ulovligt. I hvert fald burde det ikke være det.

Jeg har en rute, jeg altid kører, når jeg tager ud og skralder. Jeg cykler et godt stykke væk og tager de lokale supermarkeder en efter en

på vej hjem. Jo mere jeg har at slæbe på, desto kortere er der hjem.

Efterhånden lærer jeg butikkernes rutiner, særligt bagernes og de større kæder. Jeg har gnavet mig igennem kasseret "bake off" fra stort set samtlige butikskæder og kan kende det, som andre på min alder kan kende biler eller fodboldspillere. Brød er godt at skralde, for det er ofte pakket ind og kan i virkeligheden holde sig meget længere end det angivne "bedst før".

Alt sammen foregår om natten. Jeg har ikke råd til at lade være.

Finder jeg for meget til at kunne spise, inden det bliver dårligt, fryser jeg det ned. Når jeg har folk ovre, er det kun mig, der må åbne fryseren. De, der er der tit, ved godt, de ikke skal, men de forstår ikke hvorfor. De tror bare, at jeg er en idiot, der ikke vil dele mine isterninger.

Sådan er der mange små underlige ting, der fylder i min hverdag, flere end jeg vil stå ved, og på den måde gennemsyrrer min dårlige økonomi hele min hverdag og mit liv. Den er i mine tanker hele tiden på den ene eller anden måde. Enten som praktiske ting i forhold til at skaffe det nødvendige, eller som negative tanker om min tilværelse og min fremtid. Jeg har ærlig talt ingen idé om, hvad jeg skal med mit liv.

Gemmeleg

Nogle gange møder jeg andre, der også skralder, men jeg taler aldrig rigtig med dem. Det bliver mest til anerkendende nik. Jeg kan

høre, at de ikke kan dansk, og kun meget lidt engelsk. Jeg genkender samtidig også deres sunkne og nedadrettede blik. Jeg har det selv. Vi skammer os, så vi siger ikke noget, og vi venter pænt på, at hinanden bliver færdige.

I noget så uciviliseret som at rode i skrald, opretholder vi en køkultur og fælles forståelse for og et ønske om at være mere civiliserede. Så det er vi. På vores egen måde og uden at kende hinanden, præcis som køen i et åbent supermarked, hvor man betaler for varerne.

Jeg har altid hætte og hue på, når jeg skralder også om sommeren. Jeg tager også noget tøj på, jeg ellers ikke går i. Det er for ikke at blive genkendt. Jeg overvejer alle scenarier i tilfældet af, at jeg støder på nogen, jeg kender. Eller nogen, der kender nogen, jeg kender. Eller nogen, der går ud med skraldet. Eller en hundelufter. Eller nogen, der er på vej hjem fra en bytur. Eller...

Disse overvejelser fylder meget i mit hoved. Et par gange er jeg vendt om på min cykel, fordi jeg synes, jeg så nogen, jeg kendte. Var det ikke min vens kæreste? Eller var det ham, som spiller fodbold med ham den anden? Om det virkelig var dem, ved jeg ikke, men min paranoia og frygt for at blive opdaget er konstant til stede, når jeg er ude.

Gammelt kluns

Der er et alternativ. Jeg vader rundt til lokalområdets containerpladser med en lille stige eller kasse med et reb i og en lommelygte. Rebet er til at trække stigen eller kassen over hegnet – der er som regel ikke meget at træde op på på

den aflåste side. Så kravler jeg over hegnet og tjekker, om der er noget, jeg kan sælge på Den Blå Avis.

En gang imellem finder jeg gamle cykler på pladserne. Jeg tjekker først på politiets app, om de skulle være registreret som stjålne. Hvis de er, kontakter jeg politiet. Jeg har en følelse af, at det giver mig point på karma-kontoen. Lige nok til at tage ud og stjæle. Hvis ikke de er registreret som stjålne, sætter jeg dem i stand og sælger dem for et par hundrede kroner.

Taber-tabu

Jeg er bange for, at jeg giver et indtryk af, at det hele var let, en leg og næsten hyggeligt. Det var det ikke. Jeg var afhængig af at komme hjem med et eller andet brugbart. Mad eller noget, der kunne sælges og blive til mad eller husleje. Jeg hadede det.

Jeg var ung med overfladiske venskaber, baseret på indtagelse af alkohol og andre substanser. Vi var unge og dumme, og alle var hele tiden "broke". Forskellen var, at de andre boede hjemme. Når de var broke, var der stadig mad på bordet og tag over hovedet hos mor og far. Jeg boede ude som den eneste. Når der ikke var flere penge, så var der ikke flere penge. Det følte jeg ikke, at andre tænkte over.

Jeg skammede mig for meget til at bede om hjælp, og jeg var for stolt, selvom jeg ikke havde noget at være stolt over. Stolt som kun en dum teenager, der tror, han kan klare sig selv, kan være det.

Men jeg klarede mig selv, på godt og ondt. Men det var ikke kun en jammerdal. Meget at det jeg stjal, skraldede eller fandt, gjorde jeg for at have penge til andre ting end det nødvendige. Det var langt hen ad vejen for at holde trit med mine venners økonomi. De gik meget i byen, og mit sociale liv afhang af at være med.

Dengang føltes det som en livsnødvendighed. I dag kan jeg godt se, at det var åndssvagt. Ikke desto mindre fyldte det enormt meget at have penge til at tage i byen. Jeg var altid hamrende nervøs, når der skulle findes et sted, for hvad mon det kostede, spurgte jeg mig selv.

Aldrig igen

Det var først, da jeg fik en mere stabil økonomi, at det gik op for mig, hvor meget penge har påvirket mig. Nu kunne jeg sove igen.

De penge, jeg brugte i byen, kunne jeg have brugt på at leve et bedre liv. Det ville have mindsket behovet for at skaffe penge og mad på anden vis. Men jeg var for stolt til at bede om hjælp. Det skulle jeg have gjort, og jeg var heldig, at det ikke endte galt.

I dag er jeg stadig påvirket af den periode og vil nok altid være det. Om end den kun varede et par år, og derfor var kort set i det store perspektiv, så gjorde den netop dette: satte perspektiv på en masse ting.

Jeg lærte at værdsætte, hvad jeg har, være sparsommelig og ikke mindst at arbejde hårdt, når der er arbejde at få. Til tider også for hårdt, men det er der en grund til. En grund som ikke mange forstår, men noget, der altid vil sidde i

mig: Jeg vil ikke tilbage til den tid, og jeg kommer det heller aldrig!

Illustration af Jane Kildebro

Med livet i rygsækken

Af Anna Boulund
Skrevet i samarbejde med Anne Larsen

Der vågnede jeg. Midt i mørket. I kælderens bagerste lagerrum midt imellem hundredvis af tallerkner, kopper og fade. Der vågnede jeg af en forsigtig hånd på min skulder og et par øjne, der ellers altid havde kigget på mig på en piercende og bebrejdende måde, kiggede nu på mig med varme og bekymring. Øjnene tilhørte min sure boss på den pub, jeg arbejdede på i London. Flovheden over at blive fundet sovende i kokkenes lagerrum, skyllede ind over mig, som flodbølgen formet som vilde heste i Ringenes Herre.

I det øjeblik forstod jeg alvoren af den situation, jeg befandt mig selv i. Først efter to måneder med en rodløs tilværelse og i nogle tilfælde tvivlsom hygiejne, kom jeg til den konklusion.

Klar, parat, start

Du ramte mig som et lyn. Det var dig, jeg havde ledt efter i alle mine 20 år. Det var dig, der skulle vise mig, hvad livet havde at byde på. Jeg var tryk i dine arme, samtidig med at adrenalinen galopperede derudaf, når jeg var

sammen med dig. London. Du var alt det, man kunne ønske sig, når man som jeg var klar til at indtage verden. Derfor slog det ekstra hårdt, da økonomien en dag ikke længere rakte. Med en løn på 65 kroner i timen før skat og en tårnhøj husleje på en etværelseslejlighed, hvor jeg blev nødt til at dele seng med min veninde, Josephine, havde jeg måske nok set det komme. Come on, der skal ikke den store revisor til at lave det regnestykke. Så den dag, hvor økonomien blev så stram, at vi måtte flytte ud, kom det egentlig ikke som et chok.

Josephine, der var træt af livet som hundelufter, flyttede hjem til sine forældre i Danmark, indtil hun havde sparet sammen til indskuddet til en ny lejlighed. Personligt kunne jeg ikke få mig selv til at komme krybende hjem. Jeg kunne lige forestille mig det hvad-sagde-jeg-grin, som min far ville smide i hovedet på mig. Nej sgu. Så hellere leve på en sten, indtil pengepungen igen var fyldt. Så der stod jeg alene i London, min elskede, som jeg ikke kunne forlade. Heldigvis havde jeg efterhånden fået skabt mig et lille netværk, som ville kunne hjælpe mig. Troede jeg.

Dag ét: Hvor skal jeg sove i nat?

Chris var min plan A. Vi havde godt nok ikke datet i lang tid, men jeg havde jo overnattet der nogle gange før, og jeg følte, at vi var ved at blive forelskede i hinanden, så det burde være ligetil. Troede jeg. Men da min faste bopæl forsvandt, forsvandt også Chris. Han skulle pludselig være far til et barn, han indtil kort før fødslen ikke havde vidst noget om. Shit, en dårlig timing for mig. Hvor pokker skulle jeg nu tage hen? Jeg havde ikke råd til at indlogere mig på hverken hotel eller hostel.

Heldigvis havde jeg stadig plan B, min gode ven Steve the dj, som jeg så mange gange før havde crashet hos efter en fest. Han var altid med på sjov. Så jeg fik aftalt, at vi skulle mødes til en øl. Efter et par runder besluttede vi os for at tage hjem til Steve the dj. Han boede i den lækreste penthouse med udsigt over hele mit elskede London, og det bedste var at stå på hans altan, mens solen stod op og pulse cigaretter. Så kunne livet ikke blive meget bedre.

Klokken var omkring midnat, da vi nåede hjem til Steve the dj, og natten tog form som så mange andre før. Vi drak øl, snakkede og spinnede plader. Det vil sige, han spinnede plader, mens jeg for længst havde opgivet mit dj-talent og i stedet rullede cigaretter til os.

Da det kom til sengetid skiftede stemningen. Jeg plejede at crashe på hans sofa, men han spurgte, om jeg ikke hellere ville sove i hans seng, nu hvor jeg stod foran en lang periode uden en ordentlig seng at sove i. Steve the dj var min ven, ligesom Josephine, og hende deler jeg snildt seng med, så hvorfor ikke sove

ved siden af Steve the dj, tænkte jeg? Bare fordi han er en mand, behøver der vel ikke at være forskel? Og det var jo pænt af ham at spørge. Måske var jeg naiv, men det var sådan jeg havde det.

Jeg tog slemt fejl. Så snart mit trætte og slørede hoved ramte puden, skruede Steve the dj op for romantikken, selvom han vidste, at jeg var forelsket i hans ven Chris! Øv nej. Bare tanken om at blive rørt af ham fik indholdet i min mave til at vende sig. Det skulle aldrig være os to, men af en eller anden grund frøs jeg bare og sagde det ikke højt. Det eneste jeg kunne var at mumle 'nej'. Jeg tror måske nu, at det var følelsen af at være i hans nåde, som gjorde, at jeg slugte mit stemmebånd. Han havde forbarmet sig over mig og ladet mig sove i hans seng, eftersom jeg ikke selv havde råd til at betale for et sted at sove. Og så kunne jeg da ikke tillade mig at sige nej til ham. Jeg lå stiv som et bræt og håbede på, at han ville stoppe. Og det gjorde han. Heldigvis.

Næste morgen vågnede jeg ved, at han begyndte at holde om mig og kysse mig i nakken. FY FOR DEN LEDE RØDBEDE. Han var jo 10 år ældre end mig, lidt mere end bare erotisk buttet, og så bar han rundt på en ordentlig kødhat. Jeg skyndte mig at hoppe ud af sengen og sige noget i stil med: "Det går ikke. Du og jeg er venner. Jeg vil ikke mere end det."

Vi drak en stille morgenkaffe, og alt var godt igen. Men da jeg var på vej afsted og skulle sige farvel, forsøgte han at kysse mig. Og der gik det op for mig, at han var så standhaftig i sine tilnærmelser, at jeg nu også havde mistet

muligheden for at sove hos ham. Eller at det i hvert fald kun kunne lade sig gøre, hvis andre også crashede hos ham efter en fest. Så både plan A og plan B var røget i vasken. Hvad skulle jeg nu gøre?

Buslinje 40 og Bromley Park

Nu skulle jeg lægge en ny plan for, hvordan jeg kunne komme igennem de næste to måneder uden at bruge penge, så jeg kunne spare sammen til indskuddet til den forpulede lejlighed. Den næste uge skulle jeg være lukkeansvarlig på pubben, så hvis jeg var snedig, kunne jeg måske sove i kokkenes lagerrum, uden nogen lagde mærke til det. Den uge gik egentlig rimelig nemt, for der havde jeg et sted at sove hver nat, jeg fik mad på arbejdet, og jeg havde noget at give mig til hele tiden. Det værste var at skulle holde sig selv beskæftiget konstant uden at have råd til at lave noget.

De efterfølgende uger var straks værre. Der var det ikke givet, hvor jeg kunne lægge mit hoved om aftenen, så, som udsnittet fra min dagbog viser, skulle jeg tage den kreative hat på:

13. juni: Efter arbejde tog jeg bus nr. 40, for den vidste jeg havde en meget lang rute, så jeg kunne få en ordentlig lur, som jeg kørte fra den ene ende af London til den anden... flere gange.

14. juni: Sov hos Genna (Italiensk skrubtasse jeg mødte på Big Chill, som var kæmpe techno-fan, og som åbenbart troede, at jeg også var det, for han insisterede på at vise mig hele hans techno-repertoire).

15. juni: Efter en meget sen vagt på pubben tog jeg bussen til Bromley Park og sov der. Det var egentlig helt fint, for jeg lå uforstyrret, og jo længere op

på formiddagen vi kom, jo mere lignede det, at jeg bare lå og sovede mig.

16. juni: Det samme bare i Mile End Park, men der var lidt flere mennesker end i Bromley Park, så jeg følte mig overbegloet, som jeg lå der og sov kl. 7 om morgenen. Faktisk følte jeg mig lidt som en rigtig hjemløs.

Big Chill

Som sædvanligt ankom jeg alt for tidligt. Jeg havde i nogle uger nu været uden en fast base, så jeg havde ikke noget sted at chille og stene tv, eller hvad man nu laver derhjemme. Og jeg havde ikke rigtig råd til at hænge ud på caféer, for det blev for dyrt i kaffe, hvilket betød, at jeg hele tiden skulle finde på ting at lave udenfor. Men det var nu ikke så slemt, for jeg elskede at gå på opdagelse i Londons gader og studere den mangfoldige arkitektur og glo på mennesker. Jeg elsker at glo på mennesker! Særligt Londons mennesker, for man ser hele verden bare ved at stoppe op og kigge på dem på gaden omkring sig.

Men nu havde jeg stået og gloet i for lang tid. Jeg begyndte at føle mig som en outsider, én, der ikke hører til eller værre endnu: en turist. Og eftersom jeg havde gjort så meget for at passe ind, så gik det ikke, at jeg ødelagde mit renommé. Jeg satte kurs mod Big Chill, hvor jeg skulle mødes med Vicky, Nicky, Tommi og de andre. Selvom jeg havde zig zagget mig igennem hele Brick Lane, kom jeg stadig en halv time for tidligt, men det var fint, for så var der tid til, at jeg kunne få ordnet mit ydre på toiletet.

Spejlet viste noget der mest af alt lignede en

uredt seng, men jeg havde alt grejet klar i tasken, så jeg var fortrøstningsfuld. Først, vask ansigtet og red håret. Da jeg begyndte med børsten løb der blod ned i ansigtet. Jeg fik et chok. Det lignede, at nogen havde slået mig i panden med et jernrør, men det gjorde ikke ondt, og jeg kunne ikke huske, at nogen skulle have slået mig. Hvor kom blodet så fra? Ah. Nu ved jeg det! Det kom fra min hånd, hvor jeg havde fået et klassisk snitsår fra en skraber. Jeg måtte have snittet hånden, da jeg rakte ned i tasken efter børsten. Det var en blodig påmindelse om, at mine ben var blevet lidt for uldne til at være ude i det fri, så jeg tog chancen, mens toilettet endnu var øde og fik orden på sagerne.

Kamæleon-tricket

Aftenen viste sig at være en af de gode. Jeg var i mit es, og Vicki, Nicki og Tommi var lige så sjove, som de plejer. Derfor var det endnu mere irriterende, da en af de andre foreslog, at vi skulle køre rundt. Hvem har dog opfundet det? I hvert fald ikke en, som går i byen på et budget.

Mine valg af alkoholiske herligheder var aldrig styret af, hvad jeg mest havde lyst til, men hvad jeg tænkte var den billigste løsning. Det var bestemt et spørgsmål om kvantitet frem for kvalitet, for kvantitet betød, at jeg kunne blive ude i længere tid. Men sådan havde mine venner det ikke. De var jo færdiguddannede og tjente voksenpenge, så det der med at tælle mønter var for tid for dem.

Jeg vidste straks, da det blev foreslået at køre rundt, at det ville lægge en dæmper på min

aften, da jeg nu skulle til at udøve mit usle kamæleon-trick, hver gang det var tid til en ny drink. Tricket handler om ikke at blive færdig med sin drink først, for så er det naturligt dig, der skal op til baren og bestille. Hvis alle bliver færdige med deres drinks samtidig, så gælder det om at gøre dig så lille, at du til sidst forsvinder i ét med baggrunden ligesom en kamæleon. Strategien virkede det meste af aftenen, men på et tidspunkt måtte jeg sande, at nu var det min tur til at købe en runde. Da fik jeg skudt min økonomi i atomer, og jeg fik et af de der økonomiske mavekneb, som jeg så tit fik, når jeg vidste, at bankboksen var tom.

Første dag i lejligheden

Til sidst var jeg træt. Rigtig træt. Jeg ikke havde sovet ordentligt i næsten to måneder, og det kunne mærkes på mit helbred og humør, så da jeg vågnede den sommermorgen ved hånden af min boss, forstod jeg, at det der med at være uden hjem, var mere alvorligt end først antaget. Men jeg var så tæt på målstregen. To dage mere, og jeg kunne kalde mig boliglejer igen.

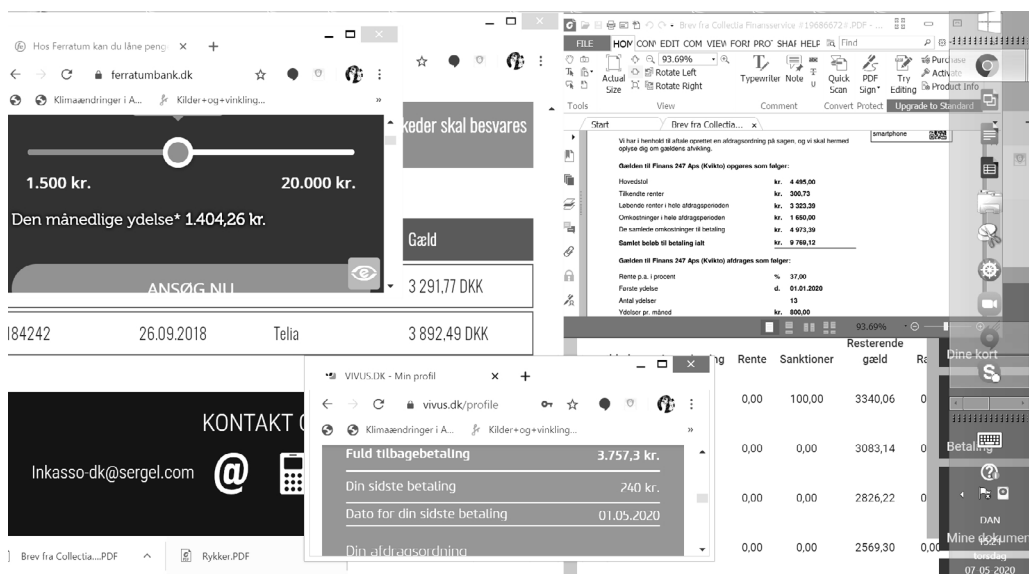
Den første dag i lejligheden var euforisk. Jeg følte det som den største luksus at kunne tage et glas vand, når jeg var tørstig eller at lægge mig på sofaen, når jeg var træt. Men den største lykke var, da jeg kunne tage mig et karbad, hvor jeg lå og boblede i næsten to timer med et kæmpe smil på læben, der signalerede sejren. Lejligheden var ikke prangende, men den var min.

Klare tanker i det kolde vand

Som jeg lå der i det nu halvkolde badevand, tænkte jeg tilbage på, hvordan økonomien

havde sat mit liv på spidsen og bragt mig i en situation, som jeg ellers ikke havde regnet med, at en almindelig pige fra Næstved ville komme i.

Jeg undrede mig over, hvad det var der gjorde, at jeg ikke havde spurgt mine forældre om hjælp, men bare ved tanken, blev min mund fyldt med syv hold-kæft-bolsjer på størrelse med bowlingkugler. Havde jeg spurgt, havde de hjulpet, men så ville jeg være i fars økonomiske fodlænke, indtil pengene var tilbagebetalt. Han var som en blodhund, når det kom til penge, for han vidste altid, hvad jeg og mine søskende brugte penge på, hvis man havde lånt af ham. Så en lang periode med skyldfølelse hver gang, jeg spenderede selv de mindste basører, var ikke det værd. Eller måske var det bare min trodsalder, der kom lidt senere end andres, for min kan-selv-vil-selv-mentalitet gjorde det fysisk umuligt at spørge om hjælp. Men det var også lige meget nu, for jeg havde vundet. Selvom min boss nu stadig er en idiot.

Collage af "Astrid"

Mit frirum, mit tilflugtssted, min afhængighed

Af "Astrid"

Skrevet i samarbejde med Pernilla Abildtrup

Jeg sidder alene. Jeg mærker, at de ængstelige tanker sniger sig ind på mig. Min mave kryber sig sammen. Jeg har brug for en ny rus. Jeg finder min telefon frem. Der er forskelligt at vælge imellem. Jeg finder noget, jeg ikke har prøvet før. Nu er det bare at vente på leveringen.

Jeg er en kvinde midt i tyverne, og man kan roligt sige, at jeg har haft lidt bump på min vej hertil. På grund af min psykiske diagnose, som tilhører en helt anden historie, bliver mit hoved i perioder fyldt med tanker, som gør, at jeg ikke kan sove. Jeg får ondt i maven, og min vejtrækning forandrer sig.

På et tidspunkt i mit liv er det så slemt, at jeg søger mod et tilflugtssted. Et sted, hvor jeg kan glemme. Et sted, hvor jeg kan finde lykke. Også selvom det kun er for en kort stund ad gangen.

De første knuder i maven

For nogle år tilbage bliver jeg sygemeldt med stress. Jeg presser mig selv på mit arbejde, og jeg kan ikke finde ud af at sige fra. Til sidst

kan mit hoved ikke længere følge med, og jeg ender på sygedagpenge. Jeg savner hurtigt mit arbejde, men jeg er ikke i stand til at varetage det, så jeg går hjemme på fuld tid.

Den første måned på sygedagpenge bliver jeg presset økonomisk. Jeg har ikke længere det beløb til rådighed, som jeg havde inden min sygemelding, og jeg må pludselig vælge mellem mine regninger eller mad på bordet. Men jeg kan ikke sulte. Derfor ringer jeg til mit telefonselskab og mit forsikringsselskab for at købe mig mere tid.

De giver mig henstand i en måned, men det betyder, jeg skal betale dobbelt så meget til regninger måneden efter. Sygemeldingen fortsætter, og tanken om næste måned skaber allerede knuder i min mave. Hvordan skal jeg skaffe pengene?

Jeg søger enkeltydelse hos kommunen, men de vil ikke dække den slags regninger.

Midt i det hele bliver jeg nødsaget til at tage til

tandlægen. Jeg frygter, det bliver endnu en dyr regning i postkassen, men jeg bliver nødt til at få hjælp. Jeg bestiller derfor en akut tid og får en konsultation senere samme dag.

Få timer senere befinder jeg mig på tandklinikken. Inden jeg lægger mig ned i tandlægestolen, spørger jeg til prisen. Den er overskuelig. Jeg læner mig trygt tilbage og lader tandlægen gøre sit arbejde. Da jeg kommer ud til skranken igen, er virkeligheden en anden. Behandlingen viser sig at være mere omfattende, end min tandlæge for lidt siden estimerede. Derfor løber regningen op på et beløb, jeg ikke kan betale.

“Kan jeg vente med at betale til den første?” hører jeg mig selv sige endnu engang. De er ikke meget for det, men efter lidt tid får jeg lov til at dele min regning op i to, så resten først skal betales senest den første i den efterfølgende måned.

Forestil dig lige det. Selv hos tandlægen må jeg ned på knæ og bede om henstand. Aldrig har jeg været så flov.

Vennerne gør det, so why not?

En dag sidder jeg i en af mine venners ungdomsbolig. Hans kabel-TV virker ikke, for han har ikke betalt sin regning til tiden. “Hvad gør du så nu?” tænker jeg, men når ikke at spørge, før han fortæller om et såkaldt kviklån, han har taget for at kunne lave en afdragsaftale med kabelfirmaet. “Okay, sådan kan man altså også gøre det,” tænker jeg. Jeg mærker en nysgerrighed, som bliver større i min mave.

Dagene efter støder jeg på kviklån, hvorend jeg

går. Når jeg ser TV, så er de der. Når jeg tager bussen, så er de der igen. Er det mon her, jeg finder mit tilflugtssted? Kort tid efter taler jeg med en nær veninde. Hun fortæller mig, at hun også har taget et kviklån. Og jeg lover hende, at jeg ikke fortæller det til nogen. For den slags taler man åbenbart ikke højt om.

Efter samtalen med min veninde kan jeg ikke lade være med at tænke på, om det overhovedet er så farligt at tage kviklån. To af mine venner har gjort det, og jeg ser reklamer for det overalt. Det virker så banalt, så hvorfor ikke? Måske det endda kan fjerne knuden i min mave?

Mit første lån

Du fornemmer måske, hvor historien er på vej hen. En dag ligger jeg i min seng og keder mig lidt. Idéen om at tage et kviklån fylder mere end nogensinde. Jeg åbner Google og skriver “lån”. Frem kommer en masse forskellige låneportaler med links til forskellige lånefirmaer. Jeg gennemgår listerne og søger lån, indtil jeg bliver godkendt. Så nemt er det.

Jeg vælger at låne et større beløb for at kunne betale regninger for to måneder. Jeg mærker en ro i min mave, og det kilder i mine finger-spids. Jeg er glad. Nærmest lykkelig.

Min afhængighed

Efter et par dage vender mine negative tanker tilbage. Hvordan skal jeg få lykkefølelsen igen? Jeg kan mærke trangten til at tage endnu et lån presse sig på.

Om natten ligger jeg igen i min seng. Min mave

gør ondt. Jeg hører, hvordan min vejrtrækning forandrer sig. Tankemyldret sniger sig igen ind på mig. Det virker som verdens bedste idé at tage endnu et lån.

Jeg gør det. Jeg tager endnu et lån. Det er lige så let som første gang: Jeg googler "lån", søger og får det godkendt. Roen vender tilbage til min mave.

Jeg ender med at gentage processen ni forskellige steder inden for tre måneder. Uden at bemærke det, bliver låneprocessen et ritual, som jeg skal gennemføre for at overleve min sygemelding.

Pengene bliver ikke længere kun brugt på regninger. De bliver også brugt på shoppeture. Mange af tingene, jeg køber, behøver jeg slet ikke. Men det får tankerne væk fra den kaotiske hverdag på sygedagpenge. Kviklånene er nu mit tilflugtssted, mit frirum. Min lykke afhænger af mine kviklån, men lykken varer kort, og jeg bliver derfor ved med at optage nye kviklån.

Glæden ved kviklånene er dog ikke for evigt. For låneselskaberne skal have deres penge tilbage.

Kun til låns

"Jamen hvad har du selv tænkt? Du vidste vel godt, at du skulle betale pengene tilbage?"

Sådan lyder stemmen i telefonen, mens jeg sidder i bussen på vej til den østlige del af byen. Det er en kvindelig inkassomedarbejder, som ringer mig op. Hun vil have ret til min bolig,

så hun kan tvangsinddrive mine ting. "Du skal ikke ringe til mig igen. Jeg skriver ikke under på noget," siger jeg. Jeg mærker en varm og nærmest brændende fornemmelse i min krop. Hun bliver ved. Min stemme bliver højere. Jeg føler, at alle i bussen kigger på mig. Jeg lægger røret på og står af ved mit stoppested.

Det sker tit, at jeg bliver ringet op. Det er både inkassomedarbejdere og lånefirmaerne selv, der ringer. Hver gang jeg bliver ringet op, siger de, at de ikke kan låne mig flere penge.

Men det stopper mig ikke fra at søge flere lån.

Jeg skal have flere penge til shoppeturene. Så selvom det ene firma smækker kassen i og sender trusler om inkasso, så låner jeg bare et nyt sted. Og sådan bliver det ved. Møllen om igen. For lykken er kun til låns. Når jeg skal afdrage den første måned, sørger jeg for, at kontoen med kortet er tomt, så de ikke kan trække afdraget. Det lyder udspekuleret, men det er min måde at håndtere det på.

Sådan forløber det sig i to år. Og jeg når op på en større gæld, end min psyke kan holde ud at tænke på. Det hele bliver pludselig for meget.

Lånene giver mig ikke længere en rus, og jeg får svært ved at trække vejret. Jeg har brug for at lette mit hjerte. Jeg kan ikke finde hoved og hale i noget som helst. Jeg kan ikke overskue, hvor meget jeg skylder. Jeg har brug for at komme ud. Men jeg kan ikke gøre det alene.

Det går op for mig, at kviklånene bremser mig i at blive rask, og derfor beslutter jeg mig for at søge hjælp.

To skridt frem og et tilbage

Jeg søger først hjælp hos kommunen. En frivillig socialrådgiver har tidligere fortalt mig, at nogle kommuner stiller økonomiske rådgivere til rådighed. Dét må være min redning.

Den første rådgiver, jeg møder, er på en varmestue. Jeg sidder og venter ude foran min rådgivers kontor. Sofaen, jeg sidder i, har slidmærker og pletter efter kaffe. Jeg kigger mig omkring. Væggene er mørke. Ved et bord overfor mig sidder en mand i en jakke fra Hus Forbi. Han sidder med sænket hoved og kigger på mig med let sammenknæbne øjne. Mine hænder bliver fugtige.

Kort efter kommer en ældre kvinde ud fra min rådgivers kontor. "Astrid?" siger hun, mens hun står foran mig. Det må være min rådgiver. Hun peger mod sit kontor. Jeg går ind og fortæller kort om min økonomiske situation.

"Måske skal du overveje at tage en ny uddannelse, hvor du kan få en højere løn," foreslår hun. En ny uddannelse? Det er det sidste, jeg kan overskue.

Jeg har kæmpet i mange år for at få mit eksamensbevis. Og det er et fag, jeg elsker. Min stress betyder, at jeg er sygemeldt på ubestemt tid, men jeg er fast besluttet på at vende tilbage. Mit problem løser sig dog ikke ved, at jeg får flere penge mellem hænderne. Efter lidt tid får jeg derfor kontakt til en anden økonomisk rådgiver.

Det er sen eftermiddag. Jeg er på vej ind til ydelsescentret, som ligger i midten af byen.

Det er her, min nye rådgiver holder til. Bussen holder lige ude foran det store, røde center. Jeg går ind og bliver mødt af høje, hvide vægge. Vinduerne er store, og venteværelset er varmt. På væggen hænger et maleri, som illustrerer en solgul blomst, der er ved at springe ud.

Jeg venter ikke længe, før en ung kvinde kommer ud og henter mig. Hun smiler og fortæller mig, at hun er min nye rådgiver. Vi går sammen ind på hendes kontor. Her beder hun mig fortælle min historie. Undervejs stiller hun uddybende spørgsmål, og hun giver mig god tid til at svare. Jeg mærker, at min tillid til hende vokser. Det betyder meget for mig, for det er ikke let at fortælle min historie til en fremmed.

Jeg går fra mødet den dag med ro i maven, for efter bare et enkelt møde med den nye rådgiver er min gæld blevet mere overskuelig. Jeg har fået konkrete redskaber og en økonomisk rådgiver, som tager udgangspunkt i den situation, jeg står i. Hun hjælper mig til at tage ansvar og bruge færre penge, så jeg kan få mit overforbrug til at svinde ind.

De efterfølgende måneder mærker jeg, hvordan der skal mere til at trigge mig til at tage et kviklån. Reklamerne på busserne betyder ikke så meget mere. Min afhængighed af lykkefølelsen fylder heller ikke meget mere. Jeg kan så småt fornemme en lysere fremtid blomstre i horisonten.

Epilog

Den dag i dag er min virkelighed anderledes end det, du lige har læst. Jeg låner ikke penge mere, og jeg har fundet mere ro i min situa-

tion. Det tog mig godt og vel 2 år at komme ud på den anden side. Jeg har stadig en smule gæld tilbage, men jeg betaler af på den, som jeg skal. Med ro i både hoved og mave er jeg tilbage på mit gamle arbejde.

Jeg har været heldig at få hjælp til at overskue min situation. Men på min vej hertil har jeg mødt mange fordomme, nogle har sågar omtalt mig som *typen*.

Du ved. *Typen*, du møder i Luksusfælden. *Typen*, der bruger så mange penge, at det er vanvittigt. *Typen*, der selv er skyld i sin egen situation.

Det er ikke mine egne ord, der her beskriver *typen*. Det er taget direkte fra kommentarsporet til Luksusfælden.

Glem nu de kommentarer en stund. Og læs i stedet dette:

“Afhængighed udøver en lang og kraftig indflydelse på hjernen, der manifesterer sig på tre forskellige måder. Trang til genstanden for afhængighed, tab af kontrol over brugen af det og vedvarende engagement med det på trods af negative konsekvenser. Det er muligt at overvinde afhængighed, men processen er ofte lang, langsom og kompliceret.”

Det er definitionen på afhængighed. En sygdom, som påvirker din hjerne. En sygdom, som får dig til at miste kontrollen. En sygdom, som er svær og kompliceret at overvinde. Det var det, kviklån var for mig. Det var det frirum, hvor jeg kunne ånde. Det var det sted, hvor

min vejrtrækning blev normal, og min mave holdt op med at gøre ondt.

Men det var også det sted, hvor jeg mistede kontrollen og kom ud, hvor jeg ikke længere kunne bunde.

Kviklån var min afhængighed, og jeg kunne ikke komme ud af det alene.

Penge er ikke alt, men det føles tit sådan

Efterord af Mikkel Thorup, Idéhistoriker

Penge er en djævelsk opfindelse. De lokker os til at gøre en masse, vi måske ellers ikke ville have gjort. Og de giver os mulighed for en masse, vi måske ellers ikke kunne gøre. De føles befriende at have og ødelæggende ikke at have.

De hjerteskrærende fortællinger i De Pengepressede handler om dét, der ændrer sig i vores liv, i vores forhold til os selv, vores familie, venner, kærester og arbejdsgivere, så snart der kommer penge med i ligningen; så snart man skal betale for ting, så snart man opdager, at stadig flere ting her i livet kræver penge.

Som når Nanna skriver, at pengeskam gør, at hun føler sig grim, eller når Jonas fortæller: "Det er ekstremt svært for mig at være social uden at have penge. I starten sagde jeg nej til det meste, for jeg kan ikke bære tanken om, at de andre skal betale for mig... Jeg ved, at mine venner og veninder vil mig det godt, men det bliver ved med at føles helt grundlæggende forkert indeni. Især i byen, hvor folk bliver langt mere gavmilde i takt med at promillerne stiger, og jeg får det værre og værre ved tanken om, at jeg drikker deres penge op." Stadig færre ting er gratis, stadig flere oplevelser og aktiviteter kræver, at man har penge.

Og hvis ikke man har dem, må man pinedød skaffe dem. Job, tyveri, kviklån, bistand, hjælp fra venner og familie. Penge skal ikke bare til for at overleve, men også for at man kan leve. Man har brug for penge for at lykkes, få noget mad, mærke et sus, mødes med vennerne og bo et ordentligt sted.

Vi bruger ikke kun penge til at købe ting for eller til at spare op med. Vi bruger dem også til at forstærke eller bryde sociale bånd, udtrykke vores følelser, måle vores eget og andres sociale status med, belønne og straffe og meget andet. Penge betyder mere for os, end hvor mange vi har, og penge gør mere for os og ved os, end mange tænker over. Vi bruger penge til at vise os selv og andre, hvad vi er værd. Vi bruger dem til at knytte bånd, og vi ved, hvornår vi skal betale en anden, og hvornår det er en vennetjeneste, der netop ikke skal betales for. Vi bruger gaver og lån til at bekræfte vores forhold til hinanden. Men det kræver, at man har penge at give eller låne ud. Er man altid den, der får eller låner, så bliver det en ulige og ubehagelig relation. Derfor kan man hurtigt føle sig mindre værd, når man er pengepresset.

Penge kan tælles op. Der er altid et beløb. På den ene side er det meget enkelt, udgifter og indtægter, klare beløb der kan sættes i kolon-

ner. Du skal have styr på beløbene, kunne lægge et budget, have overblik over din økonomi, vide hvad du skylder. Men det er ikke bare noget, man kan. Det er noget, der skal læres, og mange får det ikke lært. Enten fordi der ikke var overskud til det i familien, fordi skolen aldrig tog fat om det, eller fordi tingene pludselig tog fart, og alt blev kaos. Men som flere af bogens historier viser, er det ikke nødvendigvis manglende evne til at lægge budget, der vælter læsset. Det kræver først og fremmest penge at budgettere med, og tit bliver det sådan, at det i livet på et ekstremt stramt budget, er penge, der kommer til at fylde alt. Hvor man, som vi siger, vender hver en femøre, hvor hver eneste udgift kan blive fatal, hvor hver eneste lille nydelse, man tillader sig, kan vælte det hele og føles enormt skamfuldt.

Penge er både helt selvfølgelige, vi kender dem, men de kan også virke, som om de har deres eget liv. De driver deres magi på os, og det er ikke altid let at vide, om man er på den rigtige eller forkerte side af pengene. Det kræver i hvert fald en masse penge ikke at behøve tænke på penge hele tiden. Hvis man ikke har mange penge, hvis man endda har meget få, da betyder penge meget, de kontrollerer ens liv, de driver en til handlinger, og man oplever at miste kontrollen over sig selv, mens pengene tager over.

Som når Rune beskriver, hvordan hans spillegæld voksede hurtigere end hans fravær i skolen: "Min afhængighed tog til hurtigere, end mit fravær i skolen steg, og min konto blev rippet for penge. Når jeg ikke kunne spille, blev jeg rastløs og hidsig. Jeg kunne ikke få

mit fix, mit dopamin. Jeg begyndte at låne penge af min familie og mine venner, og hvis jeg ikke kunne låne pengene, så tog jeg dem." Eller når Sofie beskriver sine kviklån-låne-processer som faste ritualer, der er nødvendige, for at hun kan overleve sin sygdomsmedikation: "Jeg gør det. Jeg tager endnu et lån. Det er lige så let som første gang: Jeg googler "lån", søger og får det godkendt. Roen vender tilbage til min mave ... Jeg ender med at gentage processen 9 forskellige steder inden for 3 måneder. Uden at bemærke det, bliver låneprocessen et ritual, som jeg skal gennemføre for at overleve min sygdomsmedikation."

Penge tillader, at vi kan have mange udvekslinger med alle mulige mennesker hele tiden uden at blive begrænset og defineret af dem. Men denne upersonlighed er jo også det, der giver disse relationer deres skær af kold ensomhed. Man opfordres nærmest gennem pengeudvekslingen til at være ligeglad med den anden. Penge tillader os at bruge andre som middel, som når kassedamen siger, 'det bliver 75,50, og man betaler, tager sine varer og går. Forholdet mellem dig og kassedamen slutter, når du har betalt. Mahmoud beskriver, hvordan penge både kan få det bedste og værste frem i mennesker: "Når man har penge, eller folk tror man har penge, så venter de på én, de viser alle de bedste sider af sig selv. Men lige så snart man ikke kan være med, viser de deres sande ansigter, og pludselig gider de ikke vente mere. (...) Jeg ser tydeligt, hvem der er mine shababs nu. De vil ikke lade mig blive hjemme, bare fordi jeg ikke har råd, det er dem, jeg kan regne med."

Men penge er ikke bare et middel, vi køber ting med. Det er også en af de måder, vi udlever vores identitet på, bruger vores tid, hygger med vennerne, organiserer vores fremtid, tager beslutninger om vores liv. Penge er ikke alt, men i vores samfund betyder penge meget, om man har dem eller ej. Og når pengespørgsmålet først er begyndt at blive et problem, så kommer det let til at blive alt, for det er det, der holder os vågne om natten; det, der får os til at fuske, lyve, rapse; det, der får os til at stå op og gå i skole eller på arbejde, selv om vi ikke gider; det, der får os til at optage de kviklån, vi ved, vi burde lade være med. Som Ida siger: "Størstedelen af min tankekraft går med at få mit økonomiske liv til at gå op." Ikke kun manglen på penge er ødelæggende, det er også alle de bekymringer og handlinger, der følger med. "Hver dag", siger Jonas, "er en kamp for ikke at bruge for meget."

Noget af det, man lærer af fortællingerne – fortalt åbent, ærligt, med stort mod og indsigt – er, at penge ikke er en lille del af vores liv. Ikke bare fordi de er rare at have, men også fordi de former vores liv, vores selvforståelse og forhold til andre, vores tiltro eller mistro til fremtiden. Ung og i gang med at forme sit liv og sig selv kan penge være en hjælp eller en forbandelse.

Penge er ikke alt, men hvis vi ikke passer på i vores eget liv og i vores fælles samfundsliv, så bliver de alt. Og det gør os ikke gladere, tværtimod. Når vi glemmer det, fordi pengene kommer til at fylde det hele, så bliver vi alle fattigere. Det gælder i særlig grad unge, der er på

vej ud i livet. Det er en gruppe med meget liv og energi, men oftest ikke mange penge. Hvis manglen på penge bliver for stor, da kan den livlighed blive til frustration og angst – og al den energi til selvskade og usikkerhed. Vi skal alle lære, hvad penge kan, hvad de skal, hvad vi må bruge dem til, hvor mange vi har – men vi skal også lære deres grænser at kende og at stoppe deres magt over hele vores liv.

Tak til

Først og fremmest skal der lyde en stor tak til bogens forfattere. Selvom jeres skrive- og fortælleproces undervejs blev udfordret af en pandemi og en national lock-down, så har I fastholdt jeres engagement og med ærlighed blottet jeres personlige fortællinger for resten af Danmarks befolkning. Jeg håber, I fortsat vil tage ordet.

En ligeså stor tak skal lyde til alle de skrive-makkere, der har været dedikerede samtalepartnere, skribenter og redaktører igennem processen. Jeres flid og åbne sind har været afgørende for at få forfatternes fortællinger frem i lyset.

Tak til projektets samarbejdspartnere, som på hver deres måde har understøttet processen fra idé til den færdige bog, du sidder med. Tak til Forbrugerrådet Tænk for at gøre os klogere på problematikken og for at hjælpe os med udbredelsen af bogen. Tak til Ungdommens Røde Kors, der har rekrutteret bogens skrive-makkere og hjulpet til med at klæde dem på

til rollen. Tak til alle jer, der har hjulpet os til at finde frem til bogens forfattere og givet os gode råd med på vejen: Udvidet Økonomisk Rådgivning i Aalborg Kommune, FGU Hovedstaden, FGU Vestegnen, FGU Fyn, Center for Ludomani, diverse gældsrådgivninger og Shubhdeep Singh Parwana, Århus.

En særlig tak til Mikkel Thorup for at sætte perspektiv på bogens fortællinger med sine refleksioner i efterordet. Penge er en sær størrelse, og selvom de ikke er alt, kan det nogle gange føles sådan.

Endelig en stor tak til Lauritzen Fonden for at tro på projektet og anerkende, hvor vigtigt det er, at *alle* unge uanset baggrund kan komme til orde.

De varmeste tanker,

Markus Kleinbeck
Ungdomsbureauet

I Danmark gemmer der sig op mod 100.000 pengepressede unge. Nogle er fanget i dyre forbrugs- og kviklån, mens andre er fanget i spilafhængighed, hvor vind og tab betyder "prøv igen". Nogle er hæmmet af arbejdsløshed og en dyr husleje, mens andre er havnet på gaden. Nogle er vokset op med en enlig forsørger på kontanthjælp, mens andre sidder fast i moralsk og økonomisk gæld som følge af kriminalitet.

Det er kun et udpluk, for pengepres tager mange former. Her i bogen fortæller 20 unge hver deres historie om at have ondt i økonomien.

***De Pengepressede** er en del af Ungdomsbureauets bogserie De-serien. Unge med en historie udfolder alt det, der ikke kan forklares i hurtige overskrifter og upersonlige statistikker. "De" tager ordet og nuancerer, hvordan det er at være ung i en bestemt livssituation i Danmark.*

De-serien åbner døre til samtaler om det komplicerede og svære ved ungdomslivet. Det kræver plads at fortælle og tid at forstå.

LauritzenFonden⁺

9 788799 740529